

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ
ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**Балаларға қосымша білім беру жүйесінде ата-аналар
қоғамдастығы және азаматтық қауымдастығымен
ынтымақтасу әдістемесі**

Әдістемелік ұсынымдар

**Методика сотрудничества с родительской общественностью и
гражданским сообществом в системе дополнительного
образования детей**

Методические рекомендации

Астана, 2015 ж.

Әдістемелік ұсынымдар «Балаларға қосымша білім беру жүйесінде ата-аналар қоғамдастығы және азаматтық қауымдастығымен ынтымақтасу әдістемесі» (әдістемелік ұсынымдар) – Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК – Астана, 2015, - 154 бет.

Методические рекомендации «Методика сотрудничества с родительской общественностью и гражданским сообществом в системе дополнительного образования детей» (методические рекомендации) – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования» Министерства образования и науки Республики Казахстан – Астана, 2015, - 154 стр.

Әдістемелік ұсынымдар «Балаларға қосымша білім беру жүйесінде ата-аналар қоғамдастығы және азаматтық қауымдастығымен ынтымақтасу әдістемесі» қосымша білім беру жүйесінде азаматтылықтың, патриоттылықтың, төзімділіктің, заңға бағынысты тәртіптің жоғары деңгейін тәрбиелеуде бала әлеуметтенуіне ықпал ететін қоғамдастық-мемлекеттік ынтымақтастықтың әдістеме негіздерін ұсынады.

Әдістемелік ұсынымдар балаларға қосымша білім беру саласында басқару органдары, білім беру ұйымдары, азаматтық қоғам, ата-аналар қауымдастықтары ынтымақтастықтарының тиімді механизмдерін анықтайды.

Қоғамдағы әлеуметтік серіктестік жалпы мақсаттарды айқындауға, анықтауға және келісуге өзара әрекеттестік қатысушылардың дайындығына негізделеді. Аталған көрсеткіш әлеуметтік қызметтердің ықпал етуін жүзеге асыратын, тануға жағдай жасауды жүзеге асыратын қосымша білім беру ұйымдары мен мәдениет мекемелерінің мақсаттары анықталған. Әдістемелік ұсынымдар мемлекеттік және орыс тілдерінде ұсынылған.

Әдістемелік ұсынымдар білім беру ұйымдарының жетекшілеріне, әдіскерлеріне, педагогтеріне және ата-аналарға арналған.

Методические рекомендации выдвигают основы методики общественно-государственного сотрудничества в системе дополнительного образования, способствующей социализации детей, воспитанию высокого уровня гражданственности, патриотичности, толерантности, законопослушного поведения.

Методические рекомендации определяют эффективные механизмы сотрудничества организаций образования, органов управления образованием, гражданского общества, родительских сообществ в области дополнительного образования детей. Социальное партнерство в обществе основывается на готовности участников взаимодействия к выявлению, определению и согласованию общих целей. Данный показатель ближе всего цели организаций дополнительного образования и учреждений культуры, реализующих социальные функции содействия самореализации, создания условий для познания.

Методические рекомендации адресованы руководителям, методистам, педагогам организаций образования и родителям.

*Рекомендовано к печати Методическим советом
Республиканского учебно-методического центра дополнительного образования
(Протокол №2 от 21 мая 2015 года)*

*© Республикалық қосымша білім беру
оқу-әдістемелік орталығы, 2015*

Мазмұны

1. Кіріспе	4
2. Ата-аналармен жұмысты ұйымдастырудың мақсаттары мен міндеттері	7
3. Қосымша білім берудің тіршілік әрекетін ашық әлеуметтік-педагогикалық жүйе түрінде ұйымдастырудың ерекшеліктері	7
4. Оқушылардың отбасыларымен қосымша білім беруді ұйымдастырудың педагогикалық өзара іс-әрекет жүйесі	18
5. Білім беру үдерісіне қатысушылардың жасөспірімдерді әлеуметтендіру тәсілі ретіндегі серіктестігі	24
6. Қосымша білім беруді ұйымдастыру мамандары мен оқушылар отбасыларының өзара іс-әрекет жүйесін іске асырудың ұйымдастырушылық-педагогикалық шарттары	40
7. Қосымша білім беруді ұйымдастыру мен отбасылардың өзара іс-әрекеті үдерісінің мазмұндық-әдістемелік аспектілері	45
8. Қорытынды	50
Қосымша	53
Әдебиеттер тізімі	81

Содержание

1. Введение	82
2. Цели и задачи организации работы с родителями	84
3. Особенности организации жизнедеятельности организации дополнительного образования как открытой социально-педагогической системы	84
4. Педагогическая система взаимодействия организации дополнительного образования с семьями обучающихся	95
5. Сотрудничество участников образовательного процесса как способ социализации подростков	100
6. Организационно-педагогические условия реализации системы взаимодействия специалистов организации дополнительного образования с семьями обучающихся	116
7. Содержательно-методические аспекты процесса взаимодействия организации дополнительного образования и семьи	121
8. Заключение	126
Приложения	129
Список литературы	157

Кіріспе

*Баланы барлығы тәрбиелейді:
адамдар, заттар, құбылыстар,
алайда бәрінен бұрын және
бәрінен ұзақ – адамдар.
Оның ішінде бірінші орында –
ата-аналар мен педагогтер.*

Макаренко А.С.

Қосымша білім беруді ұйымдастыру – бұл отбасынан тыс әлеуметтік институт, ата-аналар байланысқа шығатын және олардың жүйелі педагогикалық ағартушылығы басталатын оқу-тәрбие ұйымы. Баланың ары қарай дамуы ата-аналар мен педагогтердің бірлескен жұмысына тәуелді болады. Тәрбие құралдары мен әдістерінің нағыз насихатшысы болу үшін, ол өзінің жұмысында сондай тәрбиенің үлгісін көрсетуі тиіс. Сол кезде ғана ата-аналар педагогтің ұсыныстарына сеніммен қарап, олармен қарым-қатынас орнатуға құлшына кіріседі.

Өскелең ұрпақты тәрбиелеу үдерісінде отбасы мен мектептен тыс ұйымдар ықпалдастығы маңызды рөлге ие. Қосымша білім беру ұйымдарының балаларға адамгершілік, еңбексүйгіштік, ақылдылық, дене, көркем тәрбие беру мен оларды дамытудың тиімділігін арттыру мақсатында ата-аналармен ықпалдастық орнатуды ұйымдастыру тәжірибесі мол. Педагогтер бұл жұмыстың мазмұны мен үлгісін ұдайы жетілдіріп отырады, сол арқылы тұлғаның жан-жақты дамуын қамтамасыз етіп, балаға білім беру ұйымдары мен отбасында тәрбиелік әсер етудің тығыз байланысына қол жеткізеді.

Білім беру ұйымдарында балаларды тәрбиелеудің қандай ерекше түрлері ойластырылса да, білім беру ұйымдарындағы мамандардың біліктілігі қанша жерден жоғары болса да, тәрбие беру үдерісінде ата-аналардың ұдайы қолдауы мен белсенді қатысуынсыз алға қойған мақсатқа қол жеткізу мүмкін емес. Өйткені отбасы алғашқы әлеуметтендіру институты ретінде баланың негізгі тұлғалық қасиеттерінің дамуына әсер етеді, адамгершілік әлеуетінің қалыптасуына көмектеседі. Отбасында балалар алғаш рет адамгершілікке үйренеді, жағымды мінезі қалыптасады, өмірлік ұстанымының іргетасы қаланады.

Әлем елдерінің нарықтық қатынастарға ауысуына байланысты әлеуметтік теңсіздіктер шиеленісіп, дүниежүзілік экономикалық дағдарыс мәселелері етек алған бүгінгі таңда отбасы мен отбасылық қарым-қатынастар мәселесінің өзектілігі арта түсуде. Сондықтан бұл

мәселелер жете көңіл бөлуді талап етеді, себебі елдің болашағы осы аталған мәселелердің шешілуіне байланысты.

Балаларға қосымша білім беру жүйесі қосымша білім беру педагогтері үшін өзінің кәсіби қызметінде баланың тұлғалық қалыптасуын анықтайтын барлық себептердің әсерін ескеріп қана қоймай, мүмкіндігінше олардың мазмұнды әріптестігі үшін жағдай туғызу қажеттігін анықтайтын білім беру саласының құрамдас бөлігі болып табылады.

Аталмыш ұсыныстардың өзектілігі сол, онда балаларға қосымша білім беру мекемелері мен оқушылардың ата-аналары арасындағы өзара іс-әрекеттердің негізгі түрлері мен әдістері көрсетілуінде. Өйткені отбасының көмегінсіз бір де бір білім беру ұйымы тәрбие жұмысында жоғары нәтижеге қол жеткізе алмайды.

Бұл жерде отбасы қосымша білім беру ұйымына қатысты тек тұтынушы мен әлеуметтік тапсырыс беруші ретінде ғана емес, сонымен қоса ең басты серіктес рөлін атқарады.

Тәрбие берудің міндеттерін тек отбасы мен әртүрлі әлеуметтік ұйымдардың өзара іс-әрекеті арқылы ғана сәтті жүзеге асыруға болады. Балалар үшін бұқаралық ақпарат құралдарының, көшенің, мектептің ықпалына қарағанда отбасының ықпалы күштірек әсер етеді. Отбасы балалар үшін әрқашан да ең басты тәрбие беру институты және тұлғаны қалыптастырудағы ең маңызды орта болған және бола береді. Алайда отбасы зияткерлік, мәдени, рухани құндылықтарды қажет ететін жаңа әлеуметтік қатынастарға жеңіл бейімделетін, шығармашыл, белсенді тұлғаны толық көлемде тәрбиелеп шыға алмайды.

Отбасылық тәрбие кейінгі кезде айтарлықтай өзгерістерге ұшырауда. Отбасының тәрбиелік институт ретіндегі мәртебесі төмендеп кетті, тіпті сырт қарағанда жайлы көрінетін кейбір отбасылардың өзінде ата-аналары мен балалары арасында өзара түсіністік болмай жатады. Ата-аналар тарапынан баланың дамуы және оған тәрбие беру мәселелерінде сауатсыздық байқалып қалады. Отбасылық мәселелердің себептері – жайсыз психологиялық жағдай, отбасыишілік қарым-қатынастарды ретке келтіре алмау. Осының салдарынан баланың тұлғалық дамуына айтарлықтай зиян келеді.

Балалардың денсаулығындағы мәселелер отбасындағы жайсыз жағдайдың салдары. Осы орайда әсіресе, жасөспірімдер арасында ішімдікке салыну, нашакорлық сияқты әлеуметтік шартты аурулардың етек алуы байқалады.

Аудио және бейнеөнімдер, әлеуметтік желілер ересектерді тәрбие беру үдерісінен шеттетіп, балалар үшін аса қажетті ата-аналық әңгімелесудің орнын басып, отбасының, мектептің, білім беру ұйымдарының беделін түсіреді.

Сондықтан да білім беру ұйымдары мен ата-аналарға балаларға тәрбие беру ісінде күштерін біріктіріп, тізе қосып әрекет ету қажеттігі туындап отыр. Бұл ретте білім беру үдерісінің барлық қатысушылары өзара түсіністік пен өзара сыйластық жағдайында жұмыс істегендері дұрыс.

Ата-аналармен жұмысты ұйымдастырудың мақсаттары мен міндеттері

Қосымша білім берудің педагогі баланың тұлғалық қалыптасуы мен дамуына ықпал ететін беделді адам бола алады және болуы тиіс. Дейтұрғанмен педагогтің жұмысы бірлескен және бірін-бірі толықтыратын тәрбие беру қызметіне ата-аналарды атсалыстырған кезде әлдеқайда нәтижелі әрі тиімді болады.

Аталған әдістемелік ұсыныстардың мақсаты мен міндеттері:

Шығармашыл жан-жақты дамыған тұлға тәрбиелеу үшін жағдай туғызуға көмектесетін серіктестік пен өзара әрекет етуге негізделген педагогикалық және ата-аналар қоғамының арасындағы өзара қарым-қатынасты құру және дамыту.

- баланың еркін және шығармашылық тұрғыда дамуына жағдай жасау үшін педагогтердің ата-аналармен өзара іс-әрекетінің жүйесін құру;

- балалар мен жеткіншектердің өзін-өзі тануы және қабілеттері мен мүмкіндіктерін іске асыруы, тиімді әлеуметтенуі үшін жағдай жасау;

- ата-аналарды әртүрлі салалар қызметіне белсенді түрде тарту;

- отбасында салауатты өмір салтын насихаттауды ынталандыру;

- балалар мен жеткіншектердің бейәлеуметтік тәртібінің алдын алу үшін жағдай туғызу.

Әдістемелік ұсыныстар директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасарының, әдіскерлердің, педагогтердің, сынып жетекшілерінің жұмысында қолдануға арналған. Ұсынылып отырған оқу құралындағы ата-аналармен жұмыс үлгісі сіздің білім беру мекемеіңіз үшін әлдеқайда қолайлы және тиімді әдісті таңдауға көмектеседі.

Қосымша білім берудің тіршілік әрекетін ашық әлеуметтік-педагогикалық жүйе түрінде ұйымдастырудың ерекшеліктері

Біз бүгінгі таңда өмір сүру салтымызды, өзара қарым-қатынасымыз бен ойлауымызды өзгертетін коммуникациялық құралдар революциясы, жаһандану құбылыстары басталып келе жатқан және білім беру жүйесіне ерекше талаптар қоятын дәуірде өмір сүріп жатырмыз.

Сондықтан болашақ жастар үшін мектеп қабырғасында оқып жүрген кезден-ақ ой-пікір білдіруде, іс-әрекет етуде, өзінің көзқарасын қорғауда және дәлелдеуде өзінің дербестігін көрсете алатындай жағдай туғызу керек. Қазақстанда демократиялық мемлекет құру міндеттерін сәтті іске асыру ең әуелі елдегі өсіп келе жатқан ұрпақтың бойында

азаматтық демократиялық сана қалыптастыру және дамыту үдерістерімен тығыз байланысты. Ондай сана адамдардың конституциялық құқықтар мен бостандықтардың әлеуметтік кеңістігінде өмір сүру, өзінің дербестігін және қайталанбастығын көрсету сұранысын болжайды.

Өсіп келе жатқан ұрпақтың бойында негізгі элементтері болып табылатын патриоттық, көпұлттылық, адамгершілік пен құқықтық мәдениет, өзге азаматтарға, мемлекетке құрметпен қарау және сенім білдіру сезімдері жақсы үйлесім тапқан азаматтық ұстанымды қалыптастыру құралы республиканың игілігіне бағытталған олардың әлеуметтік бастамаларын қолдау және дамыту болып табылады.

Балалардың әлеуметтік бастамаларын дамытуда әртүрлі ұйымдар, одақтар мен қозғалыстар құрудың маңызы зор. Балалардың қоғамдық бірлестіктері мен ұйымдарының қызметі жас тұлғаның әлеуметтенуін, оның өздігінен іске асыруы мен өздігінен анықтауын қамтамасыз ететін маңызды институттардың бірі болып табылады. Ол өсіп келе жатқан ұрпақтың қоғамдық өмірінде демократиялық өзгерістердің орын алуына септігін тигізеді.

Бүгінгі күні балалар мен жастардың заманауи қоғамдық бірлестіктері негізгі әлеуметтік институт ретінде жұмыс істеуде. Балалар қозғалысы біздің қоғамға және мемлекетімізге қажет. Онда жасөспірімнің ел азаматы ретіндегі пікір білдіру және ойын жеткізу сұранысы іске асады.

Азаматтық сипаттарды қалыптастыру үдерісінің сәтті жүргізілуінің басты шарты отбасы, мектеп және қоғамның педагогикалық күш біріктіруінен тұрады. Отбасы, мектеп және қоғамның әлеуметтік институттарының күшін біріктіріп, жұмысын үйлестіру үшін біздің республикамыздың жас азаматтарын тәрбиелеу саласында бірыңғай мемлекеттік саясат және сол саясатқа сай келетін балалар мен жеткіншектерді қоғамдық бірлестіктер мен ұйымдарға тарту бойынша жұмыстарды шоғырландыра және үйлестіре алатын мемлекеттік тәрбие беру жүйесі болуы керек.

Бұл жүйе өзінің құрамында тиісті мемлекеттік құрылымдарды, бастауыш ұжымнан бастап биліктің ең жоғарғы органына дейінгі барлық деңгейдегі тәрбие беру қызметінің нормативтік құқықтық базасын, сондай-ақ, Қазақстан Республикасы азаматтарының патриоттық сезімдері мен санасын қалыптастыру бойында іс-шаралар кешенін қамтуға тиіс.

Отандық білім беру жүйесінің дамуында жетекші бағыт ретінде еліміздің Президенті Н.А. Назарбаев оқушылардың сыртқы ортамен қажетті қарым-қатынас орнату қабілеті ретінде, сол ортаға жылдам бейімделіп, онда өмір сүретін функционалдық сауаттылығын дамытуға ерекше маңыз береді.

Әрбір баланың жеке қабілеттерінің дамуын қамтамасыз ететін және оқушылар тұлғасының өзіндік анықтауы және іске асыруы үшін жағдай туғызатын қосымша білім беру жүйесі елбасы нақтылаған тапсырмаларды жүзеге асыруға септігін тигізе алады және солай етуге тиісті.

Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамаларына сәйкес қосымша білім беру – азаматтардың білім алу сұранысын жан-жақты қанағаттандыру мақсатында барлық деңгейдегі қосымша білім беру бағдарламалары негізінде жүзеге асырылатын тәрбиелеу және оқыту үдерісі.

Егер жас азаматтардың білім алу сұранысын балалық жастағы немесе оқудағы (адамның бала кезіндегі нағыз адами тұрпатының қалыптасуы, құрылуы) тұлғаның сәтті әлеуметтік қалыптасуының жетекші тетігі ретінде қарайтын болсақ, онда қосымша білім беру **мемлекеттік оқыту мен тәрбиелеу жүйесінде келесі қызметтерді** орындауға арналған деп айтуға болады:

балаларды қосымша бағдарламалар бойынша **тереңдетіп немесе әлеуметтік оқыту**, жаңа білім алу, үйрену, машықтану, қабілеттерді дамыту;

тәрбие: балалардың жеке және тұлғалық әлеуетін негізге ала отырып әрбір нақты баланы мәдениетке, оның барлық қырларына араластыру;

креативті: балалардың әртүрлі әлеуметтік деңгейдегі жетістіктерін мойындау және белгілеу арқылы әрбір баланың тұлғалық әлеуетін сәтті жүзеге асыру және шығармашылық қабілетін анықтау, дамыту үшін қолайлы жүйе мен жағдай туғызу;

өтемдеуіш: балаға олардың өздері таңдаған қызмет саласында баланың өзінің ғана емес, сонымен қоса айналасындағы әлеуметтің сұранысына ие үдемелі нәтижелермен жетістікке қол жеткізуде белгілі бір кепілдік беру;

рекреациялық (адамдар, балалар және ересектер әлемі арасында әлеуметтік қатынастарды реттеу): эмоциялық шаршауды, жайсыздықты, күш түсуді жеңілдетіп, керісінше жұмсалған күшті қайта қалпына келтіруге, психологиялық жүктен арылуға көмектесетін балалардың толыққанды, қауіпсіз, психологиялық жайлы демалысын, міндетті түрде жарқын әрі жағымды эмоциялық нәтижелері бар (гедонистік қызмет) демалысты ұйымдастыру.

Қызмет демалыс кезінде балалардың уақытты мазмұнды өткізуін, қарым-қатынас орнатуын, көңіл көтеруін және әлеуметтік байланыстарды кеңейтуін қамтитын іс-шараларды ұйымдастыру арқылы іске асырылады.

Мәдениет нормаларына жауап бере отырып балалар әртүрлі әлеуметтік бастамалар, жобалар арқылы мінез-құлықтың ең жоғары

формасына біртіндеп көтеріле отырып қоғам өміріне араласады, ал мәдени-сауықтық қызмет, қарым-қатынас рекреациялық қызметті атқарады, мәдениетті меңгеру, нормадан үлгіге қарай жылжи отырып сәтті шығармашылық қызмет негізінде бала өз еркімен нығаяды лайықты мойындауға ие болады;

кәсіптік бағдар: жеке қабілеттерге, тұлғалық сипаттар мен еңбек нарығының сұранысына сәйкес баланы саналы түрде мамандық таңдауға дайындаған кезде кәсіби қызметтің әлеуметтік маңызды түрлеріне орнықты қызығушылық қалыптастыру;

білім ықпалдастығы: қатынастарды меншікті ерекшеліктерін ескере отырып үйлестіру негізінде өңірдегі мәртебесіне сәйкес келетін бірыңғай білім беру кеңістігі жүйесінде сәтті қызмет істеу;

әлеуметтенулер: балалармен олардың тұлғалық әлеуетін, шығармашылық сұранысы мен қабілеттерін баланың өз еркімен анықтауына және оны өмірдің әлеуметтік және мәдени маңызды салаларында мойындауына көмектесетін сәтті іске асыру жүйесін құру арқылы әрбір баламен өмірлік маңызға ие машықтарды меңгеру, жеке жауапкершілігінің жоғары индексі мен болашағын қалыптастыруға және дамуға көмектесу,

Әлеуметтену қызметі қосымша білім беру жүйесінің жауапкершілігі тұрғысынан білім жүйесінің мемлекеттік өкілетті органы ретінде өсіп келе жатқан ұрпақтың сәтті азаматтық қалыптасуы, оның адамгершіл-рухани және әлеуметтік-мәдени әлеуетінің пәрменді әрі сұранысқа ие тұлғалық және қоғамдық деңгейде қалыптасуы үшін өте маңызды.

Осы көзқарас тұрғысынан қарағанда мемлекеттік білім беру жүйесінің қосымша құрылымдық құрамдас мәртебесі, барлық жүйе сияқты әрбір қосымша білім беру ұйымына тең дәрежеде жетекші болады, төтенше мемлекеттік маңызға дейін артады және өсіп келе жатқан ұрпақтың әлеуметтік қалыптасуы азаматтық, адамгершілік-рухани, патриоттық және білім беру үдерісінің басқа да бағыттарында стратегиялық фактор мағынасына ие болады.

Сол себепті қосымша білім беру жүйесі әлеуметтік мемлекеттік білім институты ретінде балалардың әлеуметтік бастамаларына жан-жақты қолдау қызметін іске асыруды және балалардың қоғамдық қозғалысының әртүрлі үлгіде көрініс табуын, өмір сүрген уақытының барлық көпқырларында жүзеге асыруға арналған: мектептегі өзін-өзі басқарудан, қызығушылық бойынша балалар бірлестіктерінен, клубтың құрылымдардан бастап ресми түрдегі заңдық мәртебесі бар балалардың қоғамдық бірлестіктеріне дейін.

Сонымен бірге бұл қолдаудың жетекші бағыты болып бәрінен бұрын: іріктеу, орналастыру, қызметті үйлестіру, кеңес беру, оқыту және біліктілікті арттыру тұрғысынан кадрлық қамтамасыз ету мәселесі

мен қосымша білім беру ұйымын дамыту мәселелерін шешуде құзыретті көмек, құзыретті қолдау болып табылады;

балалардың шығармашылық және әлеуметтік маңызға ие бастамаларына, жобаларына, форумдары мен слеттарына ақпараттық, бағдарламалық және технологиялық қолдау көрсету;

балалардың ресми заңдық мәртебесі жоқ, еріктілік, ашықтық қағидаты мен балалардың бастамалары негізінде әрекет ететін балалардың бастамашыл қоғамдық бірлестіктерінің ұдайы кеңістіктік алмасу мәселелерін шешуде қызмет аумағымен (кеңістік) қамтамасыз ету бойынша, мақсаткерлік, қауіпсіздік, жайлылық қағидаттары бойынша көмек көрсету;

балалар қозғамдық бірлестігінің ең үздік жемісті тәжірибесі, жетістіктері мен балалар қоғамдық қозғалысының өңірлік, республикалық және халықаралық деңгейдегі даму болашағы мен логикалық мирасқорлық, тарихилық, ғылымилық, мақсаткерлік, өзектілік қағидаттары негізінде балалар қоғамдық қозғалысының қызметін ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету;

ғылыми-негізделген деректер мен мемлекеттік жастар саясатын және «Балалар құқығы туралы» БҰҰ Конвенциясы негізінде және Республиканың іс жүзіндегі Заңнамасы негізінде білім беру жүйесінің даму болашағын есепке ала отырып жан-жақты талдау және болжау жасау үйлестіру.

Балалар ұйымының жұмысы білім беру ұйымдарының жұмысында кең қолданыс тапқан, сондықтан балалардың қоғамдық ұйымдары негізінен мектеп жанында және мектептен тыс ұйымдарда құрылған.

Балалардың ұйымдарын және қозғалысын жетекшілер, жетекшілердің орынбасарлары, мектептен тыс және басқа білім беру ұйымдарының әдіскерлері басқарады.

Мәселен, Павлодар облысында «Қазақстанның скауттық қозғалысы ұйымы» ҚБ (ары қарай – ҚСҚҰ) 1992 жылы ҚР-ның Әділет министрлігінде ресми түрде тіркелген. 2008 жылы қазақстандық ұйым Дүниежүзілік скауттық қозғалысқа қабылданды.

ҚСҚҰ-ның мақсаты – Қазақстанда өз елінің жауапкершілігі күшті әрі лайықты азаматтарын тәрбиелеу үшін скаутингті дамыту. ҚСҚҰ филиалдары Қазақстанның өңірлерінде жұмыс істейді. Бүгінгі күні ұйымның құрамында бүкіл Қазақстан бойынша 7 мен 18 жас аралығындағы және одан жоғары жастағы 1200-ден астам жас бар. Скауттық топтағы балалар скауттық баспалдақ бойынша жас ерекшеліктеріне қарай бөлінеді. 7-10 жаста – кіші скауттар, 11-15 жаста скауттар, 16-17 жаста аға скауттар, 18 жаста – инструкторлар. Алайда скауттарда жас ерекшеліктері бойынша шектеу жоқ. Оның штабы М.М. Катаев атындағы Павлодар оқушылар сарайында орналасқан.

Республикалық скауттар ұйымының президенті және негізін қалаушысы Виктор Деймунд. Жеңіс күніне арналған «Жүздерінде жеңіс» акциясы және Көктемгі Ізгілік Аптасы сияқты ауқымды іс-шараларды жыл сайын өткізу дәстүрге айналды.

Көктемгі Ізгілік Аптасы – бұл бір аптаға созылатын шара, бұл кезде скауттар балалар үйлерінде, қарттар үйлерінде, сәбилер үйлерінде, мектептер мен көшелерде, үйлерде ізгі істерді жасауға барынша күш салады.

Тағы бір іс-шара – Ертіс өзенінің бойымен экологиялық жүзу, бұл кезде 100 шақырымнан астам қашықтыққа созылып жатқан өзеннің жағалауы тұрмыстық қалдықтардан тазартылады. Сондай-ақ, жастар активі Мектебінде, әлеуметтік жобалар жәрмеңкесінде, Inmarket таныстырылымы – жәрмеңкесінде, серіктестік Орталық өткізетін жобаларда, «Десантта», «Алтын күз» туристік сайысында, Қазақстандағы Германияның Ұлттық Джамбориінде қатысу дәстүрге айналды.

Патриотизм ұлттық мәдениеттің элементі болып табылса, ал скаут – қоғамның дамуына өзінің үлесін қосып жүрген жас азамат және патриот. Қазақстанның скауттық ұйымы «Қазақстан 2050» Стратегиясы президенттік бағдарламасының қабылдануына орай өткізілген «Болашақ бүгіннен басталады» атты республикалық акцияға белсенді қатысты. Павлодар облысының скауттары «Анашым», «Мен және менің болашағым», «Сен жалғыз емессің», «Айналамызда табиғат» акцияларын өткізді.

Бұл шаралардың барлығы жастарды ардагерлерге құрмет көрсетуге, кәсіби бағдарлауға, мүмкіндігі шектеулі жандарға төзімділік қарым-қатынас білдіруге, табиғатты аялауға тәрбиелеуге бағытталған.

Отанға деген сүйіспеншілік – бәрінен бұрын өзің тұратын ауланы, өзіңнің үйіңді күтіп ұстау, қамқорлыққа алу. Скауттар үйлер мен аулаларды абаттандыру жұмыстарымен (қоқыстарды тазарту, ағаштар мен гүлдер отырғызу) ұдайы айналысады. Отанға деген сүйіспеншілік ол – туғандарың мен жақын адамдарыңа, достарыңа және жалпы адамдарға қамқорлық көрсету. Қазақстан скауттары үшін Қарттар үйлерінің, Балалар үйлерінің аумақтарында көшеттер отырғызу, мүгедектерге, қарияларға қол ұшын созу дәстүрге айналған.

Әрбір скаут өзінің туған өлкесінің, мемлекетінің тарихын жақсы біледі. Біз өзіміз өмірге келген уақыт пен жерді таңдамаймыз және өзіміз дүниеге келген елдің тарихын сол күйінде тануымыз керек.

Скаутинг бірінші кезекте осынау үлкенді-кішілі оқиғаларда мыңдаған қарапайым адамдардың тағдыры өрілгенін үйретеді, біз олар туралы естеліктерді көздің қарашығындай сақтап, құрметтеуіміз керек. Патриотизм ұлттық мәдениеттің элементі болып табылады.

Дәстүрлер мен символдар ол – бізге бабаларымыз жүріп өткен белгілі бір тарихи жолға қатысты екенін ұдайы еске салып тұрады.

Скаут - өз Отанының азаматы, ол бүгінде осы қауымдастыққа мүше және қазірден бастап өзінің қоғамды дамытудағы үлесін жергілікті, ұлттық және халықаралық деңгейде қосып жүр. Жазғы шатырлы демалыс лагерлерін ұйымдастыру да дәстүрге айналды, ол жерлерде балалар денсаулықтары мен физикалық дайындықтарын нығайтып, қиындықтарға қарсы тұруға үйренеді. Бұл лагерьлерде балалар барлығын өздері істеп үйренеді, түскі асты дайындайды, аумақты тазартады, жобаларды ұсынып және оларды іске асырады. Аға тәлімгерлердің көмегімен әрине.

Алматы, Тараз және Қостанай қалаларындағы балалар ұйымдарының жұмыс тәжірибесі қызықты.

«Арай» комсомол штабы, қазір жай ғана Алматы қаласы жоғары сынып оқушыларының штабы деп аталатын ұйымның тарихы 1986 жылдан бастау алады. Пионерлер мен комсомолардың заманы баяғыда келмеске кетсе де біздің штаб жаңа уақыттың талаптарына бейімделе отырып бірлік пен достастықтың, өзара түсіністік пен сенімнің рухын сақтай білді, соның арқасында жастар қанаттанып, күш-қуат алуда, ізгілік пен әділдіктің, шығармашылықтың шабытына ерік беруде.

Бәрі де 1986 жылы Қазақстанның барлық түкпірінен балаларды жинаған «Достық» атты мектеп комсомолдары активінің жиынан басталған. Жиын қорытындысында мектеп комсомолдарының ұйымдары мен штабтарының қызметін бағыттап отыратын орталық құру туралы шешім қабылданды. 1986 жылдың ақпан айында Пионерлер мен мектеп оқушыларының республикалық сарайында Елена Валерьевна Быкованың жетекшілігімен «Арай» республикалық комсомол штабының алғашқы жиыналысы өтті.

90-шы жылдардың басында КСРО ыдыраған соң штапта дағдарыс туды, комсомол таратылды, басқа да жастар ұйымдары жабылды, барлығын біріктіріп алға бастыруға көмектесетін ұжымдық іс қалмады.

Міне сол қиын-қыстау кезеңде штабтың қазіргі жетекшісі Оксана Витальевна Лаврушенко барлығын қайта жандандырып, штабтың жұмысын жаңа бағытқа бұрды. Ол бағыт тұлғаны дамытуға, жастардың өзара тығыз қарым-қатынас орнатуына, жақын адамдардың және басқалардың игілігі үшін пайдалы істерді атқаруға негізделді. Содан бері мінеки 20 жылдан астам уақыт өтсе де «Арай» алғашқы бағытынан айнымай келеді. Арайлықтардың өмір сүру стилі мен қоршаған әлеммен өзара әрекеті бірінші кезекте адамдармен ізгі қарым-қатынас орнатуға құрылған. «Не істесең де әлемде ізгілік еселеніп отыруы керек» деген заңдылықты нық ұстанған нағыз арайлық атақ-мәртебеге қол жеткізуді емес, өмірде ізгі істерді атқаруды өз жолы деп санайды.

Әлемді жақсы жаққа өзгерткің келсе, өзіңнен баста! Клуб сабақтарында қандай да бір жасқаншақтық мінезді жеңуге көмектесетін, шешендік өнерге, актерлік шеберлікке машықтандыратын ойындар мен тапсырмалар өте көп. Сол сияқты клубта музыка да жеткілікті. Әрбір сабақта бардтық әндер шырқалады және гитарамен ғана емес, басқа аспаптар да ойнатылады. Арайға келгендердің көбісі гитара аспабында ойнауды меңгеріп, тіпті кейіннен өздері де ән шығаратын болады. Дегенмен қоғамдық бағытына сәйкес ұжым әртүрлі акцияларға: балалар үйлері мен ауруханаларда өткізілетін қайырымдылық, ойын бағдарламаларына, экологиялық және т.б шараларға белсенді қатысады.

Қазақстанның аутизмге және басқа да дамуды тежейтін ауруларға шалдыққан балалары мен жасөспірімдеріне көмектесетін Алматы қаласындағы «Ашық Әлем» қоғамдық қолдау қоры 2013 жылдан бері өзінің бағдарламасын жүзеге асырып келеді.

Жобаның мақсаты – аутизммен ауыратын балаларға арналған инклюзивті білім беру. Қазақстанда аутизммен ауыратын балаларға білім беруде, оларды инклюзивке дайындауға, яғни, жалпы білім беретін және әлеуметтік ортаға қосуға көмектесетін «ABA-Applied Behavioral Analysis» (қолданбалы мінез-құлықтық талдау) тиімді инновациялық үлгісін енгізу.

Міндеттер:

- аутизммен ауыратын балаларға арналған білім беру стандартын жасау.

- аутизммен ауыратын балалардың сұранысына жауап бермейтін әдістерді қолданбау.

- сөйлеудің даму деңгейінен бөлек, қабілеттілігі мен үлгерімін бағалаудың объективті өлшемдері мен әдістерін енгізу және қолдану.

- шетелдің жемісті тәжірибесін Қазақстандағы мектепке дейінгі және мектептегі білім беру жүйесіне бейімдеу.

- аутизммен ауыратын зерделенбеген балалардың білім алуы мен инклюзивіне арналған арнайы бағдарлама жасау.

Қазақстанда аутистикалық спектрі бұзылған (АСБ) балаларға білім беру бойынша стандарт жоқ. Мұндай балалар оқуға қабілеті қалыпты быюлған күннің өзінде жалпы білім беретін мекемелерде түсініспеушілік пен шеттетуге тап болып, амалдың жоқтығынан қоғамнан тысқары қалып қояды. Жобамен ұсынылып отырған үйде білім беру үлгісі балалардың толыққанды білім алуына қол жеткізіп, олардың азаматтық құқықтары мен мүмкіндіктерін шектемейді.

Бүгінгі күні Қазақстанда балалардың осындай топтарымен жұмыс істеуге дайын мамандар мен бейімделген әдістемелер жетіспейді. Аталған жоба осы проблемалармен жұмыс істейді.

Жобаның нәтижесі:

Аутизммен ауыратын 10 баланы қосымша білім беру ұйымының ұдайы сыныбы мен топтарына қосу.

Инклюзивті білім беруге 30-дан кем емес педагогтар мен басқа да мамандар, сондай-ақ, аутизммен ауыратын балалардың ата-аналары қатысады.

Ұзақмерзімді келешек:

Сынып пен топ 10 адамға дейін кеңейтіледі, қосымша топтар мен сыныптар құрылады.

Жобаның базасы мен оның командасында аутизммен ауыратын балаларға инклюзивті білім беру бойынша Зертхана құрылады. Ол жерде аталған топтағы балаларды жалпы білім беру жүйесінде ұдайы негізде оқытудың әдістемелері бойынша кеңестер мен тренингтер өткізіледі.

Аутизммен ауыратын балаларды оқытудың осындай үлгілерін өзге де мемлекеттік мекемелердің базасына енгізу, балалардың осы тобына арналған инновациялық білім беру үлгісін енгізу үшін жобаның серіктестері мен мемлекеттік құрылымдардың өкілдері арасында әріптестік орнату мүмкіндіктері қарастырылған.

Тараз қаласында 2009 жылдан бері «БАТЫЛ АНА» мүгедек-балалардың ата-аналар қоғамы» қоғамдық бірлестігімен «НҰР БАЛА» жобасы табысты іске асырылуда.

Бұл жоба тірек-қозғалыс аппараты бұзылған және психоневрологиялық ауруға шалдыққан балаларды қоғамға сіңістіру, оңалту, оларға әлеуметтік қолдау көрсету.

Сонымен қатар «НҰР БАЛА» жобасы мүгедек балаларды сауықтыру-оңалтуда жаңа әрі тиімді иппотерапия тәжірибесін қолданады. Жобаның кішкентай қатысушылары үшін жан-жануарлармен тікелей байланыс орнату қаншалықты жақсы әсер беретінін айтпағанда, атқа мініп серуендеудің балалар денсаулығын сауықтыруда пайдасы өте керемет. Бұған қоса жобаның арқасында жазғы сауықтыру демалысында мүмкіндігі шектеулі балалар он екі мүшесі сау құрбыларымен бірге ойнап, жақын байланыс орнатады.

Жобаның тағы бір негізгі қызметі ретінде қосымша білім беруді атауға болады. Жоба авторы мен «НҰР БАЛА» орталығының қызметкерлерінің айтуынша, мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беру мекемелерінде, орта немесе жоғары оқу орындарында оқыту олардың тұлғалық сипаттарының қалыптасуына ықпалын тигізіп, ары қарай еңбек нарығында бәсекеге қабілеттілігін дамытуға көмектеседі.

Жоба іске асырыла бастаған кезден бері оған 807 адам қатысты. Осы кезең арылығында болашаққа зор үміт артатын нәтижелерге қол жеткізілді:

- 17 мүгедек-бала білім беру ұйымдарында оқуға мүмкіндік алды;

- бұрын оқымаған балалардың арасынан 35-і оқуды, сурет салуды және жазуды үйренді;
- мүмкіндігі шектеулі 145 бала иппотерапия курсынан өтіп, оның ішінде балалар церебральды сал ауруына (БЦС) шалдыққан 43 баланың статистикасы жақсарды;
- 270 бала жазғы сауықтыру лагерінде демалысын өткізді;
- мүмкіндігі шектеулі 23 адам жұмысқа орналасты;
- мүгедек-балалардың ата-аналары арасынан 52 адам жобаны жүзеге асыруға жұмылдырылды.

Мұның сыртында «НҰР БАЛА» орталығы аталған балалардың көпшілігіне өздерін еркін сезінуіне, шығармашылық қабілеттерін жүзеге асыруға, жаңа достар табуға көмектесті.

Жұмыс қорытындысы бойынша жоба авторымен және оның пікірлестерімен мүмкіндігі шектеулі балалар мен жастарды дамытуға және қоғамға біріктіруге, оңалтуға қатысты мәселелерді шешудің кешенді үлгісі жасалады.

Қостанай қаласындағы «Родник» жастар қоғамдық бірлестігі 2017 жылдың қазан айында құрылған. «Родниктің» қызметінің негізгі бағыты өлкетану мен экология. Осы бағыттарда жұмыс істеу арқылы балалар өздерінің туған өлкесін тану және зерттеу үшін кең көлемде әртүрлі материалдар алады. Ондағы басты мақсат – балаларды, жастарды туған өлкенің тарихын тануға жұмылдыру, рухани-адамгершілік құндылықтар басымдыққа ие әлеумет өміріне бейімделген тұлғаны тәрбиелеп шығару.

Бүкіл жұмыс бірлестік қатысушыларының шығармашылық және ғылыми қызметтерін дамытуға, қоғамдық пайдалы іс-шаралар ұйымдастыруға, сондай-ақ, тұрғындарды өлкетанушылық іздеу жұмыстарына тартуға бағытталған.

«Родник» мүгедек балаларды қамқорлыққа алады: қайырымдылық және көңіл көтеру шараларын, акцияларды өткізеді. Жастар мен балалар үшін байқау-көңіл көтеру және зияткерлік бағдарламалар, фольклорлық мерекелер ұйымдастырады. Жеңіс күніне орай «Естелік вахтасы» шарасын өткізу дәстүрге айналған.

Мектептің балалар ұйымдарымен тығыз байланыста жұмыс істейді. Жастардың ҮЕҰ мен бастамашыл топтардың жетекшілеріне, клубтардың басшыларына арнайы семинарлар, шеберлік-сыныптар, тренингтер өткізеді.

Павлодар облысында бірінші орынға мыналар қойылған: жастардың әлеуметтік жобаларын іске асыру; мектептік және студенттік өзін-өзі басқару жүйесін дамытуға көмектесу; балалар мен студенттік бірлестіктердің жұмысына жастарды тартуға арналған ақпараттық кеңістік құру мақсатында бұқаралық ақпарат құралдары мен қоғамды өздерінің қызметі туралы хабардар етіп отыру; балалар

бұқаралық ақпарат құралдарының сапасы мен көлемін арттыру; облыстық «Жас Ұлан» балалар мен жасөспірімдер ұйымының қамқорлығы аясында құқықтық білім беретін «Балалардың құқықтық мектебі» бірыңғай орталығын құру; жас көшбасшыларды анықтап, оларды қоғамдық қызметтің барлық саласына тарту.

Заманауи балалар қоғамдық қозғалысы балалар мен жасөспірімдердің жасындағы шынайы уақыттың тарихи кеңістігінде жайылған және қоғамның әлеуметтік, мәдени, саяси құбылыстарының әсерін өзі арқылы өткізетін әлеуметтік-мәдени құбылыс ретінде қарауы керек.

Балалар қоғамдық ұйымы мен бірлестігі балалар қозғалысының мейілінше тұрақты және құрылымдалған бөлігі болып табылады және тәрбие берудің ерекше институты ретінде саналады. Ал жеткіншектердің бастамашылдығын анықтауды және белсенді өмірлік ұстанымын құруды қаматасыз ететін тиімді құралдардың бірі ретінде оның балалар қоғамдық ұйымдарымен мақсатты ұйымдастырылған әлеуметтік-мәдени қызметке енгізілуін айтуға болады.

Қоғамдық ұйымдардың, оның ішінде балалар қоғамдық ұйымдарының өскелең ұрпақты тәрбиелеу институты ретіндегі маңызы бүгінгі таңда өлшеусіз артып келеді. Сондықтан қазіргі уақытта өсіп келе жатқан ұрпақты әлеуметтендіру негізгі факторы ретінде балалар қоғамдық ұйымдарында өзін-өзі басқаруды дамыту жолын анықтаудың маңызы жоғары. Балалар қоғамдық ұйымдарының әлеуметтік-мәдени мүмкіндіктерін пайдалану, біздің ойымызша, осы ұйымдарда өзін-өзі басқаруды дамытудың жемісті жолы болып табылады.

Педагогтың қызметінде серіктестіктен достастыққа, достастықтан қосалқы шығармашылыққа қағидатын қолданатын орын табылуы керек.

Ол үшін тәлімгерлерге, балалар қозғалысының ұйымдастырушыларына, педагогтарға балалардың шығармашылық белсенділігін дамытып, шығармашылық байқауларды көбірек өткізу керек. Бала мен ересек адам бір-бірімен серіктесіп, ал педагог балаға барлық жағынан көмектесуі керек, бірақ оның жұмысын істемеуі тиіс.

Бұл, баланың басқа ұжымда және қауымдастықта өзара қарым-қатынас орнату мінезінің негізін қалайтын аса маңызды қағидат. Егер бала бұл қағидатты меңгеріп алса, келешекте тұлғаның әлеуметтену үдерісі жылдам әрі жеңіл өтеді, сондай-ақ, алдағы өмірінде өзінің шығармашылық әлеуетін жүзеге асыру мүмкіндігі артады. Ол үшін балалардың сұранысына жауап беретін ойындар мен шараларды көбірек өткізіп, оларды мектеп өміріне белсенді араластыру керек. Өйткені ойын ойнау барысында бала әлеуметтік қарым-қатынастарды үйреніп, өмірдің әртүрлі саласында жаңа әлеуметтік рөлдерді игере

алады. Елестету мен білімнің негізінде балалар мен ересектердің әлеуметтік өзара әрекеті нұсқаларының апробациясы жүреді.

Тәлімгерлер мен балалар қозғалысының үйлестірушілері, педагогтар балаларды достарымен қарым-қатынас орнатқаны, көңіл көтергені үшін жазғырмай, керісінше олардың қызығушылық аясын кеңейтіп, белсенді және шығармашылық қызмет түрлеріне ынта-ықыласын белсендіруі, қолдауы, сондай-ақ, жаңа қызмет салаларына тартуы керек.

Ол үшін балалар қозғалысы бағдарламасында баланың шығармашылық дүниетанымы мен ойлау қабілетін кеңейтуге мүмкіндік беретін әртүрлі бағыттар мен салаларды қамтыған жобалар мен шаралар қамтылғаны дұрыс. Сол арқылы бала өзін әртүрлі бағытта сынап көріп, өзіне нақты не қажет екенін анықтай алатын болады.

Балалардың шығармашылық белсенділігі олар әртүрлі байқауларға көбірек қатысқан жағдайда ғана жоғары болады. Ол үшін үйрете бергенше, жас адамды өзінің мінезін қалыптастыратын дүниелерге араластыру керек.

Жоғарыда аталғандардың

барлығы балалар қоғамдық қозғалысының үйлестірушілеріне, тәлімгерлер мен педагогтарға балалар қоғамдық ұйымдарында, жаппай мектеп пен қосымша білім беру ұйымдары базасында балалар қоғамдық қозғалысының өмірлік қызметін ұйымдастыруға, сондай-ақ, балалар мен жеткіншектерді табысты

әлеуметтендіруге септігін тигізеді.

Оқушылардың отбасыларымен қосымша білім беруді ұйымдастырудың педагогикалық өзара іс-әрекет жүйесі

Балаларға қосымша білім беру жүйесі жалпы білім беру саласының негізгі бағыттарының бірі болып саналады. Бұл өз кезегінде педагог қызметіне балалардың тұлға ретінде қалыптасуына мүмкіндік беретін бірқатар деректердің әсер ету жағын ескеріп қана қоймай, олардың бір-бірімен барынша нәтижелі әрекет етуіне жағдай жасауды

білдіреді. Отбасы қоғамның көмекшісі ретінде қарастырылуы қажет. Ал қоғам болса, отбасыға барынша қамқорласып, қолдау білдіруі керек.

Қоғам тұрғысынан қарайтын болсақ, ата-ана болу дегеніміз – ең алдымен, баланың негізгі қажеттіліктерін қанағаттандыру, оның есен-сау әрі бақытты болуына қол жеткізу. Ал енді педагогика мен бала психологиясы тұрғысынан қарастырсақ, жоғарыда аталған ұғымның ішіне балалармен тығым қарым-қатынас орнату, оларды тәрбиелеу және адам, тұлға ретінде қалыптасуына көмектесу сияқты факторлар кіреді. Ата-ана тәрбиесі – халықаралық термин. Аталмыш термин сонымен қатар, ата-аналардың өзіне де балаларына тәрбие беру жағынан жан-жақты жәрдемдесуді білдіреді. Көп жағдайда ата-аналарға балаларына тәрбие беруде сырттан да қолдау қажет болып жатады. Әлбетте, қазіргі кезде мұндай кәсіби көмекке деген сұраныс өте жоғары. Себебі, өскелең ұрпаққа кәсіби тұрғыдан тәрбие бере отырып, болашақ ата-аналарды дайындаудың деңгейі тым төмен екенін мойындасқа амал жоқ.

Мектеп тәрбиесімен салыстырып қарасақ, қосымша білім беруде оқушылар, ата-аналар және педагогтар арасындағы қарым-қатынас таңдау еркіндігіне негізделеді. Алайда, көбінесе, ата-аналардың басым бөлігі қосымша білім беру ұйымдарының оқытушыларымен жүйелі түрде қарым-қатынас жасап тұруды қажет деп таппайды. Осының әсерінен, кей кезде баланың отбасымен байланыс нәтижелері ойдағыдай болмай жатады. Көп жағдайда қосымша білім беру жүйесінде білім алып жатқан бала ата-аналарының аталмыш жүйеге деген көзқарасы парадоксалды болып келеді:

бір жағынан, ата-ана балалары «пайдалы іспен» айналысқанын қалайды;

екінші жағынан, ата-аналардың айтарлықтай бөлігі бұл мәселеге тым немқұрайлы, «тұтынушылық көзқараспен» қарап жатады.

Өкінішке қарай, ата-аналардың көбі қосымша білім беру ұйымдарының қызметіне атүсті қарайды немесе оларды бірден бастапқы кәсіби білім беретін мекеме ретінде қарастырып жатады.

Шындап келсек, тәрбие беру мәселелері оң шешімін табуы үшін отбасы мен өзге әлеуметтік институттардың бірлесе әрекет етуі айрықша маңызды. Себебі, педагог пен ата-ананы баланың денсаулығы мен оның жан-жақты дамуы, ортақ істе жеке бас табысы мен сенімділік атмосферасын қалыптастыру сияқты факторлар біріктіреді.

Қазіргі заманғы білім беру жағдайында қосымша білім беру саласындағы өзгерістер екі ұшты болып келеді. Оның бірі жоғарыдан ұйымдастырылған білім беру саласын жаңғырту жұмыстарының басталуымен көрініс тапса, екіншілері төменгі жақтан басталып, көбінесе формальды қайта құрудан тыс, өзіндік, асығыс емес жүріспен

жүргізілетін өзін-өзі ұйымдастыратын мәдениеттүзуші үрдістер нәтижесінде жүзеге асады. Өткен жылдардың тәжірибесі жоғарыдан басталатын өзгерістермен байланысты болған.

Бүгінде қызмет көрсетіп тұрған балаларға қосымша білім беру ұйымдарында және мектептердегі оларға сәйкестендірілген қосымша білім беру блоктарында уақыт өткен сайын төменнен басталатын бастамалар көбірек құпталуда.

Бір сөзбен айтқанда, қазірде екі бастама да құптау тауып отыр. Аталмыш екі бөлек бағдарлы өзгеріс бара-бара балаларға қосымша білім беретін жаңаланған әрі ашық, заманауи талаптарға сәйкестендірілген жүйенің қалыптасуына әкеледі.

Осындай талаптың бірі – қосымша білім беру ұйымдарында демократиялық балалар мен ересектер қауымдастығы мен түрлі әріптестік формаларын қалыптастыру және кезең-кезеңімен дамыту. Яғни, бірыңғай тәсіл мен ұстаным негізінде балалар, педагогтар және ата-аналардың мақсатты бірлескен іс-әрекетіне қол жеткізу.

Енді қоғамның әлеуметтік сұраныстарына келейік. Бүгінде қоғам ретінде қарастырылып отырған балалар мен ата-аналар, қосымша білім беру ұйымдарының педагогикалық қауымдастығы, басқарушы және өзге де құрылымдарының іс-әрекеттік жағынан сұраныстары мен талаптары қандай? Бұл жерде бірнеше позиция бар.

Соңғы жылдары балалар мен олардың ата-аналарында мәдени-білім беру, ақпараттық және бос уақыт қызметтерінің рөлі артқанын байқауға болады.

Яғни, адам мен қоғам үшін формальді емес білім берудің маңызы артып, қосымша білім беру жүйесінің назары әр баланың, педагог пен ата-ананың жеке азамат ретіндегі дербестігіне аударылады.

Осыдан біраз жыл бұрын ата-аналар өз балаларын бейімделген, «сұранысқа ие» және «мәртебелі» ұжымдарға: ағылшын тілі, информатика және тағы басқа пәндерге беруге тырысса, бүгінде жағдай өзгеріп, баланың әке-шешісі оның «дені сау» болып өсуін және «шығармашылық жағынан дамуын», «өзіне ұнайтын іспен айналысуын», «өзгелермен тіл табыса білуін» қалайды. Бір сөзбен айтқанда, денешынықтыру-сауықтыру және шығармашылықты дамытуға бағытталған ұжымдарға қарай бейімделу байқалуда. Демек, қоғам ретінде қарастырылып отырған ата-ананың қосымша білім берудегі әлеуметтік сұранысы жалпыадамзаттық құндылықтарға басымдық беруде.

Қазіргі кезде қосымша білім беру ұйымдарының білім беру қызметі нарығындағы бәсекеге қабілеттілігі, сөзсіз, оның материалды-техникалық базасының жағдайына тікелей байланысты. Заманауи әрі аса қажетті құрал-жабдықтармен жеткілікті мөлшерде жабдықталу кез-келген ұйымның ойдағыдай қызмет етуі үшін ерекше маңызды.

Қосымша білім беру жүйесін жаңғырту және қосымша білім беру ұйымдарының басқару ісін демократизациялау бірініші кезекте іс-тәжірибенің дамуына жол ашпақ:

- педагогтар, ата-аналар және балалармен қосымша білім беру ұйымындағы проблемаларын анықтау және оларды жою;
- бірлесе отырып проблемаларды және оларды шешу жолдарын қарастыру;
- анықталған проблемаларға қатысты барлық басымдықтар мен қалыптасқан пікірлерді, позицияларды емес, жеке-жеке талқылау;
- дискуссияға қатысушылардың пікірлерін ескере келе, консенсусқа жету негізінде ең соңғы жария шешімдерді қабылдау;
- азшылықтың құқығын мойындау шешімдердің қабылдануына әсер етеді;
- бірлескен әрекет алаңындағы таңдауды қамтамасыз ету (оның ішінде азшылықта қалғандарға да бар);
- ашық жедел басқару;
- жария түрде әріптестік нәтижелеріне талдау жасау, бұған жалпы педагогикалық жүйе қызметіне жүргізілген қоғамдық сараптама аясындағы жұмыстар да кіреді.

Өз міндетін біржақты ғана түсінетін педагог («натюрморт салуды үйрету», «па-де-дені жаттату») баланың эмоционалды қырынан дамуына, оның байланыс орнатуға, өзін-өзі дамытуға қатысты қабілеттерін жетілдіруге көңіл бөлмейтін болады. Педагогтың қызметі формальды, тар ауқымдағы пәндік, бірқалыпты, таңылмалы, репродуктивті бола алады («Мен осымен 15 жыл бойы балаларға биде осындай ... па жасауды үйретіп келемін»). Ал негізінен ол дамытуға бағытталған шығармашылық тапсырмаларды орындауға, позитивті, әлеуметтік реңктегі зарядқа толы, балаларға қызықты болуы керек.

Мұның шешімі төмендегідей: педагогтың саналы қызметін жоғарыдан құру: ынталандыру, педагогикалық кеңестер, әдістемелік бірлестіктер, оқулар, тренингтер арқылы; төменнен: педагогтың өз қызметін өзінше талдауы мен рефлексиялау арқылы (мұны қайтадан ұйымдасқан түрде құру қажет). Педагогтың шынайы қызметін оның білім беру бағдарламасымен салыстыру қажет. Бұл арқылы «ақтаңдақтарды» тауып, олардың орнын шынайы ақпаратпен толтыруға болады.

Егер де қосымша білім беру ұйымдары бала үшін оның шығармашылық дамуына (алдымен, әрине, субъективті түрде) қажетті жағдайларды қамтамасыз ете алмай жатса, онда бұл ұйымда көп нәрсені өзгерту қажет. Қосымша білім беру ұйымы әр тәрбиеленушіге өз жаңалығын ашуға көмектесуі тиіс: балаға оның «өзі жаңалық аша алатынына» және жаңа, аса пайдалы дүние жасап, шығару қандай керемет екенін көрсету керек.

Мейлі, айлдымен бұл бидегі жаңа қадам не баланың өзі шығарған тақпақ болсын, әйтеуір, ол өз бетімен бір нәрсе жасай алытынына көзі жетуі керек. Бұл үшін баланы атақты адамдардың шығармашылығымен, түрлі саладағы, өнер, ғылым мен техникадағы шығармашылықтың ерен үлгілерімен таныстыру қажет. Егер біз жалпы тәрбие беру жөнінде айтатын болсақ, мұндайда, сөз жоқ, тек бір ғана педагогтың «шығармашылығына» арқа сүйеу аздық етеді. Білім беру бағдарламаларына және балалар ұйымдары жөніндегі ережелерге осы мәселелерді қосу дұрыс болады. Ең бастысы, мұндай істерді ұйымдастырып, өткізу тәжірибесін кезең-кезеімен жүзеге асыруға күш салу қажет.

Дамуға қатысты келесі тағы бір аса маңызды аспект – қарым-қатынас. Бұл қосымша білім беру ұйымдарындағы балалар ісінің ерекше маңызға ие түрі болып табылады және оның кәдімгі мектепке қарағанда артықшылықтары көп. Толыққанды қарым-қатынас жасау мүмкіндігінен айырылған балалар кейінгі өмірде өздерін көбінесе жайсыз сезінеді. Қосымша білім беру ұйымдарының тәрбиеленушілері көбінесе біржақты қарым-қатынас жасауға мәжбүр болып жатады. Яғни, педагог ақпарат берсе, балалар оны тыңдаумен шектеледі. Осы жерде педагогтардың бірталайы балалар арасында олардың азаматтық ұстанымдарын қалыптастыруға көмектесетін қарым-қатынастарды ұйымдастырып, орнату мәселесіне бейжай қарап жататынын да айта кеткен абзал. Бұл – жаңсақ пікір. Қосымша білім беру ұйымының педагогы баланың барынша көп қарым-қатынас түрлерін меңгеруіне көмектесуі қажет. Бұл үшін қарым-қатынастың түрлі формасындағы алдын ала зерттеулерді жүргізу керек.

Мұның екі жолы бар:

1) орын алып жатқан құбылыстарға пассивті көзқараспен қарап, іс жүзінде де тура осындай ұстанымда болу жолы;

2) өзін-өзі танудың активті жолы, яғни орын алып жатқан құбылыстарға белсенді араласып, оған әсер етуге, оны өзгертуге және жаңа қарым-қатынастар орнатуға тырысу бағыты. Бұл жол қызығушылықпен танып-білуге, орын алған құбылыстарды өз бетінше түсінуге, сондай-ақ, басқалармен белсенді байланыстар жүргізуге бағытталған.

Бұл мәселені шешу үшін не істеуге болады?

Ересектер (педагогтар, ата-аналар) мен балалардың бір-бірімен қарым-қатынас орнатуларына күш салу керек. Ол үшін әлеуметтік

маңызға ие (бірінші кезекте, көмекке зәру адамдармен – ардагерлер, мүгедектер және мүмкіндігі шектеулі балалармен) ойындар мен шығармашылық жұмыстарды (КТД, қойылымдар, фестивальдер, спартакиадалар және басқалар) өткізу қажет. Бұл әр балаға қоғамда өз орнын табуға, белгілі бір салада көшбасшылық қырынан көріне білуге, диалог жүргізуге, ымыраға келуге, толеранттық нормалары бойынша өмір сүруге көмектеседі. Сонымен қатар, бұл жағдайлар балаға жеке бас және ортақ табыс пен бақыт үшін аса қажет екенін сезіндіреді.

Қосымша білім беру ұйымдарының ата-аналармен жұмыс жүргізудегі негізгі міндеттері бала мен ата-ананың қарым-қатынасына психологиялық-педагогикалық жағдай жасау, педагог, ата-ана және бала арасындағы әріптестік байланыстарды нығайту, ортақ гуманистік, ізгі тәрбие беру ортасын қалыптастыру үшін отбасының әлеуметтік-мәдени әлеуетін толықтай пайдалану сияқты жайттар болып табылады. Дербестік сақтап, ата-анамен формальды байланыс орнатудың орнына қосымша білім беру ұйымдарының педагогтары отбасылармен әлеуметтік әріптестік орнатуға, ата-аналарды білім беру үдерісіне белсенді араластыруға тырысулары қажет.

Ата-анамен жұмыс жүргізуге бірқатар кешенді іс-шараны жатқызуға болады. Атап айтқанда, психологиялық ағартудың түрлі формалары, оқыту, ақыл-кеңес беру, профилактика сияқты іс-шаралар ересектерге отбасылық қарым-қатынастарды дамытудағы өз рөлдерін сезінуге, баланың бақытты болшағы үшін оның интеллектуалды, әлеуметтік, сезімдік, этикалық, эстетикалық жағынан көзі ашық болуы керектігін түсінуге көмектеседі.

Ата-аналар қауымдастығымен жұмыс жүргізудің негізгі бағыттары:

- балаға тәрбие беру мен оның қабілеттерін дамыту мәселесінде ата-ананың сұраныстарына диагностика жасау;
- ата-ананы педагогикалық үдеріске араластыру;
- баланы тәрбиелеу, оған білім беру және қабілеттерін дамыту мәселелері бойынша ата-анамен педагогикалық ағарту жұмысын жүргізу;
- дербес педагогикалық ақыл-кеңестер беру арқылы бала мен ата-ананың жеке басына қатысты және өзге де проблемаларын шешуге іс жүзінде көмектесу;
- ата-ананы мекеменің мәдени-бос уақыт шараларына қатыстыру, білім беру үдерісін ұйымдастыруға қажетті материалдар мен құралдарды іздеуге жұмылдыру, өз баласының жетістіктеріне қызығушылығын арттыру.

Ата-анамен байланыс міндеттері:

1. Әр оқушының отбасымен әріптестік қарым-қатынас орнату.
2. Баланың толыққанды даму және тәрбие алуы үшін бірлесе

әрекет ету.

3. Эмоционалды қолдау мен мүдде ортақтығының атмосферасын қалыптастыру.

4. Ата-анаға тәрбие беру қабілеттерін көрсетуге көмектесу және оларды дамытуға атсалысу.

Педагогикалық ұжым ата-аналар қауымдастығымен қарым-қатынастың негізгі бағыттары бойынша жұмыс жүргізіп, бұл мақсатта *тәрбие беру-дамыту, ағарту, коммуникативтік және сауықтыру* міндеттерін қолданады.

Қосымша білім беру жүйесінің педагогтары мен ата-аналарды баланың денсаулығы мен оның дамуы үшін қам жеу, ортақ істе жеке бас табысы мен сенімділік атмосферасын қалыптастыру сияқты міндеттер біріктіреді.

Білім беру үдерісі қатысушыларының жасөспірімдерді әлеуметтендіру тәсілі ретіндегі серіктестігі

Жасөспірімдік жас бала үшін де және оның ата-аналары үшін де ең қиың кезеңдердің бірі болып табылады. Қиыңдық «әкелер мен балалар» тақырыбындағы қайшылықтар мен қақтығыстардың пайда болуында. Нақ осы кезеңде балаға ата-ана тарыпанын да, педагогтар тарапынан да назар мен қамқорлық аса қажет. Алғашқы планға тұлғаның әлеуметтену тегершіктерін анықтайтын психиканың барынша маңызды бір функциясы ретінде әлеуметтік-психологиялық бейімделу мәселесі шығады.

Құқықбұзушылықтарды алдын алудың және ерте ескертудің жалпыәлеуметтік жүйесі негізгі рөлді атқарады. Алдын алудың жалпыәлеуметтік шараларына нені жатқызуға болады?

Ең алдымен, бұл кәмелетке толмағандардың экономикалық, рухани, құқықтық мәселелерді шешуге; аз қамтылған отбасылардағы ана, жасөспірімдердің пансыздығы, бақылаусыздығы мәселелерін шешуге; балалар спортын, шығармашылығын, қолөнерін, бос уақытын материалдық қолдауға; кәмелетке толмаған жасөспірімдерді тәрбиелеудің рухани-адамгершілік негізін қалыптастыруға; БАҚ арқылы құқықтық ағартуды ұйымдастыруға; психикалық ауытқушылығы бар жасөспірімдердің девиантты жүріс-тұрысын дербес алдын алудың тәсілдері мен әдістерін нығайтуға және т.б. бағытталған мемлекеттік бағдарламалар. Жастар арасындағы қылмысты алдын алудың арнайы шаралары кәмелетке толмағандар жөніндегі инспекциямен, жасөспірімдердің бақылаусыздығын алдын алу және тұрғылықты жер бойынша жайсыз отбасылармен жұмыс жөніндегі бөлімшелермен қабылданады.

Баланы тәрбиелеудегі, рухани-адамгершілік қалыптастырудағы айтарлықтай рөл қосымша білім беру ұйымдарына тиесілі. Өйткені, бала онда тек білім алып қана қоймайды, сондай-ақ әлеуметтік жүріс-тұрыс дағдыларын игереді. Мектептен тыс ұйымдар тәртіпке, адалдыққа, еңбексүйгіштікке және де қатыгездікке, бейжайлыққа, о жарлыққа және эгоизмге қарсы тұруға баулиды. Сонда да кәметке толмаған қылмыскерлердің басым көпшілігі – мектеп жасындағы жасөспірімдер. Қалайша осылай болуы мүмкін? Аталмыш ұйымдар жұмысындағы қандай жағдаяттар тұлғаның «бұрыс» дамуына негіз қалауы мүмкін?

Мектептегі оқыту көп жағдайда өмірлік мәселелермен жеткіліксіз түрде байланысқан, ол еңбекпен тәрбиелеуден ажыратылған. Нәтижесінде мектеп түлектері – дербес тәжірибелік іс-әрекетке дұрыс бейімделмеген ересек адамдар; олар өз күштерін қандай да бір пайдалы қоғамдық іске қолдануға жарамсыз. Қалыптасқан әлеуметтік-экономикалық жағдайларда тәрбиелеудің жаңа жүйесінің үздіксіз жұмысын ретке келтірген жөн. Жасөспірімдерге ауыр емес, лайықты ақы төленетін еңбекке қатысуға мүмкіндік беру керек. Алайда, дербес және қоғамдық мүдделер үйлесімді қиысатын еңбек қана тәрбилеуші бола алатынын ескеру керек. Мектеп жоғары білім алуға психологиялық дайындықты іске асырады, бірақ оны бәрі де ала бермейді. Бірақ мектепті бітірген соң түлектер өндірістік еңбекпен де шұғылдана алмайды немесе шұғылданғысы келмейді. Осы жағдайды көпшілік ауыр қабылдайды. Осы жерде жүріс-тұрыстағы ауытқулар мен өзгерістер пайда бола бастайды, бұрыс әрекеттер атқарылады. Мұнымен қоса, мектеп оқушыларды абыройлы және жоғары ақы төленетін лауазымдарға бағдарлайды. Бірақ бірқатар себептер бойынша кез келген жасөспірім ол лауазымдарды иелене бермейді. Жасөспірімнің психологиялық қанағаттанбаушылығы педагогикалық кедергіге ұшырауы мүмкін.

Криминологиялық зерттеулерге жүргізілген талдау жасөспірім мектепті неғұрлым ерте тастаса, оның қылмыстық жолға түсу мүмкіндігі соғұрлым көп екенін көрсетеді. Мектептен шығару, оқуды мерзімінен бұрын тоқтату жасөспірімді мектеп ұжымы тарапынан тәрбиелік әсер етуден арылтуы мүмкін. Жасөспірімде педагогтарға және жалпы мектепке қарсы ашу-ыза қалыптасады, ол ештеңе істемейді, көшеде «қаңғырады», күдікті адамдармен араласады және т.б. Қазіргі кезде ата-аналардың балаларын тәрбиелеуге бөлетін уақыты күрт қысқарды. Бұл ең алдымен қазіргі экономикалық жағдайға байланысты.

Қосымша білім беру ұйымы педагогтарының міндетіне мыналар енеді:

– жасөспірімдер ортасында салауатты өмір салтын насихаттау;

- жасөспірімнің ата-анасымен оны тәрбиелеуде ынтымақтасу;
- жайсыз отбасыларды анықтап, кейін мұқтаж жасөспірімдерге және отбасыларға әлеуметтік көмек ұйымдастыру;
- бірлескен жұмысқа әлеуметтік тәуекел отбасыларымен, жайсыз отбасылармен ынтымақтаса жұмыс істейтін барлық тиісті органдарды тарту;
- психологтармен және балалардың ата-аналарымен тығыз өзара іс-әрекетте болу;
- мектептің ата-аналармен тығыз өзара іс-әрекеті негізінде жасөспірімдердің бос уақытын ұйымдастыру, балалар мен олардың ата-аналарының бірлескен конкурстарын ұйымдастыру.

«Қиын» балалар немесе девиантты жүріс-тұрысы бар балалар ерекше санатты құрайды, олардың бос уақытын ұйымдастыру мектеп жұмысының, атап айтқанда педагогтар мен әлеуметтік қызметкерлер жұмысының ең басты құрамдас бөлігі болып табылады. Девиантты жүріс-тұрысы бар жасөспірімдердің қажеттіліктерін және қызығушылықтарын зерттеу мәселені шешуде негізгі рөлді атқаруға қабілетті. Теріс әлеуметтік микрортаның – отбасының және мектептің жайсыздық жағдайы жасөспірім тұлғасының деморализациясына, кейін криминализациялану үрдісіне септеседі. Осы теріс микроортаның қаншалық әлеуметтік сауықтырылуы кәмелетке толмағандар құқықбұзушылықтарын алдын алудың тиімділігіне әсер етеді. Жасөспірімді табысты әлеуметтендіру тек педагогтар мен ата-аналардың бірлескен іс-әрекеті жағдайында ғана мүмкін болады.

Қосымша білім беруді ұйымдастыру – тәрбие жұмысының орталығы іспетті. Олар салауатты өмір салтын үйретуге қауқарлы, жасөспірімнің өзін-өзі бағалауы деңгейіне әсер ете алады. Мұнымен қоса, бала отбасына еркін қолжетімділігі бар аздаған қоғамдық институттардың бірі болып табылады, бұл «қиын» жасөспірімдермен жұмыста жағдайды бақылауды және кәмелетке толмағандар арасында құқықбұзушылықтарды алдын алуды іске асыру үшін маңызды.

Жасөспірімдерді құқықтық ағарту және тәрбиелеу – құқықбұзушылықтарды алдын алудың маңызды бағыты. Жасөспірімге дейін құқықтық ақпаратты барынша түсінікті, бала психологиясын есепке ала отырып жеткізу бойынша жұмыс жүргізілуі тиіс. Шешуші мәнге ие:

- сапалы тәрбие беруді қамтамасыз ету үшін білікті педагогтарды дайындау;
- жасөспірімдерді құқық қорғау органдары өкілдерінің, заңгерлердің және психологтардың белсенді қатысуымен тәрбиелеу.

Бос уақыт жасөспірімнің қанағаттанбаушылығын өтеуі мүмкін. Егер оқуда табыс болмаса, беделді еңбекпен айналысуға мүмкіндік болмаса, онда жасөспірім әлбетте қанағаттанушылықты құрдастарымен

қарым-қатынастан іздейтін болады, бірақ үнемі қажетті тәсілдермен емес. Жасөспірім үшін оқу мен жұмыс – өз маңыздылығын түсіну саласы. Осы жерде онда көптеген қиындықтар пайда болады, оларды еңсеру үшін оған күш жұмсау қажет. Жасөспірімнің ішкі жағдайы еңбек пен оқудағы

табысқа тікелей байланысты, олар өзіндік толыққандылықты сезіну үшін өте маңызды. Сондықтан кәмелетке толмағандарды іс-әрекеттің қоғамдық пайдалы түрлеріне тарту маңызды алдын алу шарасы болып табылады.

Қазіргі қоғам өмірі, оның берекесі өскелең ұрпақты табысты әлеуметтендіруге, оның адамгершілік даму деңгейіне тікелей байланысты.

Мемлекеттік органдар мен ұйымдардың отбасымен тығыз ынтымақтастығы және өзара іс-әрекеті тұлғаны табысты әлеуметтендірудің кепілі болып табылатыны ешкімде де күмән туғызбайды. Осы ретте отбасы саясаты әлеуметтік саясаттың басым бағыттарының бірі болып танылады.

Еліміздің негізгі Заңында – Қазақстан Республикасының Конституциясында «Балаларды қорғау және оларға тәрбие беру ата-ананың табиғи құқығы және міндеті болып табылады» деп жазылған.

Тәжірибе көрсетіп отырғандай, отбасы мен педагогтардың ынтымақтастығы барынша өзекті әрі қажетті болып барады. Педагогтар бүгінде ата-аналар өз балаларына тиісті назар аудармайтынына алаңдаулы, ата-аналар мектепте немесе балабақшада балаға өздері күткен тиісті білім мен жұрыс-тұрыс дағдыларын үйретпейді деп алаңдайды.

Сондықтан бүгінде көптеген педагогикалық ұжымдарда ата-аналар қауымдастығымен өзара іс-әрекеттесудің нүктелері, жұмыс түрлері нақты анықталған.

Қазіргі заманғы қоғамды балаларға қосымша білім беру ұйымдары атап айтқанда – отбасымен диалогқа және кең әлеуметтік өзара іс-әрекетке талпынған барынша ашық әлеуметтік-педагогикалық жүйеге айналууда.

Айталық, Өскемен қаласындағы Оқушылар шығармашылық сарайындағы (ары қарай – ОШС) тәрбие беру жүйесін дамытудың бір міндеті қоғамдағы отбасы дәрежесін көтеру, отбасы құндылықтарын насихаттау, отбасы өмірінің, ана болудың, әке болудың тартымды бейнесін жасау, отбасы дәстүрлерін нығайту болап табылады. Бүгінде

отбасы тәрбиесінің басымдығын мойындау білім беру мекемелерінің және отбасының қарым-қатынас сипатына және сапасына, ата-аналармен өзара жұмыс істейтін мамандардың кәсіби дайындық деңгейіне жаңа талаптар қоюда. Қарым-қатынастар ынтымақтастыққа, өзара шығармашылыққа, өзара көмекке және сенімге негізделуі тиіс. Педагогтар мен ата-аналар күш біріктірген жағдайда балаға үйде де, ОШС-да да лайықты қорғаныш, эмоционалды жайлылық, қызықты әрі мазмұнды өмір қамтамасыз етіледі. Сондықтан бүгінде ОШС-да отбасымен өзара іс-әрекеттің жаңа модельдері әзірленіп, іске асырылуда, олар көрермендер мен пікір білдірушілердің ғана емес, ата-аналардың белсенді рөлін қарастырады.

Сүйемелдеудің интерактив үлгісін жүргізу әдістемелері

(Өскемен қ. оқушылар шығармашылық сарайының жұмыс тәжірибесінен)

1. Ата-аналардың жаппай оқуын ұйымдастыру (іскерлік ойын)

Ойынды жүргізу білім беру мекемесіне (БМ) тән отбасылық тәрбие мәселелерін зерттеу және талдау жүргізуге жол ашады (ПМС бақылау негізінде: сауалнама жүргізу, сұрақтар қою, әңгімелесулер, пікір айту және т.б). Балалардың жас ерекшеліктеріне қарай ұжымды екі командаға бөлген дұрыс.

Құралдар: қағаз бен қалам.

Шағын топтағы жұмыс:

1. Жеке жұмыс (1-2 минут).

«Бұл жастағы балалардың ата-аналары нені білмейді, нені міндетті түрде білуі керек?» деген сұраққа жазбаша жауап беріңіз. Ойланыңыз, бағанға жазыңыз.

2. Жалпы тізімді жасау және топтық талқылау (3-5 минут).

3. Командалық жұмысты таныстыру және жалпытоптық жауаптар тізімін жасау.

4. «Бұл жастағы балалардың ата-аналары не істей алмайды, нені міндетті түрде істей алуы керек?» деген сұрақ бойынша жұмыс.

5. Сонымен ата-аналардың жаппай оқытуы аясында теориялық және іс-тәжірибелік сабақтардың жоспары болып жұмыстың қорытындысы табылды.

6. Әр жастағы топтардың арасынан мүмкіндігінше маңызды бес тақырыптың біреуін алыңыз, одан кейін басқа тізімнен, астын сызыңыз (2-3 минут).

7. Дәрістік және іс-тәжірибелік сабақтардың тақырыптарын өзара бөлісіп алыңыздар (соқыр таңдау арқылы да болады) (3-5 минут). Егер

тақырыптар саны топ мүшелерінен көп болса, қалған тақырыптар соқыр таңдау арқылы бөлінеді. Егер аз болса, күрделі тақырыптар қайталанып беріледі.

8. Сіз дайындайтын сабақтың тақырыбын ата-аналардың қызығушылығын туғызатындай етіп құрастырыңыз (жеке жұмыс 2-5 минут).

9. Тақырыптарды талқылаңыз және алдағы уақытта жазылатын тақырыптардың жалпы тізімін жасаңыз (5 минут).

10. Жауапты адамдарды көрсете отырып жаппай оқытудың шамаланған кестесін құрастырыңыз.

11. Таяуда болатын ата-аналар жиналысында ата-аналарды жаппай оқыту ұйымы, оның мақсат-міндеттері, күтілетін нәтижелері туралы хабардар етіңіз. Олар үшін әлдеқайда маңызды тақырыптар мен өздерінің ұсыныстарын айтуды ұсыныңыз.

12. Ата-аналарды құлақтандыру жүйесін, «Жаппай оқыту» жарнамасын, «Жаппай оқытуға» қосымша тарту шаралар жүйесін ойластырыңыз, ата-аналардың өткізілген сабақтарға қанағаттанғанын білдіретін кері байланысқа қол жеткізіңіз.

13. Әр жас баспалдағы үшін бірнеше тақырып бойынша сабақ өткізуге ата-аналарды тарту мүмкіндігін ойлаңыз.

Ескерту: Әдістеменің жағымды және жағымсыз сипаттары болады. Жағымды сипатына – ойлау мен мәнін түсінудің терең деңгейін, ата-аналардың да, педагогтардың да психологтік-педагогикалық құзыретін арттыруға және өзіндік талдау жасауға итермелеуді жатқызуға болады. Ал жағымсыз сипаты – азғана уақыт ішінде рәсім бойынша бел шешіп кірісе алмайсыз (Алайда мұндай маңызды істе асығыстық танытудың жөні бар ма? «Асыққан сайтанның ісі» демей ме»).

2. Балаға дұрыс тәрбие берудегі отбасылық тәжірибе эстафетасы (іскерлік ойын)

Мақсаты:

1. Табысты отбасылық тәрбиенің қызықты тәжірибесін тауып алып, ұсыну.

2. Ұжымдық шығармашылықтың машықтары мен қарым-қатынас ережелерін меңгеру.

I кезең: «Отбасылық тәрбие берудегі менің жеке тәжірибем». Ата-аналар өздеріне таратылып берілген сауалнама парақшаларын толтырады, толтырылған парақшаларды өзара алмастырады, содан кейін нақты бір мәселеге байланысты кімнің шешімі басқалардан гөрі

ерекше екендігі және ол тәжірибе топта қалай көрсетілетіні талқыланады.

II кезең: «Нұсқа» — отбасылық тәрбие беру тәжірибесін қорғау және талдау.

Ойынды жүргізу алгоритмі

1. Өзінің жеке тәжірибесінің мәнін түсіну бойынша жеке жұмыс және сауалнама-парақшасын толтыру.

2. Жұптасып жұмыс істеу. Әріптестің сауалнамасымен танысу, талқылау.

3. 6 адамнан тұратын топтарда жұмыс істеу. Шиеленісті жағдайларда әлдеқайда қызықты шешімдерді анықтау. Ең үздік шешімді қорғауға дайындалу.

4. Шешімдерді қорғау және оларға «сарапшылар» тобының берген бағасы.

Ата-аналарға арналған «Отбасылық тәрбие берудегі біздің тәжірибеміз» парақша-сауалнамасы

1. Тегі, аты, ерлі-зайыптылар әкелерінің аты.

2. Үйінің мекен жайы.

3. Айырықша кең тараған, нақты бір шиеленісті оқиғаға қысқаша сипаттама беру. Қысқаша сипаттамадан кейін ата-аналарға: «Мұндай мәселені сіздер қалай шешесіздер?» деген сауал қойылады.

4. Өзіңіздің шешіміңіз туралы қандай үлгіде айтқыңыз келеді (лайықты нұсқаның астын сызыңыз): педагогпен көзбе-көз сөйлесу; ата-аналар газетінде мақала жариялау; ата-аналардың алдында айту?

3. «Отбасы архитектуроникасы» (іскерлік ойын)

Мақсаты:

1. Серіктестік машықтарын қалыптастыру. Ата-аналардың психолог-педагогикалық дайындығының жалпы деңгейін анықтау және олардың отбасылық тәрбие мәселелерін түсіну.

Рөлдерді тарату:

1. Спикер – топтағы мәселелерді талқылауды жүргізеді.

2. Хатшы – мәселелерді, нұсқаларды жазып отырады.

3. Хронометрші – тақырыптың, кезеңнің, уақыттың сақталуын қамтамасыз етеді.

4. Психолог-диагност – тесттілеу жүргізеді, нәтижелерді сараптайды.

5. Сарапшы – топтың жұмысын бағалайды.

Ойынды жүргізу алгоритмі

I кезең. «Сіздің баламен қарым-қатынасыңыз қандай?» деген тақырыпта тестпен жеке жұмыс істеу.

II кезең. Отбасылық қарым-қатынастан өсиет қалдыру.

III кезең. Өсиетті қорғау.

IV этап. Қорытынды шығару

4. «Сіз қандай ата-анасыз?» тесті (Ойынның I кезеңінде жүргізіледі)

Бұл сұраққа кімнің жауап алғысы келмейді! Сондықтан да біз сіздерге тест-ойынды ұсынып отырмыз. Балалармен қарым-қатынаста жиі қолданатын сөйлемдерді белгілеңіз.

	Сұрақтар	Баллдар
1	Саған қанша рет қайталап айту керек?	2
2	Маған кеңес беріңізші, өтінемін...	0
3	Сен болмасаң не істейтін едім, білмеймін...	1
4	Кімге тартқан ұсқынсыз едің?!	2
5	Сенің достарың қандай тамаша!	1
6	Сен осы кімге тартқаның (а)?	2
7	Сендей кезімде мен!..	2
8	Сен менің тірегімсің және көмекшімсің...	1
9	Сенің достарың қандай өзі?	2
10	Не ойлап жүресің сен?!	2
11	Ақылдым менің!	1
12	Ал сен қалай ойлайсың ұлым (қызым)?	1
13	Басқалардың баласы бала да, ал сен болсаң...	0
14	Менің балам қандай тапқыр!	1

Баллдардың жалпы санын есептеңіз. (Әрине, біздің бұл ойын нақты істің тек тұспалы ғана екенін сіз түсінесіз. Өйткені сіздің қандай ата-ана екеніңізді өзіңізден артық ешкім білмейді).

Егер сіз **5-6 балл** жинасаңыз – сіз балаңызбен өте жақын қарым-қатынаста өмір сүресіз. Ол Сізді шынайы жақсы көреді және сыйлайды; сіздің қарым-қатынасыңыз тұлғаның қалыптасуына көмектеседі.

7-ден 8 баллға дейін – Сіздің баламен арадағы қарым-қатынасыңызда қиындықтар байқалады, оның мәселелерін түсінбеу, баланың дамуындағы кемшіліктерді өзіне артуға тырысушылық.

9-дан 10 баллға дейін – Сіз баламен қарым-қатынаста тиянақсызсыз. Ол Сізді сыйлайды, бірақ әрқашан сізбен ашылып

сөйлеспейді. Оның дамуы кездейсоқ жағдайлардың ықпалына ұшыраған.

5. «Вариант» (іскерлік ойын)

Ойынның мақсаты: тәрбиелеу жағдайын психологтік-педагогикалық талдау

Ойыншылар өздерінің нөмірлеріне қарай үстелге отырады. Төрт ойыншы, жеке көшбасшы мен үш «қорғаушы».

Ойын үш кезеңге бөлінген; ойын барасында қатысушылар орындарымен ауысады. Көшбасшының міндеті ойынды әрбір «қорғаушы» өзінің ұстанымын баяндауға және дәлелдеуге мүмкіндік алатындай жағдайда жүргізу. Ойын аяқталған соң көшбасшы «қорғаушылардың» сөздерін бағалайды; «қорғаушылар» арнайы баспабетпен танысу арқылы көшбасшының әрекетін бағалайды; «қорғаушылар» бірін-бірі бағалайды. Сөйтіп, әрбір қатысушы үш мәрте «қорғаушының» және бір мәрте көшбасшының рөлін ойнайды.

Ойын барысында оның қатысушылары жағдаймен танысып және оны шешудің үш нұсқасын ұсынады. «Туған» командамен пікір алмасуға 10 минут уақыт беріледі. Әрбір қатысушының басты міндеті – «қорғаушының» немесе «сыншының» рөлінде ойнау арқылы мейілінше көп балл алу.

«Қорғаушыларды» бағалау парағы

№: команда

Сіз «Вариант» ойынының қатысушысысыз. Сіздің үстеліңіздің арғы жағында жағдайды талқылауға қатысатын ойыншылар. Әрқайсысының жұмысын ойыншының тегі жазылған тұсқа дұрыс деп есептеген баллды қою арқылы бағалаңыз.

- 1.
- 2.

Көшбасшының бағалау парағы

№ команда

Сіз «Вариант» ойынының қатысушысысыз. Сізде көшбасшы бар, ол сізді тақырыппен қызықтырып, әңгімені дұрыс арнаға бұруға тиіс. Оның жұмысын бағалаңыз: 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50. Қажетті деп тапқан баллдың асты сызылады.

Қарым-қатынас үшін жағдай

1. Сіздің қызыңыз үндемейтін және тұйық болып жүр. Сіз онымен ашық әңгімелесе алмай жүрсіз. Сөйте тұра қызыңыз өзінде бәрі жақсы деп есептейді. Не істеу керек?

2. Үйіңізде балаңыздың достары жиналды. Мерекелік тәтті-дәмдіден басқа олардың уақытын тиімді өткізуді қалай ұйымдастыру керек?

3. Сізге балаңызға көмектесу керек, бірақ ол қызықты іспен айналысып жатыр. Не істеу керек?

4. Бала көшеде немесе қонақта өзін дұрыс ұстамайды. Ата-аналарға не істеу керек?

5. Бала өзіне сенімді емес, тақтада тұрып жауап берген кезде қатты уайымдап, қобалжиды, ұжымдық істерге қатысады және кұрбыларымен сөйлеседі. Балаға қалай көмектесу керек?

Әрине, егер талқыланатын жағдайды ата-аналар өздерімен бірге «ала келсе» тіпті пайдалы болады, себебі кез келген отбасында күрделі жағдайлар кездесіп тұрады.

Іс-тәжірибелік жұмыстар отбасылық тәрбие тәжірибесін таратудың өзіндік үлгісі болып табылады. Адамдармен жүргізілген кез келген жұмыс шығармашылық сипатқа ие. Баланың айтқан бір ауыз сөзі де, газет бетіндегі айдар да, әріптес-педагогтардың ұсыныстары да ойға жетелейді. Тек соны ары қарай өрістетіп әкету үшін педагогикалық шығармашылық қабілетті дамыту керек.

6. «Барлық жұмыс жақсы, қалағаныңды таңда»

(ата-аналар мен балалардың бірлескен семинары)

Мақсаты: оқушыларды мамандықтар әлемінде бағдарлау деңгейін көтеру.

Дайындық кезеңі

Жиын өткізбей тұрып оқушыларды кәсіптік бағдарлау бойынша тест (әдістеме ДДО Е. А. Климова, «Тұлға түрі» Дж. Холланда және т.б.) өткізу қажет. Педагог тестті талдайды және оқушылардан сауалнама алу нәтижелері туралы жазба дайындайды.

Негізгі кезең

Қазақстандағы іс жүзіндегі кәсіби бағдарлаудың заманауи жағдайында тек оның ауқымын кеңейту ғана емес, сонымен қоса кәсіби және жеке өзіндік анықтауда көмек көрсетудің сапалы деңгейіне көтеру мәселесін шешу қажеттігі байқалады. Бұл тек әлеуметтік-экономикалық салада ғана емес, қоғамның рухани саласында да түсініксіз жағдайлармен байланысты болып келеді.

Дәл осындай жағдайларда қазіргі жеткіншектерге өз еркімен анықтауға, сондай-ақ, олардың ата-аналары мен педагогтарға және психологтарға өз еріктерімен анықтауларына тура келеді.

Елдің даму болашағы (басқа әлемнің де) бұлыңғыр болып тұрған жағдайда көпшілігі өзінің болашағын жеке және кәсіби дамуы тұрғысынан жүйелейтін болады.

Оқушылардан алынған тестілердің нәтижелерімен танысу және нәтижелерді талқылау.

Ата-аналар мен оқушылар байқауларға қатысатын командаларды құрады. Беделді қазылар алқасы құрылады.

7. Командаларға арналған іс-тәжірибелік тапсырмалар

«Әріпті мамандық» жаттығуы

Қазір қандай да бір әріп аталады. Сендердің міндеттерің – осы әріптен басталатын қанша мамандықты білетіндеріңді көрсету, яғни, мамандықтар әлемін қаншалықты білетіндеріңді анықтау. Әрбір команда аталған әріптен басталатын бір мамандықтан айтып отырады.

Педагог алғашқы әріпті атайды, командалар кезекпен мамандықтарды атайды. Егер түсініксіз мамандық аталатын болса, мұғалім бұл жерде не туралы айтылғанын түсіндіріп беруді сұрайды. Сол кезде команда оны түсіндіріп бере алмаса, аталған мамандық есепке алынбайды да, кезек келесі командаға өтеді. Лажы болса 4-5 әріптен артық ұсынбаған дұрыс, өйткені тапсырма қызықсыз болып кетеді. Аталған жаттығуды бастаған кезде мамандықтарды оңай атауға болатын жеңіл әріптерден бастаған абзал. Мысалы: (*м, н, о...*) сияқты жеңіл әріптерден бастап ары қарай (*ч, ц, я...*) деген күрделісіне ауысуға болады

«Кинокомедия» бауқауы

Педагог бірнеше (4-5) кинокомедияның атауын тізіп айтып шығады және командаларға осы фильмдерде кездесетін мамандықтарды атап беруді сұрайды. Әрбір командаға ойлануға 2-3 минут уақыт беріледі. Ұсынылатын нұсқалар:

- «Гауһар қол»;
- «Кавказ тұтқыны»
- «Иван Васильевич мамандығын ауыстырады»;
- «Үйде жалғыз».

«Мамандықты тап» жаттығуы

Әрбір командаға ақ парақтар таратып беріледі. Ол парақтарда қандай да бір мамандықты сипаттайтын бірнеше сын есемдер жазылады. Ары қарай командалар ол қандай мамандық екенін табуы

және басқасын парақта жазылған сөздерді қолданбай түсіндіруі керек. Тапсырманы орындауға 5 минут уақыт беріледі.

«Пантомима» жаттығуы

Әрбір команда қандай да бір мамандықтың ерекшеліктерін сипаттап көрсетуге тапсырма алады. Ойлануға 3-5 минут уақыт беріледі. Барлығы дайын болған кезде командалар бірінен соң бірі кезекпен көрсете бастайды. Айтатын команда сұрайды: «Сіздерге жұмысшылар керек пе?». Жауап ретінде қарсы сауал қойылады: «Ал сіз не істей аласыз?». Айтатын команданың қатысушылары өздері ойлаған дүниелерін сипаттап көрсете бастайды: сол мамандық иелері орындайтын іс-әрекеттерді көрсетеді. Қалғандары оның шешімін атады.

8. «Отбасындағы көңіл-күй»

(ата-аналармен жұмысты психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу)

Ата-аналардың психологиялық-педагогикалық мәдениетін арттыру отбасылық тәрбиені жетілдіруге септеседі, тәрбиелік отбасылық ортаға әсер етеді, ата-аналар іс-әрекетіне саналылық енгізеді, педагогикалық қауымдастық өкілдеріне деген оң қарым-қатынас деңгейін көтереді, оң отбасылық тәжірибені ашады.

Жыл сайын оқу жылының басында оқушылардың отбасы зерттеледі. Жыл бойы әрбір балаға тиімді амал-тәсілді ұйымдастыру үшін оқушылар тұлғасының мінездік ерекшеліктеріне диагностика, оқушылардың қабілеттеріне, өзін-өзі бағалауларына, табысқа деген уәждемелеріне, коммуникативтік және ұйымдастырушылық қабілеттеріне, оқушылардың және педагогтардың шығармашылық әлеуеттеріне диагностика жүргізіледі.

Отбасы туралы ақпарат жедел педагогикалық міндеттерді шешу үшін қажет: отбасының білім беру қажеттіліктеріне адекватты нақты мақсат қою үшін; тәрбиеленушілер тұлғасы даму сценарийінің қайнар көздері мен себептерін түсіну, бала-ата-ана қарым-қатынастарын нығайту, ата-аналармен өзара іс-әрекеттің жеке тактикасын әзірлеу үшін. Оқу жылы аяғындағы екінші диагностика жыл бойы жүргізілген жұмыстың тиімділігін анықтауға көмектеседі.

Жыл сайын мамырда балалардың, ата-аналардың және педагогтардың студиялардың, балалар бірлестіктерінің жұмысына қанағаттанушылығы бақыланады, қоғамның Шығармашылық сарайының білім беру қызметтеріне деген сұранысы зерттеледі. «Педагогтардың білім беру мекемесі қызметіне қанағаттанушылықтарын зерттеу», «Ата-аналардың мектеп өміріне деген қанағаттанушылықтарын зерттеу» (А.А. Андрееваның әдістемесі)

және т.б. мониторингтік зерттеулер нәтижелерінің сараптамасы мекемедегі білім беру үрдісін түзетуге мүмкіндік береді.

Шығармашылық сарайындағы психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу үрдісін мына формула түрінде келтіруге болады:

$$\text{АЖППС} = \text{ПАжА} + (\text{Д1} + \text{К} + \text{КД} + \text{Д2}) + \text{СТ}, \text{ мұнда}$$

АЖППС – ата-аналармен жұмысты психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу;

ППиП – психологиялық ағарту және алдын алу;

Д1 – бастапқы диагностика;

К – кеңес беру (балалар, педагогтар және ата-аналар үшін) жеке, топтық, отбасылық және «ата-ана + бала» формуласы бойынша болуы мүмкін.

КД – топтық және жеке түрде оқушылармен және ата-аналармен коррекциялық-дамытушылық жұмыс.

Д2 – екінші диагностика;

СТ – сараптамалық-талдау қызметі.

Психологиялық ағарту және алдын алу бойынша жұмыста іс-әрекеттің екі түрі бар:

- танымдық (балаларды жұмыстың жеке және топтық түрлері арқылы тәрбиелеу және дамыту мәселелерінде ата-аналарды психологиялық-педагогикалық білімдермен байыту); (1 қосымша)

- көрнекі-ақпараттық (кез келген ақпаратты қолжетімді түрде жеткізу, мысалы ақпараттық стендтер, ата-аналарға арналған библиотечканы, әдістемелік өнімдерді және т.б. қолдана отырып ата-аналық міндеттер мен жауапкершілік туралы бипазды ескерту мүмкіндігі).

Ақпараттық өрісте бірнеше ағын бар. Бұл ақпараттандыру:

- жекелеген педагогтар мен ата-аналарды
- педагогтар және ата-аналар топтарын
- барлық педагогтар мен ата-аналарды

Педагогтарды психологиялық ағарту мына орындарда іске асырылады:

- педагогикалық кеңестерде;
- әдістемелік бірлестіктерде;
- семинар-практикумдарда;
- топтық тақырыптық консультацияларда;
- жас педагог мектебінде.

Педагогтар үшін бірдеңені («Егер бала агрессивті болса», «Егер бала отбасында жалғыз болса», «Балаға уақытты дұрыс қолдануға қалай үйретуге болады») дамытуға немесе түзетуге бағытталған ойындар жинағы, стендтік консультациялар, жадынамалар, буклеттер, қалта кітапшалары және т.б. шығарылады.

Ата-аналарды психологиялық ағартудың түрлі әдістерінің сан алуан үйлесім нұсқалары қолданылады:

- ақпараттық (ақпарат дайын күйінде ұсынылады);
- іздеушілік (ата-аналарды алға қойылған сауалдарға жауаптар іздеуге енгізу);
- пікірталастық (психологиялық мәселелерді шешудің жолдарын талқылау және дұрыс жауапты ұжымдаса іздеу);
- өзара ағарту (ата-аналар арасында тәжірибемен және әдебиеттермен алмасу және т.б.).

9. «Отбасылық кеңес»

(Сарай қызметін балалар мен ата-аналардың басқаруы)

Отбасының және Шығармашылық сарайының өзара іс-әрекеті ата-аналардың оқу-тәрбие үрдісіне белсенді атсалысуына, түрлі қоғамдық іс-шараларды ұйымдастыруға және өткізуге тартуға, Сарайдың материалдық-техникалық базасын нығайтуға және оқу-тәрбие үрдісінің жағдайына сараптама жасауға нақты көмек көрсетуге, қолданыстағы заңнаманың, білім беру үрдісінің барлық қатысушыларының құқықтарының, білім берудің сапасының және жағдайларының сақталуына қоғамдық бақылауды қамтамасыз етуге, сонымен қатар қаржылық және материалдық ресурстарды қолдануға бағытталған.

Жұмыс түрлері:

- Балалар бірлестіктері мен бөлімдерінің ата-аналар комитеті
- «Отбасы және тәрбиелеудегі серіктес педагогтар», «Балалардың мамандық таңдаудағы бейімдері мен қызығушылықтары» және т.б. ата-аналар жиналыстары.
- Қамқоршылық кеңес

10. «Жалғыздықсыз үй»

(дамуында ерекшелігі бар балаларға ие отбасыларды қолдау)

Көп жағдайда отбасылар өз мәселелерімен жеке-дара қалып жатады. Ата-аналар өз қайғыларымен тұйықталып, теріс қарым-қатынасын бүкіл қоғамға бағыттайды. Амбивалентті жағдайлар жиі туындайды: бала туралы айту тілегі және түсінбеушілікке, бейжайлыққа тап болу қорқынышы. Және осы жағдайларда психологиялық, әлеуметтік оңалту бірінші кезекте ата-аналарға, содан соң балаларға қажет. Осының бәрі басты идеясын оның атауында тұрған аталмыш бағыттың дамуына әкелді.

Жұмыс түрлері:

- отбасылық клуб;

- оңалту тренингтері;
- әлеуметтік қорғау органдарымен бірлескен іс-әрекет;
- түрлі бейіндегі мамандар шақырылған дөңгелек үстелдер;
- конференциялар;
- «Ертегілері бар сыйқырлы сандық» мерекесі;
- шығармашылық шеберханалар;
- экскурсиялар.

11.«Отбасылық қуаныштар» (отбасылық бос уақытты ұйымдастыру)

Бұл іс-әрекет бағыты ата-аналарға баланың қызығушылықтарына тартылуға, бірлескен отбасылық бос уақытты ұйымдастыруға көмектеседі. Ата-аналар мен балалар бір-бірлерінің қызығушылықтарымен танысады, шығармашылық бастамаларды қолдайды және осылайша таңдап алынған іс-әрекет бағытында шеберлікке жетуде өз мүмкіндіктерін молайта түседі. Сарайдың басым бағыттары салауатты өмір салтына тарту, шығармашылық қабілеттерді дамыту, бос уақыт іс-әрекетін ұйымдастыру болып табылады.

Жұмыс түрлері:

- ашық есік күндері;
- шығармашылық шеберханалар;
- клубтық күндер («Отбасы дәстүрлерінің балаларды тәриелеудегі рөлі» отбасылық мерекелер мектебі)
- «По секрету всему свету» әңгімелесу сағаттары
- пішу және тігу курстары, сән театры;
- аэробика және іш биі секциялары;
- демалыс күнгі отбасылық серуендер;
- бірмезетті ойын сеанстары.

12. «Отбасы дарындылармен бай» (отбасылық шығармашылық)

Ұжым педагогтарының осы бағыт бойынша іс-әрекеті балалар мен ата-аналар қарым-қатынасын үйлестіруге көмектеседі, отбасының барлық мүшелерінің жасырын дарындарын ашуға септеседі. Ата-аналар тек жанкүйерлер мен бақылаушыларға ғана емес, сондай-ақ білім беру үрдісінің белсенді қатысушыларына айналады.

Жұмыс түрлері:

- бірлескен шығармашылық жобалар («Әжелер отырыстары»)

- «Отбасымыздағы дәстүрлер» қызығушылықтар бойынша отбасылық клубтық күні;
- отбасылық шығармашылық фестивалі;
- орыс халық салт-дәстүрлеріне негізделген «Бірде, Шоқынұ кешінде» атты отбасылық клубтық күні»;
- табыс күндері;
- денсаулық күндері;
- «Бүкіл отбасымен демаламыз» демалыс күні серуені;
- бірлескен дәстүрлі іс-шаралар («Әкелердің қолынан бәрі келеді, бәрі де», «Анадан артық ешкім жоқ» және т.б.);
- «Анам екеуміз өз үйімізді безендіреміз» шығармашылық жұмыстар көрмелері; «Отбасы қазыналарының аралы» отбасы жұмыстарының көрмесі;
- шеберлік сыныптары (әкелер мен балаларға арналған шеберхана (анаға 8 наурызға сыйлық), жаңажылдық тосынсыйлар және т.б.);
- тақырыптық іс-шаралар (2 қосымша);
- отбасылық конкурстар («Отбасы альбомына көз салыңыз», «Отбасылық табыс эстафетасы» портфолио конкурсы және т.б.);
- «Өз жұлдызыңды жақ» шығармашылық бірлестіктер балаларының қорытынды концерті.

Ата-аналармен кері байланыс ата-аналар жиналыстары, ашық сабақтар, интернет-әңгімелесу, Сарай бірлестіктерінің шығармашылық есептері, іс-әрекетті қалалық БАҚ-та жариялау арқылы іске асырылады.

Бағдарламаның іске асырылуын үйлестіру және бақылау Шығармашылық сарайы әкімшілігімен, бөлімдердің ата-аналар комитеттерімен, Басқарушы кеңеспен іске асырылады, олар бағдарламаның іске асырылуы бойынша жоспардың орындалу барысын талдайды, өзгерістер енгізеді, бағдарламаның іске асырылуына ұйымдастырушылық, ақпараттық және ғылыми-әдістемелік қамтамасыз етуді жүзеге асырады. Бағдарламаны іске асыру нәтижесінде тәрбиеленушілердің ата-аналарында психологиялық-педагогикалық мәдениетті арттыруға деген қызығушылық арта түсті. Айталық, 2014 жылы ата-аналардың бастамасы бойынша ата-аналарға арналған «Бақытты балалар – бақытты ата-аналар» мектебі құрылды, онда жұмыс ата-аналармен келісілген жоспар бойынша барынша терең жүргізіледі, мекеме сайтында ата-аналарға арналған парақша пайда болды, сол жерде кез келген толғандырған сұрақ бойынша Интернет-кеңес алуға болады.

Өткен 2013-2014 оқу жылының соңындағы дәстүрлі ата-аналардан алынған сауалнама балалар мен ата-аналар қарым-қатынасының жақсарғанын және білім беру үрдісінің сапасына және

балалар мен ата-аналардың Сарайда болу жағдайларына деген қанағаттанушылық деңгейінің артқанын көрсетті, қалалықтардың көз алдында ұйымның беделі артты, мұны 2013-2014 жылғы 2200-ден 2014-2015 жылғы 2350-ге дейін тәрбиеленушілер санының ұлғайғанынан байқауға болады.

Ал, ең бастысы, отбасының бірыңғай білім беру кеңістігіне тартылуы және ата-аналардың Сарай іс-әрекетіне белсенді қатысуы есебінен тәрбие беру кеңістігінің кеңеюі орын алды.

Шығармашылық сарайы дамуының оң қарқыны, білім беру үрдісін жаңғырту, Шығармашылық сарайы әлеуметтік тапсырысқа сәйкес ұсынатын сапасы жоғары қосымша білім беру қызметтерінің кең спектрі қала тұрғындары арасында Шығармашылық сарайының жағымды имиджін нығайтуға септеседі. Ата-аналарда (заңды өкілдерде) Сарай қызметіне деген оң қарым-қатынастың болуы педагогикалық ұжым үшін маңызды, себебі ата-аналар білім беру үрдісінің қатысушылары, қосымша білім беру қызметтерінің тапсырыс берушілері және балаларды дамытудағы және тәрбиелеудегі педагогтардың одақтастары болып табылады.

Сарай қызметінің қала тұрғындарының, қоғамның және мемлекеттің қажеттіліктеріне сәйкес тәрбие берудің және қосымша білім берудің жаңа сапасын қамтамасыз ететін ашық мемлекеттік-қоғамдық жүйе ретінде тұрақты дамуы.

Сарай тәрбие жұмысы бағыттары және балаларға қосымша білім беруді дамыту бойынша Өскемен қаласындағы білім беру ұйымдарын әдістемелік сүйемелдеу және үйлестіру бойынша қалалық тірек орталық дәрежесін алады.

Қосымша білім беруді ұйымдастыру мамандары мен оқушылар отбасыларының өзара іс-әрекет жүйесін іске асырудың ұйымдастырушылық-педагогикалық шарттары

«Түпкі мақсатты көрмейтін адам басқа жерге келгеніне таң қалады». Марк Твеннің осы сөзі біздерді оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастыруда қателіктерден ескертеді және қазіргі білім берудің мақсаттарын нақтылауға және операциялауға мәжбүрлейді.

Қазақстан қазіргі кезде – қоғам дамуының инновациялық әлеуметтік-бағдарлы түріне көшуді мақсат етіп отырған, стратегиялық қайта құрулардың басты факторы ретінде адам капиталының дамуын санайтын ел.

Кез келген білім беру мекемесі ата-аналармен ынтымақтасудың өзіндік дербес жолын іздейді, бұл жолды қосымша білім беру ұйымының және отбасының ынтымақтастық бағдарламасын немесе

моделін әзірлеуге және енгізуге, сондай-ақ отбасымен жұмыс бойынша нақты жобаны іске асыруға сүйене отырып іздеген жеңіл болады.

Тәрбие берудегі ата-аналар мен педагогтардың өзара іс-әрекеті – бұл білім беру және тәрбие беру үрдісінің ересек қатысушыларының өзара жауапты іс-әрекеті. Өкінішке қарай, ата-аналардың барлығы да өз балаларының тәрбиесі, дамуы мәселесіне жеткілікті дәрежеде қаныға бермейді.

Сондықтан, жаңа жағдайларда отбасының, мектептің және қосымша білім беру ұйымының негізгі жалпы білім беретін бағдарламаны тиімді іске асыруға мүмкіндік беретін өзара іс-әрекет формаларын іздеу ерекше өзекті бола түседі.

Тәрбие беру және білім беру үрдісінде инновациялық жобаларды қолдану – бұл қосымша білім берудегі заманауи бағаттардың бірі. Тәрбие жұмысы жүйесі алдында тұрған міндеттерді шешу іс-тәжірибеге жаңа инновациялық жобаларды енгізуге байланысты. Тәрбие берудегі инновациялар – бұлар балалар мен жасөспірімдерді әлеуметтендіруге септесетін және балалар мен жасөспірімдер ортасындағы әлеуметтік емес құбылыстарды жоятын жаңа тәрбие беру құралдарына негізделген жүйелер немесе ұзақмерзімді бастамалар.

Жаңа тәрбие беру жүйесінің негізінде заманауи технологиялар жатыр. Тәрбие беру технологиялары тәрбие берудің бір құралы ретінде белгілі бір нәтижелер алуға мүмкіндік береді: оқушылардың оң әлеуметтік тәжірибесі – өзара іс-әрекеттесу, пікір алмасу, бірлескен қызмет тәжірибесі.

Заманауи қоғамның дамуы жағдайларында әлі де аз ғана педагогтар инновациялық жобалар қолданылатын ата-аналармен жұмыстың түрлі формаларын пайдаланады.

Білім беру жүйесінде қазіргі уақытта отбасының және білім беру мекемесінің өзара қарым-қатынасының жаңа модельдері әзірленуде. Олар:

- ата-аналарды педагогикалық үрдіске тарту;
- баланың бейімделуі кезеңінде ата-аналардың білім беру мекемесінде шектеусіз (уақыт бойынша) болуы;
- ата-аналарға қосымша білім беру мекемесінің ерекшеліктерімен жақын танысуға мүмкіндік беретін, оның тәрбие беру және дамыту ортасымен таныстыратын іс-шаралар жүйесі;
- баланы тәрбиелеу және дамыту бойынша педагог пен ата-аналардың бірлескен іс-әрекеті;
- ойын іс-әрекеті. Бірлескен ойын іс-әрекеті ата-аналарға өз баласын жаңа қырынан көруге, оған басқа көзбен қарауға, оның жанында жай ғана уақыт өткізуге жақсы мүмкіндік болып табылатыны іс жүзінде дәлелденген.
- балалар мен ата-аналардың бірлескен іс-әрекетінің түрлі

бағдарламалары.

Отбасының қосымша білім беру ұйымының қызметіне араласуы мыналарға негізделуі тиіс:

- қарым-қатынастың және өзара іс-әрекеттің гуманистік стиліне;
- отбасының және қосымша білім беру мекемесінің балаға және бір-бірлеріне деген сыйласымды қарым-қатынасына;
- педагогтер мен ата-аналардың психологиялық және педагогикалық деңгейін жүйелі түрде көтеруге.

Педагогикалық ұжым отбасымен өзара іс-әрекет кезінде төмендегі функцияларды орындауға міндетті:

- тәрбие беру-дамытушылық – ата-аналарды оқу-тәрбие үрдісіне белсенді қатысу үшін тарту;
- ағартушылық - балаға оның қоғамдық және оқу дағдыларын игеру үрдісінде тиімді әсер ету әдістерін бірлесе психологиялық-педагогикалық іздестіру;
- коммуникативті – отбасы өмірін эмоциялық әсерлермен, бала мен ата-ананың өзара іс-әрекет мәдениетінің тәжірибесімен байыту;
- күзету-сауықтырушылық – тәрбиеленушілердің мазмұнды және қауіпсіз дамуы үшін жағдайлар жасау, салауатты өмір салтының дағдыларына баулу.

Үш әлеуметтік күш одағын құру – педагогтер-балалар-ата-аналар – негізгі ұстаным көмегімен іске асырылады: білім беру үрдісінің барлық қатысушыларының өзара түсіністігі және өзара сыйласымдылығы.

Өзара іс-әрекеттің жетекші әдістері бола алады:

- тұлға санасын қалыптастыру әдістері (сенімдерді, көзқарастарды, идеалдарды қалыптастыру): әңгімелесулер, дәрістер, ересектердің жеке үлгі-өнегесі;
- іс-әрекетті ұйымдастыру әдістері және қоғамдық жүріс-тұрысты қалыптастыру: қоғамдық пікір, тапсырма, жаттығу, тәрбиелеуші жағдайлар құру;
- жүріс-тұрысты және іс-әрекетті ынталандыру әдістері: сайыстар, ынталандыру, алғыс, жақтау;
- өзін-өзі бақылау және өзін-өзі бағалау әдістері: педагогикалық бақылау, іс-әрекет нәтижелерін талдау, психологиялық сауалнамалар;
- балалар ойлауының дербестік деңгейі бойынша әдіс (бөлшекті-іздеушілік).

Қазіргі жағдайларда ата-аналармен жұмыстың түрлі формаларын таңдауға үлкен мән беріледі:

Ата-аналар жиналысы – ата-аналармен жұмыстың негізгі формаларының бірі. Онда бірлестік тіршілігінің және ата-аналар ұжымдарының мәселелері талқыланады. Педагог ата-аналар іс-әрекетін оның дайындалу үрдісінде бағыттайды. Бұл пікірлермен, идеялармен

өзара алмасу, бірлескен іздестіру. Жиналыстардың тақырыптары әр түрлі болуы мүмкін: «Біз – бір отбасымыз»; «Мейірім мен ізгілік туралы»; «Пікір алмасуға үйренеміз», «Ұжымдағы психологиялық климат»; «Балаларды тәрбиелеудегі әкенің рөлі» және басқалар. Көптеген білім беру мекемелері қазіргі заманғы талаптарды ескере отырып ата-аналар жиналыстарын өткізу формаларын айтарлықтай түрлендірді. Ол «дөңгелек үстел», ата-аналардың өздерінің мамандарды шақыру арқылы отбасы қызығушылық танытқан тақырыптық пікірталасы, мамандармен консультация және басқа формада өтуі мүмкін.

Ата-аналар дәрісханасы, «Педагогикалық білім университеті» ата-аналардың педагогикалық мәдениетін, олардың отбасылық тәрбиедегі педагогикалық күзіреттіліктерін арттыруға, балаларды тәрбиелеудегі отбасы мен мектептің бірыңғай амал-тәсілдерін әзірлеуге септеседі. Іс-шара тақырыбын анықтауға ата-аналар қатысады.

Балаларды тәрбиелеу тәжірибесімен алмасу бойынша тақырыптық конференциялар (барлық деңгейлерде). Мұндай форма лайықты қызығушылық туғызады, ата-аналық және педагогикалық қауымдастықтардың, ғылым мен мәдениет қайраткерлерінің, қоғамдық ұйымдар өкілдерінің назарын тартады.

Бұқаралық ақпарат құралдарындағы отбасылық тәрбие беру тәжірибесінің таныстырылымдары.

Сауалдар мен жауаптар кештері психологтарды, заңгерлерді, дәрігерлерді және басқа мамандарды тарту арқылы жүргізіледі; оларға балалардың жас ерекшеліктері ескеріле отырып ата-аналар шақырылады.

Ойталас, пікірталас – тәрбие беру мәселесі бойынша пікірмен алмасу – ата-аналар үшін педагогикалық мәдениетті арттырудың қызықты формаларының бірі. Ол ата-аналарды маңызды мәселелерді талқылауға қаптыстыруға мүмкіндік береді, жинақталған тәжірибеге сүйене отырып деректер мен құбылыстарды жан-жақты талдау іскерлігін қалыптастыруға септеседі, белсенді педагогикалық ойлауды ынталандырады. Пікірталастардың нәтижелері үлкен сеніммен қабылданады.

Ата-аналар қауымдастығының мекеме әкімшілігімен кездесулерін жыл сайын өткізіп тұрған тиімді. Педагогтар ата-аналарды жұмысты ұйымдастыруға деген талаптармен таныстырады, ата-аналардың ұсыныс-тілектерін тыңдайды. Бірлескен талқылау үрдісінде іс-әрекет бағдарламаларын, бірлескен жұмыстың келешек жоспарларын құруға болады.

Ата-аналар клубы кездесулер формасында өткізіледі және ұйымдастырушылардан арнайы дайындықты талап етеді. Клубтың

мақсаты – ата-аналарды тәрбие мәселесін талқылауға тарту. Мұндай кездесулер, пікірталастар табысының басты шарты – еріктілік және өзара мүдделестік.

Ата-аналар кештері – ата-аналар ұжымын тамаша біріктіретін жұмыс формасы. Оларды жылына 2-3 рет балаларсыз өткізеді. Ата-аналар кештері – бұл өз балаңның досының ата-анасымен қарым-қатынас мерекесі, бұл өз балаңның нәресте және сәби шағын еске алу мерекесі, бұл ата-аналарға өмірдің өзі және өз баласы қоятын сұрақтарға жауап іздеу. Ата-аналар кештерінің тақырыптары әр түрлі болуы мүмкін. Ең бастысы, олар бір-бірін, өз-өздерін, өз ішкі дауыстарын тыңдауға және естуге үйретуі тиіс. Кештердің формалары тек ұсынылған тақырыптар бойынша өз пікірлерін айтуға ғана емес, сондай-ақ басқа ата-аналардың пайымдауларынан өзі үшін пайдалы жайтты естуге, өзінің тәрбие беру ісі үшін жаңа, қызықты мәлімет алуға мүмкіндік береді.

Ата-аналар тренингі – бұл баласымен өзара іс-әрекетіне және жүріс-тұрысына өзінің қарым-қатынасын өзгерткісі келетін, оны барынша ашық әрі сенімді еткісі келетін ата-аналармен жұмыстың белсенді формасы. Ата-аналар тренингтеріне қос ата-ана да қатысуы тиіс. Бұдан тренингтің тиімділігі арта түседі және нәтижелер де өздерін көп күттіртпейді. Тренинг 12-15 адамнан тұратын топпен жүргізіледі. Ата-аналар тренингі егер барлық ата-аналар оларға белсенді қатысса және тұрақты келіп жүрсе табысты болады. Тренинг нәтижелі болуы үшін ол 5-8 сабақтан тұруы тиіс. Ата-аналар тренингі әдетте психологпен жүргізіледі, ол ата-аналарға өздерін бір сәтке бала сезіну, тағы бір рет эмоционалды түрде балалар әсерлерін бастан кешіруге мүмкіндігін береді.

Ата-аналар рингтері – ата-аналар қарым-қатынасының және ата-аналар ұжымын қалыптастырудың бір пікірталастық формасы. Ата-аналар рингі педагогикалық мәселелер бойынша сұрақтарға жауаптар түрінде әзірленеді. Сұрақтарды ата-аналардың өздері тандайды. Бір сұраққа екі отбасы жауап береді. Олардың түрлі ұстанымы, түрлі пікірлері болуы мүмкін. Дәрісхананың қалған бөлігі сөзталасқа кіріспейді, тек қана отбасылардың пікірін қол шапалақтаулармен қолдайды. Ата-аналар рингтерінде сарапшылар ретінде сынып оқушылары таңдалып алынады, олар қай отбасының сұрақтарға жауап беруде дұрыс пайымға барынша жақын болғанын анықтайды.

Ынтымақтастық педагогикасында осы формаларға негізделуі тиіс. Жұмысты екі бағытта өткізу керек:

- педагог – ата-ана;
- педагог – бала – ата-ана.

Жұмысты істемес бұрын кіммен жұмыс істелінетінін түсіну керек (ата-аналардың білім деңгейі, отбасының психологиялық жағдайы,

оның микроклиматы). Яғни, жұмысты теңгерімді, ата-аналарды кіші топтарға біріктіре отырып жүргізген маңызды. Жеке амал-тәсілдерді қолданудың қажеттілігі мына жағдаяттар арқылы анықталады. Адамдардың көп санына есептелген жұмыстың дәстүрлі түрлері үнемі біз алдымызға қойған мақсатқа жете бермейді.

Ата-аналармен қарым-қатынас түрлерін таңдау кезінде мынаны есте сақтау қажет: ақылгөйліктен арылған жөн, ата-аналарды маңызды мәселелерді шешуге, ортақ дұрыс шешімдерді табуға тарту керек.

Қосымша білім беруді ұйымдастыру мен отбасылардың өзара іс-әрекеті үдерісінің мазмұндық-әдістемелік аспектілері

Оқушының ата-анасымен өзара байланысты ұйымдастырудың негізгі мақсаты – баланы тәрбиелеу мен дамытуда, өсіп келе жатқан жас буынды әлеуметтендіруде, нығыз және достық ұжым құруда отбасының рөлін арттыру. Сонымен қатар, мектеп пен ата-аналар арасында бірегей педагогикалық позиция негізінде тәрбиелеу ісінде әріптестікті ұйымдастыру.

Қосымша білім берудегі педагогтың мақсаты – баланың жеке тұлғалық құндылығына, оның бірегей қасиеттеріне әр бір ата-ананың көзін жеткізу. Бала тәрбиесіне бағытталған тұлғалық қалыптасуына көмек көрсету. Мақсаттар – балалар мен ата-аналардың нақты ұжымының ерекшеліктерін ескере отырып жасалған жоспарлармен және сәйкесінше бағдарламалармен ашылады және жүзеге асырылады.

Мектеп пен отбасының өзара байланысы балалар мен ата-аналардың жеке ерекшеліктерін, отбасылық тәрбие берудің микроклиматы мен жағдайын зерделеуден басталады. Оқушының отбасын зерттеу олармен жақынырақ танысуға, отбасы өмірінің стилін түсінуге, оның рухани құндылықтарын, тәрбиелік мүмкіндіктерін, оқушының ата-анасымен өзара байланысын білуге мүмкіндік береді. Мұнымен қатар, психологиялық-педагогикалық диагностиканың дәстүрлі тәсілдерінің кешені қолданылады: бақылау, әңгімелесу, тестілеу, сауалнама жүргізу, іскер ойындар, балалар шығармашылығының материалдары және т.б.

Отбасыны зерттеу – педагогтан отбасының әр мүшесіне құрмет көрсетуді, шынайылықты, бала тәрбиесінде көмек көрсетуге ниеттілікті талап ететін өте нәзік шаруа. Келесі ережелерді сақтаған маңызды:

Ата-аналар мен балалар өздерін зерттеу нысаны ретінде сезінбеулері қажет.

Зерттеу мақсатты, жоспарлы және жүйелі болуы тиіс.

Зерттеу тәсілі тәрбие беру тәсілімен өзара байланысты болуы шарт.

Психологиялық-педагогикалық тәсілдер кешенде әр түрлі қолданылғаны жөн.

Өзара байланыстың ұжымдық, топтық және жекелік формасы мақсатты үйлесімділік. Ата-аналармен өзара байланысты ұйымдастыру тәжірибесінде ата-аналармен жұмыстың бұқаралық, топтық және жекелік формасы мен тәсілдері қолданылады. Мұның бәрі де ата-аналардың педагогикалық мәдениетін жоғарылатуға, мектеп пен отбасы арасында өзара байланысты нығайтуға, тәрбиелік әлеуетін күшейтуге, сонымен бірге бала тәрбиесіне ата-аналарды тартуға бағытталған.

Білім беру ұйымдарының қызметінде қосымша білім беруді жүзеге асыруда басты басымдық мақсаттар болып табылады:

- білім беру үдерісіндегі тұлғалық-қызметтік характер;
- білім беру үдерісінің функционалдық сауаттылыққа үйрететін бағдарламалармен жабдықталуы.
- әр балаға білім беру саласындағы еркін таңдау, бағдарлама профилі, оларды игеру уақыты ұсынылуы;
- қызметтің ең әр түрлі қызығушылықтарды қанағаттандыратын көп үлгілі түрлері;
- кәсіптік бағдар, кәсіби және бастауыш кәсіби білім алуға дейінгі мүмкіндік;
- барлық іс-шаралардың социо мәдени бағыттылығы.

Балаларды жұмыспен қамтуды ұйымдастырудағы отбасының рөлі мен маңыздылығын түсіне отырып, Ақтөбе, Батыс Қазақстан, Алматы, Шығыс Қазақстан, Қарағанды және басқа да облыстардың қосымша білім беру ұйымдары қоғамдық-маңызды және спорттық қызметке жасөспірімдермен бірге ата-аналарды тартуға да үлкен мән береді.

Мәселен, ШҚО Глубокое ауданындағы Уваров орта мектебінде мектеп пен отбасының достастығы тәрбиешілік жүйенің шынайы негізгі қағидаттарына айналған. Педагогикалық міндеттерді шешу үдерісіне ата-аналар белсенді түрде атсалысады. Олар түрлі жарыстар мен байқауларды өткізуге, балалардың бос мәдени уақытын ұйымдастыруға белсенді қатысады. Балалардың Өскемен қаласындағы театрлар мен мұражайларға баруын қамтамасыз етеді. Балалардың жазғы демалысын ұйымдастырады.

Отбасылық тәрбие берудің дәрежесін көтеретін «Жылдың үздік отбасы» байқауын өткізу мектепте дәстүрге айналған. Жалпы мектептік ата-аналар комитеті «Жыл отбасын» таңдаудың өлшемдерін әзірлеген. Уварова ауылы 122 «оқушылық әрекеттің аумақтарына» бөлінген, олардың әр бірінде штаб бар. Бұл топтарда жоғары сыныптағылардың арасынан командир белгіленеді, балалардың өмірлік іс-әрекеттер қауіпсіздігіне жауапты ата-ана бекітіледі. Ата-аналар 89 ойын алаңқайлары мен футбол алаңдарын жайластыруға белсенді

қатысты. Ауыдағы әр бала ата-аналар мен қоғамның тұрақты назар аударуын сезінеді.

Бородулиха ауданында ата-аналардан «Отбасылық кездесу» клубы құрылған. Мұндай бірлестіктің мақсаты – балалар мен ата-аналардың өзара қарым-қатынасын тереңдету, отбасы мен мектеп арасындағы байланысты нығайту.

Ата-аналар геологиялық экспедицияларға мен туристік саяхаттарға, спорттың техникалық түрлері бойынша жарстарға, саяхаттарға дайындалуға және қатысуға белсенділік танытады. Ата-аналардың қолдау білдіруімен Ұлан ауданының Жаңатас кентіндегі Қалба аумағына жасалған экспедиция нәтижесі бойынша бейне материал жинақталған.

Семей қаласының мектептен тыс мекемелері ықшам аудандардағы ата-аналар қоғамдастығымен белсенді жұмыс жасайды. Мәселен, «Жас жұлдыз» балалар орталығында ата-аналар «Атамекен» өлкетану үйірмесіне Ескі қорған аумағына археологиялық экспедиция жасауға қолдау білдірген. Оның қорытындысында жас өлкетанушылардың қатысуымен ғылыми-практикалық конференция өткізілген.

Балалардың сабақтан тыс уақытын тиімді өткізуге аулалық клубтар баса мән береді. Қазіргі күні аулалық клубтар балаларды мақсатсыз уақыт өткізуден алшақтатып, оларды пайдалы іске назар аударуына қолғабыс етуде деп айтуға толық негіз бар.

Астана қаласының, Қарағанды облысының клубтары бар қалалық аулаларында баллар алаңқайлары қалыпқа келтіріліп, шағын футбол алаңы салынған. Оларды ұстап тұруға балалар мен ата-аналар қарасып тұрады.

Батыс Қазақстан облысының туристік-өлкетану бағытындағы облыстық орталығының бастамасымен «Жасыл бақша – таза қала», «Менің атаулы ағашым» облыстық акциясының аясында ата-аналар мен балалар қоғамы бірлесе отырып, 100 мың көшеттер отырғызды, оның 30 мыңдайын ата-аналар бірлесе отырғызды.

Ата-аналар қоғамын олардың балаларын өзін-өзі анықтау және дамыту мәселелеріне белсенді тарту үшін ата-аналармен қосымша білім беруді ұйымдастырудың өзара байланысының түрліше формалары қолданылады:

Ата-аналарға алғыс хат ата-аналардың балаларының жетістігінен хабардар ету мақсатында қолданылады, сонымен бірге бастамалары мен қолдауына, белсенді қатысуына, қолдау білдіргеніне отбасыға Алғыс айту болып табылады. Алғыс хат директормен және педагогпен жазылады.

Ата-аналар жиналысы – ата-аналармен жұмыс жасаудың тағы бір негізгі формаларының бірі. Онда мекеме және ата-аналар

ұжымының шығармашылық бірлестік өмірінің мәселелері талқыланады. Бұл – өзара пікірлер, бастамалар, бірлескен іздеулер алмасуы. Ата-аналар жиналысы қажетті мамандардың шақырылуымен, мамандардың, тағы басқалардың кеңес беруімен ата-аналардың тақырыптық пікір алмасулары орын алған «дөңгелек үстел формасында да» өтуі мүмкін.

Ақпараттық стенд – қосымша білім беру ұйымы қызметінің көрнекі суреттелу формасы. Стендтерді безендіру жеделдікті және көпбояулықты қажет ететінбірегей қағидаттарға бағынылады. Стенд материалдары ережеге сай тек ата-аналарға ғана емес, баллардың өзіне де, мекемеге келетін барлығына да бағытталуы тиіс.

Ата-аналар үшін кеңес – әкімшілік немесе жеке тұлғалық, психологиялық-педагогикалық нақты мәселелерді шешу мақсатымен мекеме әкімшілігі, методистер, педагогтар жүргізеді. Мекеменің мүмкіндігіне қарай – топтық және жеке болады. Топтық кеңес беру – ата-аналарға арналған жадынамалар, ұсынымдар және басқа да баспа материалдар дайындаумен жүргізіледі.

Ашық оқу сабағы – мекеме әкімшілігі, тәрбиеленушілер ата-аналары шақырылып жүргізілетін оқу сабағы. Негізгі мақсаты – «педагог-бала-ата-ана» үштігіндегі өзара түсіністікті нығайту. Ашық сабақ ата-аналарға балаларының шығармашылық мүмкіндіктерін, табыстары мен жетістіктерін, олардың сабаққа қатысу деңгейін, педагогтың балалармен жұмыс тәсілін және білім беру үдерісі қатысушыларының арасындағы өзара түсіністік деңгейін көрсетеді. Дәстүрлі түрде ашық сабақтан соң кері байланыс орнату үшін ата-аналарға сауалнама ұсынылады, тілектер мен пікір алмасулар ұйымдастырылады.

Ашық есік күні – ата-аналарға балаларының қызығушылығы үшін бас біріктіретін, бірлескен отбасылық демалысты ұйымдастыруға мүмкіндік беретін іс-шара.

Іс-шара – ата-аналар мен балалардың бірлескен бос уақытты өткізуінің ұйымдастырылған формасы. Мекеме өміріне ата-аналардың белсенді қатысуы үшін ұйымдастырылады. Ата-аналар мұнда қатысушы ретінде де, іс-шараны ұйымдастырушылардың бірі ретінде де тартылады.

Көрме – тәрбиеленушілердің шығармашылық жұмыстарын көрсету формасы. Ата-аналармен, апалармен, аталармен бірлесе жасауға болады. Балалар мен ата-аналардың шығармашылық әлеуетін белсендіру, отбасы дәрежесін көтеру мақсатында өткізіледі.

Ата-аналар алдындағы шығармашылық есеп – ата-аналармен жұмыстың дәстүрлі формасы. Тәрбиеленушілердің шығармашылық жұмыстарын көрсету, ата-аналардың мекеме ұжымымен әріптестікке уәждеме мақсатында өткізіледі. Бірлестік қызметінің шығармашылық

бағытына байланысты шығармашылық есептердің түрлі формалары қолданылады: көрме, жарыс, іс-шара және тағы басқалар. Қазіргі уақытта ата-аналарға мекеменің сайлы қолжетімді. Онда олар сайтта орналастырылған ақпараттармен таныса алады.

Еңбек қызметінің формасы:кабинеттерді безендіру, көрмеге, жарыстарға дайындалуға көмектесу.

Қорытынды

*Адамның сергек, әсемшіл,
сезімтал болуы балалық
шақта қалыптасады.*

*Егер балалық шақ өтіп кеткен болса,
өткенді ешқашан толтыра алмайсың.*

*Қуаныш пен қайғыға сергектік тек
балалық шақта ғана тәрбиеленеді.*

В.А.Сухомлинский

Бүгінгі заманауи өмір жағдайларында жасөспірім буынның әлеуметтену міндеттерін шешу біздің қоғамға қосымша білім беру мекемелері қызметін ашық әлеуметтік-педагогикалық жүйеге алмасу талабын жүктейді.

Бұл саладағы мемлекеттік саясат қосымша білім берудің жаңа жүйесін құруға бағытталған, негізгі ортасында баланың тұлғалық-жеке дамуы тұратын Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңында көрініс тапқан.

Қазіргі уақытта қосымша білім беру мекемелерінің(ҚБҰ) педагог-практиктері өздеріндегі бұрынғы тәжірибелерінің және тәрбиеленушілер отбасыларымен әріптестік проблемаларының мәнін түсінуді, мұндай жұмыстың әлдеқайда келешекті формасы мен бағытын табуды қажет етеді. Себебі, отбасымен одақсыз, белсенділіксіз және қызығушылықсыз, өзара әрекеттегі нәтижесіз, әлсіз байланыстардың орнатылуынан бала дамуының тұлғалық-шығармашылық дамуынан жоғары нәтижелер күту қисынға келмейді. Бала тұлғасын жан-жақты дамыту бірлікті, балаға үлкендер тарапынан тәрбиелік-білім беру әрекеттерінің барлық жүйесіндегі келісімділікті қажет етеді.

Мұндай келісімділікті құруда отбасының рөлін бағаламау мүмкін емес. Отбасы әлеуметтенудің алғашқы институты ретінде баланың тұлғалық негізгі қасиеттерін дамытуға, жағымды рухани-адамгершілік әлеуетінің қалыптасуына шешуші ықпал етеді. Дәл осы отбасында бала алғашқы адамгершілік сабақтарын алады, мінез-құлқы қалыптасады. Отбасында алғашқы өмірлік орны қалыптасады. Сондықтан да қосымша білім беру ұйымдары педагогтарының кәсіби қызметінің құрамдас бөлігі отбасындағы және мекемедегі мамандардың өзара тиімділікті жоғарылату бойынша жүйелі жұмыс болғаны маңызды.

Қосымша білім беру ұйымдары мамандары мен отбасының өзара әрекет үдерісіндегі тиімділік көрсеткіштері болып табылады: отбасы мүшелерінің қосымша білім беру ұйымдары мамандарымен әріптестікке қызығушылық танытуы, отбасы мүшелерінің ҚБҰ мамандарымен жүргізілген және ұйымдастырылған сабақ мазмұнына

қызығушылық байқатуы, олардың тарапынан пікір алмасулар туындауы, отбасы тәрбиесіне байланысты жұмыстың түрлі формаларын өткізу, бала дамуына, оның ішкі әлеміне, қоршаған ортамен байланысына қатысты педагогтарға сапалы сұрақтардың көбеюі, отбасы мүшелерінің қосымша білім берудің оқыту-тәрбиелеу үдерісіне белсенді қатысуы.

Бала дамуындағы қосымша білім беру ұйымы педагогтарының және ата-аналардың қызметі олар одақтас болған жағдайда, баланы тереңірек танып білгенде ғана нәтижелі болмақ. Сондықтан, үлкендер баланың тұлғалық ерекшеліктеріне, олардың даму мүмкіндіктеріне, өмірлік құндылық бағыттарының қалыптасуына, жағымсыз әрекеттерден аулақ болып, өзін тәрбиелі көрсетуіне баса назар аударғаны абзал.

Қорытындыда оқушылардың ата-аналарымен өзара тиімді әрекетке қолдау білдіретін құнды ережелерді еске салған дұрыс:

- ата-аналарға қолдау, көмек және мейірімді кеңестер қажет. Егер сізде ол қасиеттер болса, әңгімелесуге қажетті жағдайды қалыптастырыңыз;

- ата-аналармен жүріп бара жатып, асығыс сөйлеспеніз, егер уақытыңыз тығыз болса, басқа жолы кездесу туралы келісіп алыңыз;

- ата-аналармен сабырлы, жылы сөйлесіңіз, ғибратты сөздер айтып, ақыл үйретуге жол бермеуге тырысыңыз – бұл олардың ашуын туғызып, жағымсыз реакция тудыруы мүмкін.

- оларды мұқият тыңдап үйреніңіз, өздерін толғандырған мәселелерді толық айтуға мүмкіндік беріңіз. Шешім қабылдауға асықпаңыз. Ата-аналардан естігеніңізді жақсылып, ой таразысынан өткізіңіз;

- егер ата-аналар сізге сырын айтса, ол басқа ата-аналардың жетістігі болмауы тиіс. Егер кәсіби қажеттілігі болса, ата-аналар айтқан ақпаратпен бөлісуге болады. Бірақ бұл туралы ата-ананы ескерту қажет;

- оқушы отбасымен болған әр кездесу ата-ана үшін де, бала үшін де конструктивті ұсыныстармен аяқталуы тиіс;

- егер педагог қандай да бір мәселе немесе жағдай жөнінде жете білмейтін болса, ата-аналардан бірден кешірім сұрап, мамандарға кеңес алу үшін баруға ұсыныс беріңіз;

- оқушы ата-анасымен кездесуге барарда кез-келген ата-ана тек жағымсыз ақпаратты емес, келешекке мүмкіндік беретін жақсылықтарды да естігісі келеді;

Қосымша білім беруді ұйымдастыру жұмысындағы құрамдас бөліктің бірі болып, оқушының тәрбиесі бойынша ата-аналармен жұмыс болып табылады. Отбасына арқа сүйеумен, тек бірлескен әрекет етумен ғана ең негізгі мақсат – үлкен әріппен жазылатын адамды, ХХІ ғасырда өмір сүруге қабілетті сауатты, жан-жақты дамыған адамды

Отбасы тақырыбы, отбасы мүшелерінің арасындағы өзара түсіністік, сонымен қатар отбасы мен педагог арасындағы білім мекемелерінің жұмысында ең маңызды болуы тиіс. Отбасы мен педагог арасындағы өзара әрекет жүйесін құру баланың тұлғалық еркін дамуына жол ашады және балада отбасыға деген құндылық қалыптасады.

Қосымша білім беру ұйымы қазіргі әлеуметтік-экономикалық жағдайда жұмысын жалғастырып, ары қарай дамуы үшін оған одақтастары жағынан қолдау қажет, бірінші кезекте ата-аналар тарапынан.

Ата-аналармен жұмыс – педагогтың кәсіби қызметіндегі ең маңызды бағыттардың бірі болып табылады.

Білім беруді ұйымдастыру ата-аналарға бала тәрбиесінде көптеген мәселелерді шешуге мүмкіндік береді, алайда, ол отбасымен бәсекелестікке түсе алмайды.

Тек отбасы ғана баланы тұлға етіп қалыптастыруда ең мықты құрал болып табылады. Балалардың барлық зардаптарының уақытында отбасылық тәрбиенің дұрыс болмауынан болатындығын өмірдің өзі көрсетіп беріп отыр. Оның ішіндегі ең бастысы, мейірім-махаббат пен өз баласын қолдауды ұмыт қалдырғаны.

Отбасының әлеуметтік-мәдени ерекшелігі, экономикалық жағдайы баланың жеке тәрбиесінде үлкен маңызға ие. Ұйымның жұмысы туралы ата-аналардың толық ақпараттандырылуы қосымша білім беру мекемесімен отбасы арасындағы әріптестікті ұйымдастырудағы негізгі жағдайлардың бірі болып саналады.

Бұл жағымды өзара іс-әрекеттің бірінші және шешуші кезекте оң жағдайына сенімді қарым-қатынас әсер етеді. Ата-аналарда тәрбие жұмысына қызығушылық, өз күшіне сенімділік болуы тиіс.

Педагогтар әр тәрбиеленушінің отбасымен серіктестік қарым-қатынасты орнатуы, өзара қолдау атмосферасын және ортақ қызығушылықтарды қалыптастыруы маңызды. Бала тәрбиелеу ісіндегі тек ортақ қызмет қана нақты нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Жұмыс жоспары

№	Бағыты	Орындау мерзімі	Жауаптылар
Психологиялық-педагогикалық диагностика			
1	<u>Ата-аналарға сауалнама жүргізу</u>	Жыл сайын	
	«Тәрбиеленушінің отбасын зерттеу, отбасының әлеуметтік дәрежесі»	қыркүйек	педагогтер
	Алғашқы (баланың тұлғалық қасиеті, бейімділігі, дарындылығы, эмоциялық саласының ерекшелігі)	Оқы жылының басында қыркүйек	педагогтер
	Екінші (баланың жетістігі, қосымша білім беру қызметіне ата-аналардың қанағаттануы, ата-аналардың тілектері)	Оқы жылының соңында сәуір	педагогтер
2	<u>Балаларға сауалнама, тестілеу, диагностика жасау</u>	Жыл сайын	
	Алғашқы (әңгімелесу, тестілеу)	қыркүйек	педагогтер
	Білім беру үдерісіне қанағаттанушылық (балалар қызметінің жетістігіне қатысты, педагогтарға тілектер)	мамыр	педагогтер
	Жүргізілген іс-шаралар бойынша сұраушылар	Оқу жылы көлемінде	әдіскер
<u>Ұйымдастырушылық-педагогикалық қызмет</u>			
1.	<u>Ата-аналар жиналысы, кездесулер:</u> “Ашық есік күні” – шығармашылық бірлестіктер тұсаукесері	қыркүйек	Педагогтар әкімшілігі
	«Өз балаңның қалай досы болуға болады» Әңгіме	желтоқсан	педагогтер
	Әңгіме «Жасөспірім және темекі тарту. Шылым шегу кезеңі» (тұсаукесерді қолданып)	наурыз	педагогтер
	Ата-аналарға жеке кеңес беру	Жыл көлемінде	педагогтер

	«Жолдағы балалар қауіпсіздігі» әңгіме	Тоқсанына бір рет	педагогтер
2.	<u>Ата-аналармен, балалармен іс-шаралар</u> Дөңгелек үстел «Біздің отбасылық дәстүрлер»	Қосымша оқытудың жұмыс жоспарына сәйкес	педагогтер
	«Әжелер отырысы» егде адамдар күніне арналған демалыс кеші	Қосымша оқытудың жұмыс жоспарына сәйкес	педагогтер
	«Отбасы, достар және денсаулық» бірлестігінде стенд безендіру	Қосымша оқытудың жұмыс жоспарына сәйкес	педагогтер
	«Отбасылық қазына аралы» отбасылық жұмыстар көрмесі	Қосымша оқытудың жұмыс жоспарына сәйкес	педагогтер
	Көрмелер, жарыстар, байқаулар, іс-шаралар дайындауға ата-аналарға көмек	Жыл көлемінде	педагогтер
	Жаңа жылға кабинетті безендіру	желтоқсан	педагогтер
3.	«8 – әйелдер күні» – өлеңдер оқу, мамаларға, әжелерге арнау	наурыз	педагогтер
	«Отан Қорғаушылар күні» - әкелер мен аталарды құттықтау	мамыр	педагогтер
	«Қызықты ойындар үйшігі» Ашық сабақ, шеберлік сынып. Ата-аналар алдында шығармашылық есеп. Ата-аналарды грамоталармен марапаттау.	мамыр	педагогтер әдіскерлер
	<u>Балалармен іс-шаралар</u> «Бақытты күн»- отбасылық жағдайдың есте қалған ең бақытты сәті	Қосымша оқытудың жұмыс жоспарына	педагогтер

		сәйкес	
	«Ана, анашым, анатайым,»–сурет конкурсы.	Қосымша оқытудың жұмыс жоспарына сәйкес	педагогтер
	«Менің сүйікті әкем» - өлең конкурсы	Қосымша оқытудың жұмыс жоспарына сәйкес	педагогтер
	«Менің отбасымдағы оқиға» - отбасында орын алған ең қызықты оқиға жайлы әңгімелер конкурсы.	Қосымша оқытудың жұмыс жоспарына сәйкес	педагогтер
	«Өз дарыныңды көрсет» әр бірлестіктің қорытынды көрме жұмысы	мамыр	педагогтер, әдіскерлер

**Ата-аналар мен балалардың бірлескен қызметін
ұйымдастыру формасы**

Танымдық қызмет формасы: білімнің қоғамдық форумы, шығармашылық есептер, ашық сабақтар күні, білім және шығармашылық мерекелері, білімділер турнирі, бірлескен олимпиадалар, пәндік газет шығарылымы, мәжіліс, тәрбиеленушілердің ғылыми қоғамының есебі және тағы басқалар. Ата-аналар безендіруге, марапаттау сыйлықтарын дайындауға, нәтижелерді бағалауға көмектесе алады, дербес немесе аралас топтарды құра отырып, іс-шараларға тікелей қатысуға болады. Мұндай конкурстар «Білімпаз отбасы», «Отбасылық қызығушылық», «Отбасылық оқу шеңбері» оқу конференциясы, отбасылық оқу және тағы басқалар.

Еңбек қызметінің формасы: кабинеттерді безендіру, мектеп ауласын абаттандырып, көгалдандыру, аллея отырғызу, кітапхана жасақтау, отбасылық қолөнер бұйымдарының жәрмеңкесі, «Біздің қызығушылық әлем» көрмесі және тағы басқалар.

Демалу формасы: бірлескен мейрамдар, концерттер, қойылымдар әзірлеу, фильмдерді, спектакльдерді көру және талқылау, жарыстар, КВН-дер,, туристік саяхаттар және слеттер, экскурсиялық сапарлар.

Кең мерекелеу отбасылық мейрамдарға және фестивальдерге арналады: Ана, Әке, Ата мен Әжелер күндері, Баламның күні, өзара қайырымдылық жасау күні; Отбасылық ойын конкурстары: спорттық отбасы, музыкалық отбасы, отбасылық альбомдар конкурсы, аналар, әкелер конкурсы және әр бағыттағы шығармашылық бірлестіктердің бірлескен қызметі және басқалар.

**Ата-аналарды психологиялық ағарту жұмыстары бойынша
қабылдау мен формалар**

Жекеше	Ауызша кеңес Жазбаша кеңес (жадынамалар, буклеттер, қалта кітапшалары, ұсыныс жинақтары тағы басқалар)
Топтық, бұқаралық	Ата-аналар жиналысы,(баяндамалар, пікір алмасулар, диспуттар, дәрістер) Іскер, рөлдік ойындар, рөлдік ойындар мен тренингтер (жағдайды талқылау мен ойнату, ата-аналар мен балалар әрекеті жағдайын, коммуникативті өзара қарым-қатынас типтерін сараптау) Бала тәрбиесі тәжірибесін алмасу бойынша тақырыптық конференциялар мен семинарлар; Кеңес, стендтік кеңес; Психология аптасы; «Сенім»интернет-ағарту; педагогикалық білім университеті; психологиялық-педагогикалық қонақжай; тақырыптық дөңгелек үстелдер; әдістемелік әдебиеттер.

Ата-аналармен жұмыс формасы

Жекеше

Топтық

Ұжымдық

Үйге бару, мектепке шақыру, Педагогтың жеке кеңесі; Жазбаша хат алысу;	Ата-аналық дәрістеме; Тақырыптық кеңестер; Сыныптық балалар іс-шаралары; Ата-аналар кеші.	Сыныптық ата-аналар жиналысы; Жалпы мектептік ата-аналар жиналысы; Ашық есіктер күні; концерттер; оқу жұмыстарының көрмесі; шығармашылық есептер.
---	--	--

Ата-аналармен жұмыстың дербес формалары

1.Отбасының үйіне бару

Оқушылардың үйіне бару арқылы отбасылық тәрбиенің жағдайлары анықталады. Отбасындағы микроклимат, балаға деген қарым-қатынастың ерекшелігі, ата-ананың тәрбие мәселесіндегі бағдары туралы ақпарат отбасымен дербес жұмыс істеуге, сондай-ақ, балаға мектептегі түзету әсерлерінің бағыттары мен тәсілдерін нақтырақ анықтауға мүмкіндік беретін. Бізді баланың өмір сүру жағдайы, туыстарының оған деген қарым-қатынасы, баланың отбасы мүшелеріне деген қарым-қатынасы қызықтырады. Бұл мәліметтер болмаса, оқушыға қажетті қолдау көрсету мүмкін емес.

Оқытушының отбасына балаға сөгіс жариялау үшін емес, оның үстінен шағым айту үшін емес, баланы тәрбиелеу ісінде көмекші ретінде келгеніне ата-ананың сенімді болғаны өте маңызды. Педагогтың оқушының үстінен шағым айтуы немесе ата-анаға кінә тағуы ата-аналарды қапаландырады және балаға деген қатал әрі әділетсіз қарым-қатынасты жиі тудырады, ал оқушы тарапынан ызалы даулы қарым-қатынас тудырып, оқуға деген қызығушылықтың жоғалуына әкеліп соғады.

Ата-аналарға оқытушының келуі туралы алдын-ала ескертіледі.

Оқушының үйіне бару кезінде келесі ережелер сақталады:

- ата-анамен әңгімелесуде жоғары әдептілік көрсету, әрдайым мақтау мен қошеметтен бастау қажет;
- оқушының үстінен шағым түсірмеу, мәселе туралы айтып, оның шешу жолдарын білдіртпей жеткізу;
- оқушының қатысуымен әңгімелесі, тек ерекше жағдайларда ғана құпия кездесуді талап ету;
- ата-аналарға кінәарт-талап қоймау;
- тәрбиеленушінің тағдырына деген мүдделілігіңізді барынша баса айту;
- кеңестер мен ұсыныстарды жалықтырмай беру, өзіңіздің талаптарыңыздың деңгейі мен отбасының мүмкіндіктерін таразылау;
- нақты ортақ істер туралы келісу;
- негізсіз уәделер бермеу, қиын жағдайларда аса ұстамды болу, сақ оптимизм көрсету.

2. Мектепке шақыру

Ата-аналар қуанышты жаңалықпен бөлісу керек болғанда шақырылады, мысалы, бала ұзақ уақыт бойы меңгере алмай келе жатқан оқу материалын меңгерді. Баланың театрлық қойылымға

қатысуы үшін оған костюм әзірлеу керек, онымен рөлдің мәтінін жаттау қажет және т.б.

Ата-аналарды баланың нашар тәртібіне немесе төмен үлгеріміне шағымдану үшін шақырмауға тырысқан жөн. Мұндай шақыртулар ата-аналарда білім беру мекемелеріне деген жағымсыз көзқарас тудырады.

3. Педагогтің жеке консультациялары

Бұл педагогтың отбасымен әрекеттесуінің маңызды формаларының бірі. Консультациялар ата-аналардың алаңдауын, өзінің баласы туралы әңгімелесуден қорқуын жеңуі үшін өткізіледі. Олар ата-аналар мен оқытушының арасында жақсы байланыстың орнауына көмектеседі.

Консультациялар қажеттілігіне қарай, көбінесе ата-аналардың ықыласымен өткізіледі. Ата-аналармен бейресми жағдайда әңгімелесу барасында кәсіби жұмысқа қажетті мәліметтер анықталады (баланың денсаулығының ерекшеліктері; оның қызығушылықтары, әуестігі; мінез-құлық реакциялары; мінезінің ерекшеліктері; оқу уәждемелері және т.б.).

4. Қатынас хат

Ата-аналармен жұмыс істеуде қатынасхаттар кеңінен пайдаланылады. Әсіресе жұмыстың бұл формасы білім беру мекемелеріні жиі келуге жағдайлары жоқ, көп жұмыс істейтін немесе қашық жерде тұратын ата-аналарға қолданылады.

Жұмыстың ұжымдық формалары

1. Ғылыми-тәжірибелік ата-аналар конференциясы - отбасылық тәрбиенің озық тәжірибелерін педагогикалық білім насихатымен үйлестіру формасы. Оның ұйымдастырушылары - ата-аналар комитеті мен топ белсенділері. Бұл жеклеген тәрбиелік мәселелерге аналған отырыстар болуы мүмкін.

Конференциялар жылына 1-2 рет өткізіледі, себебі жете дайындықты қажет етеді. Конференцияның барысы ата-аналар комитетінде талқыланады, жоспар құрылып, тәрбиелік тәжірибесі таратуға лайық отбасы анықталады.

Конференцияның сәттілігі ата-аналардың әдебиетті талдауы, өзінің тәжірибесін түсінуі мен қорытуына, сыни тұрғыдағы білімнің негізінде тәрбиелік үрдісті бағалай білуі, балалармен ынтымақтастықтың формалары мен әдістерін жетілдірудің мүмкіндіктерін көре білуі бойынша өзіндік жұмысына байланысты.

Сәтті ата-аналар конференциясын өткізудің шарттары:

- ұсынылған тақырыптың өзектілігі, маңыздылығы және қолжетімділігі;

- алдын-ала жете дайындық (тақырып пен жоспар ата-аналарға 2-3 апта бұрын беріледі, ұсынылған әдебиеттер көрсетіледі);

- материалды іріктеу, оны жүйелеу, талдау, сөз сөйлеуге дайындалу бойынша даярлық кезеңінде консультациялар ұйымдастыру;

- конференцияны өткізу кезінде жалпы мүдделілікпен және әңгіменің ашықтығымен сипатталатын қолайлы эмоциялық климат құру;

Конференцияның жұмыс тәртібі келесі түрде белгіленуі мүмкін:

1. Педагогтың, директордың, директордың орынбасарының мәселенің маңыздылығы мен болмысы және отбасылардың позитивтік тәжірибесі туралы кіріспе сөзі.

2. Ата-аналардың сөз сөйлеуі (тәжірибе алмасу, отбасындағы тәрбиелік үрдістің талдауы).

3. Конференция жүргізушісінің сөйленген сөздерге, отбасылық тәрбие тәжірибелеріне баға қойылған, алдағы уақытта шешуді қажет ететін мәселелер атап өтілген қорытындысы.

2. Ата-аналармен жұмыстың ең көп тараған формасы болып ата-аналар жиналысы табылады. Ол қосымша білім беру мекемелері мен отбасылардың баланың тұлғасын дамыту үшін жағдай жасауда бірлесе күш салысуын келісу, үйлестіру және біріктіруге арналған.

Ата-аналар жиналысы – оқушылардың отбасыларымен әрекеттесудің және психолого-педагогикалық білім насихатының негізгі әмбебап формаларының бірі. Бұл ата-аналық қоғамдық пікірді, ата-аналық ұжымды қалыптастыратын балаларды оқыту мәселелеріндегі ата-аналардың хабардарлығын арттыруға көмектеседі.

Жиналыста топтың және ата-аналық ұжымның өмір мәселелері талқыланады. Жиналыстарда шешілетін нақты міндеттер бойынша оларды бірнеше түрге бөлуге болады:

1. **Ұйымдастырушылық жиналыстар**(ата-аналар комитетін таңдау; бағыттар бойынша әрекеттерді таңдау; Қорғаншылық кеңеске өкілдер таңдау; ата-аналар комитеті жұмысының жоспарын сұрыптау және бекіту және т.с.с.).

2. **Талдамалы жиналыстар**(ата-аналарға педагогикалық білім беруге қатысты туындаған мәселелерді шешуге бағдарланған).

3. **Қорытынды жиналыстар** (белгілі уақыт кезеңіндегі жұмыстарды қорытындылауға бағытталған: жартыжылдық, жылдық).

4. **Құрамдастырылған жиналыстар**(жоғарыда айтылған барлық жиналыс түрлерінің міндеттерін қамтитын).

Ұйымдастырушылық жиналыстарда жұмыс жоспары бекітіледі, ата-аналар комитеті таңдалады, іс-шаралар жоспары әзірленеді, қоғамдық тапсырмалар бөліп беріледі және жұмыстың түрлі бағыттары бойынша ата-аналардың бастамашыл топтары құрылады, іс-шараларды өткізу, ата-аналардың қатысуымен түрлі конкурстарға, жарыстарға қатысу жоспарлары әзірленеді.

Ата-аналар жиналысы алты міндетті компонентті қамтиды:

1. Топтың тәрбиеленушілерінің жетістіктерін талдау. Жиналыстың бұл бөлігінде қосымша білім беру педагогы ата-аналарды үйірменің қызметінің нәтижелерімен таныстырады.

2. Ата-аналардың топтағы, үйірмедегі эмоциялық климатпен танысуы. Мұндай әңгімелесудің тақырыбы тәрбиеленушілердің қарым-қатынасы, сыртқы келбеті және тағы да басқа мәселелер болуы мүмкін.

3. Психолого-педагогикалық білім беру. Бұл компонентті жинаоыстың жеке пунктіне бөліп алуға болады, бірақ табиғи түрмен басқа құрамдас бөліктердің құрылымына кіргізуге де болады.

4. Ұйымдастырушылық сұрақтарды талқылау (саяхаттар, сапарлар, қалалық, облыстық, республикалық, халықаралаық іс-шараларға қатысу және т.б.).

5. Рефлексия. Ата-аналар жиналысының соңында ата-аналар оның маңыздылығын, өзектілігін, пайдалылығын бағалайды.

6. Ата-аналармен жеке әңгімелесу.

Ата-аналар жиналыстарын ұйымдастыруда келесі қағидаттарды ұстануға болады:

ата-аналар жиналысы ата-аналарды ағарту үшін қажет, онда балалардың қателіктері мен сәтсіздіктері белгіленбеу керек;

жиналыстың тақырыбында балалардың жас ерекшеліктері ескерілу керек;

жиналыстың теориялық та, тәжірибелік те сипатқа ие болуы абзал (жағдайларды сұрыптау, тренингтер, пікірталастар);

педагогтың ақыл айтпай, ата-аналармен тілдесуі қажет. Оларға жиналыстан кейін емес, жиналыс барысында өзінің пікірлерін білдіруге мүмкіндік беру керек;

ата-аналар жиналысы ұзаққа созылмағаны жөн, оның мазмұнындағы басты нәрсе - айқындық, қысқа айтушылық, жүйелілік;

әр ата-аналар жиналысы ата-анаға баланың игілігі үшін пайдалануға болатын пайдалы ақпарат беріп, ой тастауы қажет.

Ата-аналар жиналысын сәтті өткізудің жеті ережесі

1. Сыйлаңыз!
2. Көмектесіңіз!
3. Түсіндіріңіз!
4. Сеніңіз!
5. Үйреніңіз!
6. Сұраңыз!
7. Алғыс айтыңыз!

Маңызды!

1. Есімнамалар туралы емес, мәселелер туралы айтыңыз.
2. Табыстар мен резервтерді атап көрсетіңіз. Егер мақтасаңыз, онда барлығын мақтаңыз.
3. Педагог дұрыс шешімді ұсынбайды, ол ата-ана ұжымын шешімді іздеуге ынталандырады.

3. Шығармашылық есептер

Шығармашылық есептер түрлі үйірмелердің жұмыстарын қорытындылау үшін қолданылады. Көп жағдайда дербес форма ретінде емес, мейрамдарға, концерттерге және тәрбие жұмыстарының басқа да формаларына қосылады.

4. Жұмыстардың көрмелері

Жұмыстың мұндай формасы негізінде жеке түрде емес, басқа формаларға қосымша ретінде қолданылады.

Мысалы, көрмелер ашық есік, концерт, ата-аналар жиналысы және т.б. өткізілетін уақытта ұйымдастырылады.

Көрмелер ата-аналардың мақтауы мен еңбектерінің бағалануын қалайтын балалар үшін өзіндік стимул болып табылады.

Осылайша, ата-аналармен жұмыстың барлық дербес, топтық және ұжымдық формалары мектеп пен отбасының арасындағы әрекеттестікті реттеуге, ой-өрісі бұзылған балаларды отбасы мен мектептегі тәрбиелеу үрдісінің тиімділігін арттыруға шақырады.

1-сауалнама
«Ата-аналармен танысу»

Педагогтің ата-аналармен бірінші кездесуінде олардан келесі сауалдарға жауап беруді сұрауға болады:

1. Сіздің балаңыз оқитын біздің Орталық пен оның шығармашылық ұжымы туралы пікіріңіз қандай?
2. Осы шығармашылық ұжымның басшысын қалай елестетесіз?
3. Сіздің балаңыз айналысатын балалар ұжымының қандай болғанын қалайсыз?
4. Балалар ұжымында қандай әдеттер мен дәстүрлер дамытылуы керек?
5. Бірлестіктің басшысына балалар ұжымын құруда қандай көмек көрсете аласыз?
6. Қандай тәрбие мәселелері сізді алаңдатады?

2-сауалнама
«Оқу мен бала тәрбиесінің келешегі»

1. Сіздің ұлыңыз немесе қызыңыз Орталықтың табалдырығынан қандай сезіммен аттады?
2. Сіздің балаңыз өзін шығармашылық ұжымда қалай сезінеді?
3. Балаңыздың Орталықтың ұжымындағы достары мен таныстарын білесіз бе? Атап көрсетсеңіз.
4. Сіздің балаңыздың оқытушымен қарым-қатынасы қандай?
5. Сіздің ойыңызша, Орталық Сіздің балаңыздың өзін қалыптастырып танытуына жағдай жасай ма?
6. Сіздің балаңызға оның шығармашылық әрекетінің нәтижелігін арттыру үшін қандай көмек көрсету қажет?

3-сауалнама
«Сіздің балаңыз»

Тәрбиеленушілердің мінез-құлқын, олардың отбасындағы қарым-қатынастарын зерттеу мақсатымен сауалнамада келесі сұрақтарды пайдалануға болады:

1. Балаңыздың қандай жағымды қасиеттерін атап айта аласыз?

2. Балаңыздың қандай жағымсыз қасиеттері оған ұжымда өзін жайлы сезінуге кедергі тудырады?
3. Балаңыздың үйдегі тәртібі қандай?
4. Балаңыз Сізбен өзі барып жүрген Орталықта болған оқиғалардан, ұжымның өмірінен алған әсерлерімен бөлісе ме?
5. Балаңыз Сізді Орталықта өтетін іс-шараларға шақыра ма, өзінің жетістіктерін көрсеткісі келе ме?
6. Сіздің ойыңызша, балаңыздың болашағы қандай болады?

Әдістеме
«Аяқталмаған ұсыныстар»

Бұл әдістеме тәрбиеленушілер мен олардың ата-аналарының қарым-қатынасына диагностика жасау үшін қолданылады. Балалар да, ата-аналар да бірдей сауалдарға жауап береді, бұл олардың қарым-қатынастарындағы дау-жанжалдардың себебін анықтауға мүмкіндік береді. Ата-аналар мен балалардың пікірлерінің, көзқарастарының, сенімдерінің сәйкес келмеуі баланы тәрбиелеуде даулы жағдайлар мен проблемаларға әкеліп соғуы мүмкін екені құпия емес.

Тәрбиеленушілер мен олардың ата-аналарының жауаптарын талдай келе, олардың нәтижелерін ата-аналармен де, балалармен де түрлі тәрбие іс-шараларын әзірлеу мен өткізуде қолдануға болады.

Оқушылар үшін ұсыныстар:

- Орталық мен үшін – бұл ...
- Мен айналысатын ұжым, - бұл ...
- Оқытушы мен үшін - ... адам.
- Менің ұжымдағы жолдастарым - олар ...
- Сабақ мен үшін - бұл ...
- Маған ұнайтын қызмет, - бұл ...
- Маған ұнамайтын қызмет, - бұл ...

Ата-аналар үшін ұсыныстар:

- Менің балам айналысатын Орталық - бұл ...
- Менің бала оқитын ұжым, - бұл ...
- Менің баламның ұжымдағы жолдастары – олар ...
- Менің балам үшін үй тапсырмаларын орындау - ...
- Менің балама ұнайтын қызмет, - бұл ...
- Менің балама ұнамайтын қызмет, – бұл ...

Тәрбиеленушілердің отбасындағы әдеттер мен дәстүрлерді, олардың адамгершілік құндылықтарын зерттеу үшін мынандай **аяқталмаған ұсыныстарды** пайдалануға болады.

Тәрбиеленушілер үшін:

- Мен қуанамын, егер ...
- Мен қапаланамын, егер ...
- Мен жылаймын, егер ...
- Мен ашуланамын, егер ...
- Маған ұнайды, егер ...

- Маған ұнамайды, егер ...
- Мен сенемін, егер ...
- Егер менде жақсы жаңалық болса, мен ...
- Егер менде жаман жаңалық болса, мен ...
- Егер менің қолымнан бір нәрсе келмей тұрса, мен

Ата-аналар үшін:

- Мен қуанамын, егер менің балам ...
- Мен қапаланамын, егер менің балам
- Мен жылаймын, егер менің балам
- Мен ашуланамын, егер менің балам
- Маған ұнайды, егер менің балам
- Мағана ұнамайды, егер менің балам....
- Мен сенемін, егер менің балам
- Мен сенбеймін, егер менің балам
- Егер менің баламда жақсы жаңалық болса,
- Егер менің баламда жаман жаңалық болса,
- Егер менің баламның қолынан бір нәрсе келмей тұрса,

Суреттік тест
«Менің отбасымдағы демалыс күн»

Суреттік диагностика қызықты нәтижелер береді, оларды балаларға да, ата-аналарға да бір тақырыпта орындауға беруге болады. Мысалы, балаларға келесі тақырыптар бойынша сурет салу ұсынылады: «Менің отбасымдағы демалыс күн», «Біздің отбасы», «Менің отбасымдағы туған күн».

Балаларға да, ата-аналарға да шеңберлер салынған бір бет қағаз үлестіріледі, онда демалыс күнгі заттар мен белгілі бір іспен айналысып жатқан отбасы мүшелерін сыйдыру қажет.

Бұл мынандай түрде болуы мүмкін:

ана		әке		мен
кітап		газет		сабақ
асүй		диван		достар

Нәтижелердің салыстырмалы талдауы шығармашылық ұжымның басшысына отбасы өмірін ұйымдастырудағы түрлі қайшылықтарды анықтауға, балалар мен ата-аналарға өзара түсінушілік табуға көмектесуге мүмкіндік береді.

Тест
«Менің отбасымдағы туған күн»

Ата-аналарға ата-аналар жиналысының барысында, ал балаларға сабақтан кейін суретте туған күндегі қонақтарды белгілі бір реттілікпен орналастыруды ұсынуға болады. Орындалған суреттердің салыстырмалы талдауы олардың отбасында осы мейраммен байланысты қандай әдеттер мен дәстүрлердің бар екенін көруге мүмкіндік береді.

Сондай-ақ, балалар мен ата-аналарға «туған күн» сөз тіркесіне ассоциациялық қатар құруды ұсынуға болады. Жазба барысында құрылатын лексикалық қатар тәрбиеленушілердің отбасындағы маңызды, басым және дәстүрлі болып табылады.

Ой-толғау шығарма

Мұндай диагностика ұжым басшысы мен ата-аналар пікірлес, бір мақсатты – оқушылардың Орталықтағы, отбасындағы өмірін жақсартуды, мейірімге толтыруды көздейтін жағдайда жүзеге асады. Ой-толғау тақырыптары алуан түрлі болуы мүмкін. Бастысы – ата-аналар мен балалар өз ойларын бүкпесіз жеткізуі тиіс.

Балалар мен ата-аналарға арналған мұндай шығармалардың **тақырыптамасы** келесідей болуы мүмкін:

- «Ересек қыздың (ұлдың) әкесі (анасы) болу - ...»,
- «Менің үйім – менің қамалым?!»,
- «Менің болашақ отбасым... Ол қандай болады?»,
- «Мен ата-анамды не үшін жақсы көремін»,
- «Менің үйімнің қуаныштары»,
- «Менің отбасымның мейрамдары мен жай күндері»,
- «Менің тегімнің тарихы мен аңыздары»,
- «Менің отбасымның өміріндегі ең қайғылы күн»,
- «Бала тәрбиесі бойынша ата-аналарға кеңестер»,
- «Отбасы өмірінің заңдары» және т.б.

Мұндай ой-толғау шығармалар ата-аналарды өздерінің балаларына, олардың өмірге, өзінің отбасына деген қарым-қатынасына жаңа көзқараспен қарауға мәжбүр етеді, балаларының болашақта қандай проблемаларға тап болатынын болжауға мүмкіндік береді.

Тест

«Мен - ата-ана, мен - дос?!»

Бұл тесттің сауалдарына жауап беру **ата-аналарға** ұсынылады.

1. Сіз теледидардан фильм көріп отырсыз, бірақ сіздің балаңыз басқа бағдарламаға ауыстыруды талап етеді: онда рок-музыканттар өнер көрсетуде. Сіз не істейсіз?

- А) өтінішін орындап, бағдарламаны бірге көресіз;
- Б) күте тұруын сұрайсыз, себебі фильм аяқталуға таяп қалды;
- В) баланың өтінішіне назар аудармайсыз;
- Г) балаңызға мұндай өтінішпен келіп тұрғаны үшін ашуланасыз.

2. Сіз балаларыңыздан көресіз:

- А) өзіңізге тең адамды;
- Б) сіздің жас кезіңізді қайталап жүрген адамды;
- В) кішкене ересектерді;
- Г) лайықты тыңдарманды.

3. Қандай шаш үлгісін ұнатасыз?

- А) сізге жарасатын;
- Б) соңғы сән үлгісіне сай;
- В) біреудің шаш үлгісін қайталайтын;
- Г) баланың стилін қайталайтын.

4. Ата-аналардың жасы туралы:

- А) балаларыңыз сіздің жасыңызды біле ме;
- В) сіз өзіңіз бен балаларыңыздың арасында жас шегін білдіресіз

бе;

В) сіз өзіңіз бен балаларыңыздың арасындағы жас ерекшелігіне назар аудармайсыз;

Г) балаларыңыздан әрдайым сіздің үлкен екеніңізді түсінуін талап етесіз.

5. Киім киюде қандай стильді ұстанасыз?

А) киім киюден жастардың стилінен қалыспауға тырысасыз;

Б) балаңыздың кеңесімен киінуге тырысасыз;

В) сізге лайықты киімді киюге тырысасыз;

Г) өзіңіздің стиль түсінігіңізге ересіз;

6. Елестетіп көріңіз, сіздің жасөспірім ұлыңыз құлағына сырға тағып алды немесе қызыңыз пирсинг жасады. Сіз қандай шара қолданасыз? пирсинг.

А) бұл баланың жеке ісі деп санайсыз;

Б) оның әрекетін әзілге айналдырасыз;

В) мұның стильді екенін мойындайсыз;

Г) өзіңіз де сондай әрекетке барасыз.

7. Егер үйде музыка бар дауысына қойылып тұрса:

А) құлағыңызға мақта тығып қоясыз;

Б) дауысын азайтасыз;

В) балаңыздың әуестігіне шыдамдылық танытасыз;

Г) дауысын одан ары күшейтесіз.

8. Егер сіз балаңызбен дауласып қалсаңыз, онда:

А) оған қарсылық білдіресіз;

Б) оның сөзінің растығын мойындайсыз;

В) толық жеңіске жеткенше дауласасыз;

Г) дауласпайсыз.

9. Сіздің балаңыз туған күнін тойлатып жатыр:

А) сіз онымен бірге дастархан басында отырасыз;

Б) балаларға дастархан басында қызмет көрсетесіз;

В) үйден кетіп қаласыз.

10. Балаңыз би кешіне барады:

А) сіз бірге барасыз;

Б) сіз оған баруға рұқсат етпейсіз;

В) балаңыз кіммен бірге баратынын анықтап аласыз;

Г) сіз оның уақытын шектейсіз.

11. Балаларыңызбен тілдесуде сіз:

А) ашықсыз;

Б) тұйықсыз;

В) ұстамдысыз;

Г) ашықсыз.

12. Балараңызбен қарым-қатынаста сіз:

А) өзіңізді жолдас ретінде ұстайсыз;

Б) өзіңізді қатал удья ретінде ұстайсыз;

В) досы ретінде;

Г) ата-ана ретінде.

Тесттің нәтижелеріне бағаны ата-аналар өзі береді, себебі ол жасөспірім балалармен қарым-қатынастағы мүмкін проблемаларды көрнекі анықтайды.

Бұл диагностиканың негізінде тәрбиеленушілердің ата-аналарымен сауалдар мен жауаптар кешін өткізуге болады, оның барысында осы тесттің әр жағдайын «қолдаушылар» мен «қарсылар» арасында талқылауға болады. Мұндай тест ересектердің көбін өзінің тәрбиесінің нәтижелеріне басқа қырынан қарауға, өзін басқа ата-аналардың көзімен көруге, тәртіп стилінің оң және теріс жақтарының өзіндік сипаттарын анықтауға мәжбүр етеді.

Ата-аналармен кездесу барысында олармен тек балалары туралы сөйлесіп, балалардың проблемаларын ғана талқыламай, пайда болған мәселелердің сындарлы шешімін де ұсыну қажет.

Баланың дербестігін анықтау

Ата-аналарға келесі тапсырманы орындауды ұсынуға болады: кестенің көмегімен өзінің баласының дербестігін анықтау.

Ата-аналарға баланың әрекеттерінің тізімі беріледі. Олар бұл әрекеттерді кестенің екі бағанасына өз бетімен бөліп жазады.

Сіздің балаңыз өз бетімен	Тек сіздің талап етуіңізбен, сіздің көмегіңізбен және сіздің рұқсатыңызбен
...	...

Әрекеттер тізімі:

- мектепке жиналады;
- сабаққа және мейрамға киім таңдайды;
- сабақ оқиды;
- кіммен дос болу керек екендігін анықтайды;
- Орталықта айналысу үшін бағыт таңдайды;
- егер қажет болса, ас әзірлейді;
- өз ынтасымен пәтерді жинастырады;
- дүкенде сауда жасайды;
- үйде және саяжайда көмектеседі;
- достарын үйге шақырады;
- мектеп және би кештерінен үйге қайту уақытын белгілейді;
- күнделікті өмірдегі түрлі жағдайларда шешім қабылдайды;
- сіздің беретін ақшалай қаражатыңызға иелік етеді;
- өзін және өзінің әрекеттерін әділ бағалайды;
- басқа адамдармен қатынасу кезінде өзінің жағымсыз эмоцияларын ұстай біледі;
- кіші бауырлары мен қарындастарына шыдамдылықпен қарайды;
- кішілерді тәрбиелеуде көмек көрсетеді.

Әрекеттер тізімімен және кестемен жұмыс істеу ата-аналарға өзінің отбасына сырт көзбен қарауға, өзінің тәрбиелік жүйесінің нәтижелігін көруге көмектеседі. Кестемен жұмыс істеу кезінде көбі отбасында өз бетімен дербес болуға мүмкіндік берілмейтін, оның қалауын және әрекетін алдын ала ескертіп отыратын, оның қандай да бір дербестік танытуын тежейтін баланың өсіп келе жатқанын түсіне бастайды.

Отбасындағы эмоциялық атмосфераны анықтау

Ата-аналардың толтыруы орынды болып табылатын тағы бір кесте, - бұл балаға деген қарым-қатынас бойынша отбасындағы жағымды эмоциялардың сөздік көрінісінің көрсеткіші. Мұндай диагностика тақырыптық консультацияларға дайындалу кезінде пайдалы. Ол тәрбиеленушілердің жоғары беймазалығының себебін анықтауға мүмкіндік береді. Беймазалықтың жоғары деңгейі бейімделу проблемаларына байланысты деп саналады. Алайда мәселе тек бейімделуде ғана емес. Бұл баланың отбасындағы жағдайының өзгеруіне де байланысты. «Бұрын сен кішкене болатынсың, қазір сен үлкенсің! Мен саған енді бұрынғыдай балаша қарамаймын!» - мұндай сөздер баланың отбасындағы эмоциялық түйсігінің өзгеруін көрсетеді, ол дене қимылында, мимикасында, көзқарасында, және, әрине, сөзінде білінеді.

Ата-аналар үшін кесте

Мына сөздер мен сөйлемдер арқылы мен	
Балама демеу көрсетемін	Оған ұрсамын
...	...

Егер ұжымда қиын балалар бар болса, демек оларды тәрбиелеуде де проблемалар бар, мұндай жағдайда тәрбиеленушілерге де ұқсас кестені толтыруды ұсынып, артынан ата-аналар мен балалардың кестелерінің салыстырмалы талдауын жасау қажет.

Балалар үшін кесте

Мына сөздер мен сөйлемдер арқылы ата-анам мені			
Мадақтайды	Қаншалықты жиі	Ұрсады	Қаншалықты жиі
...

Ата-аналар конференциясын ашу сценаріі

Сырнайлар дауысы.

«Балалықтың күлкісі әні..»

1 жүргізуші:

Қиналғанда арқа сүйеп жүретін,
Жанұядан барма басқа сүйеніш?
Қуансам да бірге жүріп қуанып,
Тірегімсің, ақылшымсың бір өзің!

2 жүргізуші: Қайырлы күн, қымбатты конференция қатысушылары, құрметті ата-аналар! Барлығымыз бала тәрбиелей отырып, қоғамдық дамуға өзіндік ерекше үлес қосатынымызды ойлауымызкерек, демек баршамызға шығармашылық, қиял, өзін-өзі таныту үшін ата-ана еңбегінің ерекше мүмкіндіктер беретінін түсінуіміз қажет.

1 жүргізуші: Адамның өмірі жанұядан басталып, осында оның азамат екендігі ресімделінеді. Жанұя - махаббат, құрмет, ынтымақтастық және құштарлықтың көзі, онда кез келген өркениеттік қоғам құрылады, онсыз адам бола алмайды. *(С семья начинается жизнь человека, здесь происходит формирование его как гражданина. Семья – источник любви, уважения, солидарности и привязанности, то, на чем строится любое цивилизованное общество, без чего не может существовать человек.)*

2 жүргізуші: Біздің балаларымыз қандай адам болып өсетіні, олардың өз елінің нағыз азаматтары болуы біз үшін маңызды. Ертең баланы тәрбиелеу кешегідей оңайға түспейтінін түсінеміз. Бірақ біздер, қарапайым адамдар үшін, балалар – біздің жер бетінде қалдыратын басты ізіміз: олар біздің үлгермеген ісімізді аяқтайды, олардың бойында біздің бар армандарымыз орындалады. Олар бізді ата-баба қылып, адамзат тегінің тарихын жалғастырады. Ендеше, осы тарихқа өзіміздің үлесіміздің маңыздылығын толық түсіну арқылы оларды өсірейік – біздің әрқайсымыз, әкелер мен аналар тарихқа қайталанбас парак кіргізеді.

1 жүргізуші: Сонымен, ата-аналар қоғамына арналған конференцияны бастайық!

**«Ана, әке, мен – ынтымақты отбасы»
конкурстық бағдарламасы
(Халықаралық Отбасы күніне)**

Мақсаттар мен міндеттер:

- Халықаралық отбасы күнін атап өту
- Балалар мен ата-аналардың бірлескен әрекетін ұйымдастыру
- Балалар мен ата-аналардың шығармашылық қабілеттілігін ашу

Алдын ала даярлық:

- Конкурстық бағдарламаның қатысушы-отбасылары
- Конкурстар үшін қажетті ресімдеулер мен реқизиттер
- Қатысушылардың дипломдары мен жеңімпаздарға арналған

сыйлықтар

Звучит музыка в зал забегают 2 клоуна.

Клоун 2: Қайырлы күн, құрметті достар!

Клоун 1: Здравствуйте дорогие ребята, уважаемые гости и родители!

Клоун 2: Біз сіздерді бүгін осы залда көргенімізге қуаныштымыз!

Клоун 1: Ведь сегодня 15 мая отмечается Международный День семьи.

Клоун 2: Осы мерекеге біз «Әкем, шешем және мен – тату отбасымыз» сайыстық бағдарламамызды арнаймыз.

Клоун 1: Слово для поздравления предоставляется руководителю отдела образования города Усть-Каменогорска.

Выступление руководителя отдела образования.

Клоун 2: Қазіргі уақытты мемлекет жанұя институтына ерекше назар аударуда.

Клоун 1: На сегодняшний день для поддержки социально незащищённых слоёв населения и семей, оказавшихся в трудной жизненной ситуации в городе создан «Центр поддержки семьи и детства» акимата г. Усть-Каменогорск, краткую информацию о котором вы сейчас узнаете.

Презентация Центра поддержки семьи и детства.

Клоун 2: Жанұя дегенімін не?

Клоун 1: Это дружный коллектив родственников, связанных кровными узами, это единомышленники, друзья, готовые всегда прийти на помощь.

Клоун 2: Жанұя сөзі қалай пайда болғанын білесіздер ме?

Клоун 1: Когда-то о нём не слыхала Земля...

Но Еве сказал перед свадьбой Адам:

Клоун 2: Сейчас я тебе семь вопросов задам.

Кто деток родит мне, богиня моя?

Клоун 1: И Ева тихонько ответила: «Я».

Клоун 2: Кто их воспитает, царица моя?

Клоун 1: И Ева покорно ответила: «Я».

Клоун 2: Кто пищу сготовит, о радость моя?

Клоун 1: И Ева всё также ответила: «Я».

Клоун 2: Кто платье сошьёт, постирает бельё,
Детей приласкает, украсит жильё?

Клоун 1: «Я, я, - тихо молвила Ева. – Я, я»

Сказала она знаменитых семь «я» -

Вот так на земле появилась семья.

Клоун 2: Сіздердің қошеметтеулеріңізбен біздің бағдарламаға қатысушыларды қарсы аламыз.

Представление семей:

1 команда – _____

2 команда – _____

3 команда – _____

4 команда – _____

5 команда – _____

Клоун 2: Ал бізде әділ қазылар бар ма?

Клоун 1: За всеми передвижениями команд во время конкурсов, будет следить наше строгое и справедливое жюри:

Представление членов жюри.

Клоун 2: Болды, менің сайысты бастығым келіп тұр. Тыңдашы, біздің қанша сайыскерлеріміз бар?

Клоун 1: Конкурсов у нас будет 9. И сейчас, я с огромным удовольствием объявляю конкурс под номером 1 – Герб семьи!

Звучит муз. отбивка.

Конкурс № 1 «Герб семьи» (ватман – 5 шт., 15 маркеры – 15.)

Клоун 1: Каждой команде предоставляется по 1 ватману и 3 маркерам. Ваша задача, за установленное время - 3 минуты, нарисовать герб семьи. Но и, конечно же, по окончании конкурса объяснить символику герба. Готовы? Начали! *Звучит отбивка.* А пока наши конкурсанты рисуют, для вас поёт

Исполняется «Песенка о дружбе».

Клоун 2: Семейки, загляденье, когда надо любую картину Пикассо так подделают – не отличишь.

Клоун 1: Жюри подводит итоги первого конкурса, а мы с вами плавно переходим к следующему, который называется «Компашки»

Звучит музыкальная отбивка.

Конкурс № 2 «Компашки» (обручи – 5 шт., стулья - 5)

Клоун 2: Компашки? Это как?

Клоун 1: А очень просто. Папы берут обручи, становятся на старт. Ваша задача, как можно быстрее добежать до синеньких стульчиков, обежать их и вернуться за мамой. Вместе вам нужно добежать до стульчиков, обежать их и вернуться за ребенком. Чья команда с задачей справиться быстрее, та и получает 5 баллов. Готовы? На старт, внимание, марш.

Звучит музыка, пока идет конкурс.

Клоун 2: Я и не подозревал, что папы и мамы такие быстрые. Вы, наверное, и сами от себя не ожидали. Да? *Обращается к командам.* Пока жюри подводит итоги, для Вас танцует

Танец исполнили хореографического коллектива «Туган жер»

Клоун 1: Предоставляется слово жюри для оглашения промежуточных результатов

Клоун 2: Ваши бурные аплодисменты!

Клоун 1: А мы продолжаем

Конкурс № 3 «Прыгалка» (скакалки 5шт., мячи 5шт., обручи 5 шт.)

Звучит музыкальная отбивка.

Каждой команде выдается по 1 скакалке – маме, мяч – папе, и обруч – ребенку. Первыми стартуют папы. С мячом между ног они прыгают до определенного ориентира и обратно, затем передают эстафету мамам. Мамы бегут, прыгая, через скакалку, дети – через обруч. Готовы? На старт, внимание, марш.

Звучит музыка, пока идет конкурс.

Клоун 2: Предоставляется слово жюри для оглашения промежуточных результатов

Клоун 1: Ваши бурные аплодисменты!

Клоун 2: Семья – это не только родители и дети. Это ещё многочисленные родственники, которые называются по-разному. И я объявляю

Конкурс № 4 который, называется «Вот и вся моя семья»

Звучит музыкальная отбивка.

Клоун 1: Каждой команде я буду задавать по два вопроса, вам необходимо по словесному толкованию определить степень родства следующих людей

Команда № 1

- Мать отца или матери по отношению к их детям - Бабушка
- Сын дочери или сына по отношению к бабушке или дедушке -

Внук

Команда № 2

- Брат отца или матери - Дядя
- Мать жены - Теща

Команда № 3

- Сестра мужа - Золовка
- муж дочери по отношению к матери и отцу, а также муж сестры по отношению к брату, жене брата - Зять

Команда № 4

- Жена брата или жена сына - Сноха
- Отец жены - Тесть

Команда № 5

- Мать мужа- Свекровь
- Брат жены - Шурин

Клоун 2: Жюри подводит итоги, а мы продолжаем

Если в доме прописан уют,
Значит, будут в нём дети и внуки,
Потому что уют создают
Благодарные женские руки.
Человек устаёт от дорог,
И поэтому снова и снова
Он приходит на добрый порог
Дома отчего, так дорогого

Клоун 1: В нашем славном городе Усть-Каменогорске проживает огромное количество семей, да и не просто семей, а настоящих династий, о которых мы вам и расскажем.

Клоун 2: Династия Садвакасовых: отец и сыновья работают на Ульбинском Металлургическом Заводе. Общий стаж семьи составляет 103 года.

Клоун 1: Следующая династия – семья Мараховец. Глава династии Александр Фёдорович его жена и дети, а всего 7 человек являются работниками УМЗ, имеют огромное количество наград и почётных званий. Их общий стаж составляет 171 год, 1 месяц и 17 дней.

Клоун 2: И, наконец, династия Абубакировых. Вся семья в количестве 10 человек так же работают на УМЗ. Общий стаж этой семьи составляет 191 год 1 месяц.

Клоун 1: А есть ли в нашем городе педагогические династии?

Клоун 2: Конечно есть, например династия Акитбаевых.

Выступление директора школы-гимназии.

Клоун 1: Для всех семейных династий нашего города звучит песня в исполнении вокального коллектива «Акцент» «Жангүлім»

Клоун 2: Предоставляется слово жюри для оглашения промежуточных результатов.

Клоун 1: Кто в семье самый сильный?

Клоун 2: Конечно, папа.

Клоун 1: Вот и следующий конкурс мы назвали

Конкурс № 5 «Отжималки»

Звучит муз. отбивка.

Папы, вам нужно отжаться 20 раз. Чей папа быстрее, та команда и получает заветные баллы. А чтобы было всё по-честному, за участниками будут следить наши справедливые таймкиперы. Готовы? Тогда на старт. Начали!

Звучит музыка, пока идет конкурс.

Клоун 2: Но и, конечно же, как мы могли обойти стороной очаровательных мам. Следующий конкурс для вас.

Конкурс № 6 «Скакалки» (скакалки 5шт.)

Звучит музыкальная отбивка.

Клоун 1: Мамы, ваша задача, в течении 1 минуты, как можно больше выполнить подсчёте прыжков вам будут наши таймкиперы. Готовы? На старт, внимание, марш.

Звучит музыка, пока идет конкурс.

Клоун 2: жюри подсчитывает баллы, ая объявляю заключительный конкурс

Конкурс № 7 «Танцевалочка»

Звучит музыкальная отбивка.

Клоун 1: Хочу поздравить это последний конкурс. Каждой команде по очереди включается музыкальная композиция, ваша задача станцевать, но не просто так, а показать основные движения данного танца.

Команда №1

- *Казахский*

Команда №2

- *Лезгинка*

Команда №3

- *Ламбада*

Команда №4

- *Летка Енька*

Команда №5

- *Барыня*

Клоун 2: Мы вас поздравляем, каждая команда отстояла честь своей семьи. Пришло время подсчетов балов и впереди самая приятная часть всего конкурса - награждение.

Клоун 1: Пока жюри посчитывает баллы, мы предлагаем вашему вниманию небольшую концертную программу.

Художественные номера.

Клоун 1: Настал самый волнующий момент нашего праздника.

Клоун 2: Марапаттау сәті!

Клоун 1: Слово предоставляется жюри.

Награждение команд.

Клоун 2: Пусть все это только игра,
Клоун 1: Но ею сказать мы хотели:
Клоун 2: Великое чудо – семья!
Клоун 1: Храните её, берегите её!
Клоун 2: Нет в жизни важнее цели!!!
Клоун 1: Будьте счастливы!
Клоун 2: Сау болыңыздар!
Клоун 1: До новых встреч!

Әдебиеттер тізімі

1. Боровиков, Л.И. Қосымша білім беру педагогикасы. Балалар шығармашылық бірлестіктерінің басшылары үшін оқу-әдістемелік құрал [Мәтін]: / Л.И.Боровиков.—Минск: Технология, 1999.- 146б.
2. Галкина, Т.И. Сынып жетекшісінің тәрбие жұмысы [Мәтін]: /Т.И.Галкина.- Ростов н./Д: Феникс, 2008.-313б.
3. Дерклеева, Н.И. Жаңа ата-аналар жиналыстары: 5-9 сыныптар [Мәтін]: Н.И.Дерклеева. - М.: ВАКО, 2007.-302б.
4. Евладова, Е.Б. Балаларға қосымша білім беру [Мәтін]: Кәсіби білім беру мекемелерінің студенттері үшін оқу құралы /Е.Б. Евладова.- М., 2002.– 127 б.
5. Жигалова, З.Я., Тәрбие жұмысын жоспарлау [Мәтін]: З.Я. Жигалова // Мектеп директорының тәрбие жұмысы бойынша орынбасарының ғылыми-әдістемелік журналы.– 2008.- №7– 4 –8 б.
6. Иванов, И.П. Ұжымшылдарды тәрбиелеу. [Мәтін]: И.П.Иванов.- М.:Мұғалім, 1984.- 167б.
7. Иванов, И.П. Ұжымдық шығармашылық істердің энциклопедиясы. [Мәтін]: /И.П.Иванов.- М.:Мұғалім,1989.-118б.
8. Кульневич, С.В. Бүгінгі мектепті басқару [Мәтін]: /С.В. Кульневич. - М.:Мұғалім, 2003. – 221б.
9. Маленкова, Л.И. Соңынан қалай ертуге болады. Тәлімгердің үлкен кітабы. Оқу құралы. [Мәтін]: / Л.И.Маленкова — М.: Ресейдің педагогикалық қоғамы, 2004.—608 б.
10. «Білім беру мекемелерінің отбасымен әрекеттестігі туралы» әдістемелік ұсынымдар. РФ БМ 31.01.01 ж. №90/30-16. хатына қосымша.
11. Михайлова, Н.В. Ата-аналармен жұмыс формалары // Сынып жетекшісінің анықтамалығы. 2007. №2.
12. Мони́на, Г.Б. Коммуникативтік тренинг: педагогтер, психологтар, ата-аналар [Мәтін]: / Г.Б.Мони́на.-СПб.: «Речь» баспасы, 2006,- 179б.
13. Ольшанская, Н.А. Педагогтер, ата-аналар, балалар [Мәтін]: Н.А.Ольшанская – М: Педагогика, 2004.– 212б.
14. Ольшанская, Н.А. Педагогикалық қатынас техникасы: мұғалімдер мен сынып жетекшілері үшін жаттықтыру сабағы [Мәтін]: /Н.А. Ольшанская. -Волгоград:Мұғалім, 2005.- 117б.
15. Соловейчик, С.Л. Иванов бойынша тәрбиелеу. [Мәтін]:/С.Л.Соловейчик.- М.: «Педагогикалық ізденіс» Орталығы,1989.- 169б.

Введение

*Воспитывает все: люди, вещи, явления,
но прежде всего и дольше всего — люди.
Из них на первом месте - родители и
педагоги.*

Макаренко А.С.

Организация дополнительного образования – это вне семейный социальный институт, учебная воспитательная организация, с которой вступают в контакт родители и где начинается их систематическое педагогическое просвещение. От совместной работы родителей и педагогов зависит дальнейшее развитие ребенка. Для того чтобы быть настоящим пропагандистом средств и методов воспитания, она в своей работе должна служить образцом такого воспитания. Только при этом условии родители с доверием отнесутся к рекомендациям педагога, охотно будут устанавливать с ними контакт.

Значительная роль в процессе воспитания подрастающего поколения отводится сотрудничеству семьи и внешкольной организации. Организациями дополнительного образования накоплен значительный опыт организации сотрудничества с родителями в целях повышения эффективности нравственного, трудового, умственного, физического, художественного воспитания и развития детей. Педагоги постоянно совершенствуют содержание и формы этой работы, стремясь добиться органичного сочетания воспитательных воздействий на ребенка в организации образования и в семье, обеспечить всестороннее развитие личности. Как бы серьезно ни продумывались формы воспитания детей в организациях образования, какой бы высокой ни была квалификация работников организаций образования, невозможно достигнуть поставленной цели без постоянной поддержки и активного участия родителей в воспитательном процессе, так как семья как первый институт социализации имеет решающее влияние на развитие основных черт личности ребенка, на формирование у него нравственно-положительного потенциала. Здесь дети получают первые уроки нравственности, формируется их характер, в семье закладываются исходные, жизненные позиции.

В настоящее время в связи с переходом страны на рыночные отношения, обострения социального неравенства, проблем, связанных с мировым экономическим кризисом, все сильнее обостряются проблемы семьи и семейных отношений. Они требуют для своего разрешения все больше усилий, так как от решения этих проблем зависит будущее страны.

Система дополнительного образования детей является одной из составляющих сферы образования, что определяет необходимость для

педагогов дополнительного образования не только учитывать в своей профессиональной деятельности влияние всех факторов, определяющих становление личности, но и по возможности создавать условия для их содержательного партнерства. Актуальность данных рекомендаций в том, что в ней обозначены основные формы и методы взаимодействия учреждений дополнительного образования детей и родителей обучающихся, так как без помощи семьи ни одно образовательное учреждение не может обеспечить высоких результатов воспитания. В этом контексте семья по отношению к учреждению дополнительного образования выступает уже не только как потребитель и социальный заказчик, но и, что очень важно, в роли партнера.

Успешное решение задач воспитания возможно только при условии взаимодействия семьи и различных социальных учреждений. Влияние семьи на ребёнка сильнее, чем влияние школы, улицы, средств массовой информации. Именно семья была, есть и, по-видимому, всегда будет важнейшей средой формирования личности и главным институтом воспитания. Однако семья не может обеспечить в полном объёме воспитания активной, творческой, легко адаптирующейся к новым социальным отношениям личности, которой необходимы интеллектуальные, культурные, духовные ценности.

Система семейного воспитания в последнее время претерпевает значительные изменения. Произошло снижение статуса семьи как воспитательного института, даже во внешне благополучных семьях отсутствует взаимопонимание между детьми и родителями. Родители проявляют безграмотность в вопросах развития и воспитания. Причины семейных проблем – неблагоприятный психологический климат, неумение строить внутрисемейные отношения, что наносит значительный вред развитию личности ребёнка.

Следствием неблагополучного состояния семьи является и проблема здоровья детей. Заметно увеличился, особенно в подростковой среде, рост социально обусловленных заболеваний – таких, как алкоголизм, наркомания.

Аудио- и видеопродукция, социальные сети вытесняют взрослых из воспитательного процесса, заменяют детям родительское общение, подрывают авторитет семьи, школы, образовательных учреждений. Именно поэтому образовательным учреждениям и родителям необходимо объединить усилия по воспитанию детей, при котором созданы условия для взаимодействия с родителями на основе взаимопонимания и взаимоуважения всех участников образовательного процесса.

Цели и задачи организации работы с родителями

Педагог дополнительного образования может и должен стать авторитетом, который оказывает влияние на становление и развитие личности ребенка. Но работа педагога становится гораздо результативнее и эффективнее, когда он вовлекает в совместную и взаимодополняющую воспитывающую деятельность родителей.

Цель и задачи данных методических рекомендаций:

Формирование и развитие взаимоотношений между педагогической и родительской общественностью, основанных на сотрудничестве и взаимодействии, способствующих созданию условий по воспитанию творческой разносторонне развитой личности.

- формирование системы взаимодействия педагогов с родителями для создания условий свободного и творческого развития детей;
- создание условий для эффективной социализации, самопознания и реализации способностей и возможностей детей и подростков;
- активное вовлечение родителей в разные сферы деятельности;
- стимулирование пропаганды в семьях здорового образа жизни;
- создание условий для профилактики асоциального поведения детей и подростков.

Методические рекомендации предназначены для использования в работе заместителям директоров по воспитательной работе, методистам, педагогам, классным руководителям. Формы работы с родителями, предложенные в пособии, помогут выбрать наиболее удобные и приемлемые для вашего образовательного учреждения.

Особенности организации жизнедеятельности организаций дополнительного образования как открытой социально-педагогической системы

Мы живем в эпоху наступающей глобализации, революции средств коммуникации, которые меняют наш образ жизни, общения и мышления и предъявляют особые требования к образовательной системе.

Необходимо создать будущей молодежи такие условия, при которых в течении школьных лет обучающийся проявил бы самостоятельность в суждениях, поведении, умел бы защитить и аргументировать свою точку зрения.

Успешное решение задачи создания в Казахстане демократического государства неразрывно связано с процессами формирования и развития у подрастающего поколения гражданского демократического сознания. Такое сознание предполагает потребность

человека жить в социальном пространстве конституционных прав и свобод, проявлять свою индивидуальность и неповторимость.

Средством формирования у подрастающего поколения гражданской позиции, основными элементами которой являются гармонически сочетающиеся патриотические, интернациональные чувства, нравственная и правовая культура, уважение и доверие к другим гражданам, к государству, является поддержка и развитие их социальных инициатив направленных на благо республики. Большое значение в развитии детских социальных инициатив имеет создание различных организаций, союзов и движений. Деятельность детских общественных объединений и организаций является одним из важнейших институтов социализации личности молодого человека, его самореализации и самоопределения. Она способствует росту демократических преобразований в общественной жизни подрастающего поколения.

Сегодня современные детские и молодежные общественные объединения выступают как основной социальный институт. Детское движение необходимо нашему обществу и государству. В нем реализуется потребность подростка в самовыражении и утверждении себя именно как гражданина страны.

Главным условием успешности процесса формирования гражданских качеств состоит в объединении педагогических усилий семьи, школы и общества. Чтобы объединить и скоординировать усилия семьи, школы и социальных институтов общества, нужна единая государственная политика в области воспитания юных граждан нашей республики и соответствующая этой политике государственная система воспитания, способная консолидировать и координировать работу по вовлечению детей и подростков в общественные объединения и организации. Эта система должна включать в себя соответствующие государственные структуры, нормативно-правовую базу воспитательной деятельности на всех уровнях, начиная с первичного коллектива и заканчивая высшими органами государственной власти, а также комплекс мероприятий по формированию патриотических чувств и сознания граждан Республики Казахстан.

В качестве ведущего направления развития системы отечественного образования Президент нашей республики Н.А.Назарбаев выделяет развитие функциональной грамотности учащихся, как способности вступать в необходимые отношения с внешней средой, максимально быстро адаптироваться и функционировать в ней. Система дополнительного образования, обеспечивающая развитие индивидуальных способностей каждого ребенка и создание условий для самоопределения и самореализации

личности обучающихся может и должна способствовать реализации задач, обозначенных главой нашего государства.

Согласно действующему законодательству Республики Казахстан (ст. 1 п. 11.) дополнительное образование - процесс воспитания и обучения, осуществляемый на основе дополнительных образовательных программ всех уровней с целью всестороннего удовлетворения образовательных потребностей граждан.

Если рассматривать образовательные потребности юных граждан как ведущий фактор успешного социального становления личности в детском возрасте или образования (формирования, становления образа подлинной человеческой сущности человека в детстве), то можно утверждать, дополнительное образования призвано выполнять **следующие функции в государственной системе обучения и воспитания:**

углубленного или специального обучения ребёнка по дополнительным программам, получение новых знаний, умений, навыков, развития способностей;

воспитания: приобщения детей, каждого конкретного ребёнка к культуре, во всем её многообразии на основе его индивидуального и личностного потенциала;

креативную: создание гибкой системы и условий для выявления, развития творческих способностей детей и успешной реализации личностного потенциала каждого ребёнка с признанием и фиксацией достижений детей на различных социальных уровнях;

компенсаторную: предоставление ребёнку определённых гарантий достижения успехов в избранных им сферах деятельности с прогрессирующими результатами, востребованными не только самим ребёнком, но и окружающим социумом;

рекреационную (регулирования социальных отношений между людьми, детьми и взрослым миром): организация полноценного, безопасного, психологически комфортного досуга детей, способствующего снятию эмоционального утомления, напряжения, дискомфорта, восстановлению утраченных сил, обеспечению психологической разгрузки, отдыху с обязательным ярким положительным эмоциональным результатом (гедонистическая функция). Функция реализуется посредством организации мероприятий, сочетающих отдых, развлечения и расширение социальных связей, общения, содействующих содержательному времяпрепровождению детей в часы досуга.

Отвечая нормам культуры, дети включаются в общественную жизнь, постепенно поднимаясь к высшим формам поведения через различные социальные инициативы, проекты, а культурно-досуговая деятельность, общение как раз и выполняют рекреационную функцию,

усваивая культуру, идя от норм к образцу, ребёнок самоутверждается на основе успешной творческой деятельности получает заслуженное признание;

профориентации: формирование устойчивого интереса к социально значимым видам профессиональной деятельности, подготовка детей к осознанному выбору профессии в соответствии с индивидуальными способностями, личностными качествами и потребностями рынка труда;

образовательной интеграции: успешное функционирование в системе единого образовательного пространства соответствующего статуса в регионе на основе гармонизации отношений с учетом собственной специфики;

социализации: содействие формированию и развитию, освоению детьми, каждым ребёнком жизненно важных навыков через создание системы успешной самореализации его личностного потенциала, творческих потребностей и способностей, способствующих самоопределению ребёнка и обязательному его общественному признанию в социально и культурно значимых сферах жизни, с высоким индексом личной ответственности и перспективы.

Функция социализации чрезвычайно важна с позиций ответственности системы дополнительного образования, как уполномоченного государством органа системы образования, за успешное гражданское становление подрастающего поколения, формирование его действенного и востребованного на личностном и общественном уровне нравственно-духовного и социокультурного потенциала.

С этой точки зрения статус дополнительного структурного компонента государственной системы образования, как всей системы, равно как и каждой организации дополнительного образования становится ведущим, возрастает до чрезвычайной государственной важности и приобретает значение стратегического фактора в гражданском, нравственно-духовном, патриотическом и прочих направлениях образовательного процесса, социального становления подрастающего поколения.

Именно поэтому именно система дополнительного образования как специальный государственный институт образования призван осуществлять функцию всесторонней поддержки детских социальных инициатив и детского общественного движения в самых разнообразных формах его проявления, во всем многообразии существования: от школьного самоуправления, детских объединений по интересам, клубных формирований до детских общественных объединений, имеющих официальных юридический статус.

При этом ведущими направлениями этой поддержки являются компетентное содействие, компетентная поддержка в решении, прежде всего:

проблем кадрового обеспечения деятельности и развития организаций дополнительного образования, с точки зрения рекомендаций по подбору, расстановке, координации деятельности, их консультированию, учебы и повышения квалификации;

содействия в информационной, программной и технологической поддержке детских творческих и социально значимых инициатив, проектов, форумов, слётов;

содействия в решении проблем постоянной пространственной дислокации инициативных детских общественных объединений, не имеющих официального юридического статуса, действующих на принципах добровольности, открытости и детской инициативы, по обеспечения территории (пространства) деятельности, помещений по принципам целесообразности, безопасности, комфортности;

научно-методического обеспечения деятельности детского общественного движения на основе принципов актуальности, целесообразности, научности, историзма, логической преемственности и лучшего продуктивного опыта деятельности детских общественных объединений, достижений и перспектив развития детского общественного движения на региональном, республиканской и международном уровнях;

координации, всестороннего анализа и прогнозирования с учетом научно-обоснованных данных, и государственной молодёжной политикой и перспективами развития систем образования на основе Конвенции ООН «О правах ребёнка» и действующего Законодательства Республики.

Работа детских организаций широко используется в воспитательной работе организаций образования, поэтому детские общественные организации в основном формировались при школах и внешкольных организациях. Возглавляют детские организации и движения руководители, заместители руководителей и методисты внешкольных и других образовательных организаций.

Так, например, в Павлодарской области официально зарегистрировали ОО «Организация скаутского движения Казахстана» (далее - ОСДК) в Министерстве юстиции РК в 1992 году. В 2008 году казахстанская организация принята во Всемирную Организацию скаутского движения.

Цель ОСДК - развивать скаутинг в Казахстане для воспитания ответственных и достойных граждан своей страны. Филиалы ОСДК действуют в регионах Казахстана. Сегодня организация объединяет более 1200 молодых людей по всему Казахстану в возрасте от 7 до 18

лет и старше. Ребята в скаутских группах занимаются по скаутской лестнице - делятся по возрасту. 7-10 лет - младшие скауты, 11-15 скауты, 16-17 старшие скауты, 18 лет - инструкторы. Но у скаутов нет ограничений по возрасту. Штаб находится в Павлодарском Дворце Школьников им.М.М.Катаева. Президент и основатель республиканской организации скаутов Виктор Деймунд. Стали традиционными крупномасштабные мероприятия, проходящие из года в год, такие как акция «Победа в лицах» посвященная Дню победы и Весенняя Неделя Добра.

Весенняя Неделя Добра – это целая неделя, когда скауты могут приложить свои усилия для выполнения добрых дел в детских домах, домах престарелых, домах малюток, в школах, на улице, дома. Еще одно мероприятие - экологический сплав по р. Иртыш, где на протяжении более 100 км проводится чистка берегов реки от бытового мусора. Традиционным стало участие в Школе молодежного актива, ярмарке социальных проектов, ярмарках – презентациях Inmarket, в проектах проводимых Центром партнерства, ОФ «Десента», туристических соревнованиях «Золотая осень», Национальном Джамбори Германии, Казахстана.

Патриотизм является элементом национальной культуры, а скаут - юный гражданин и патриот, который вносит свой вклад в развитие общества. Организация скаутского движения Казахстана активно участвовала в республиканской акции «Будущее начинается сегодня», посвященной принятой президентской программе Стратегия «Казахстан 2050». Скауты Павлодарской области провели акции «Анашым», «Я и мое будущее», «Ты не один», «Природа вокруг нас».

Они направлены на воспитание уважения к ветеранам, профорIENTATION, толерантное отношение к людям с ограниченными возможностями, бережное отношение к природе. Любовь к Родине - это, прежде всего, забота о своем собственном доме, своем собственном дворе. Скауты регулярно занимаются благоустройством домов и дворов (уборка мусора, посадка деревьев и цветов). Любовь к Родине - это также забота о родных и близких, о друзьях и вообще забота о человеке. Традиционными стали у скаутов Казахстана акции по посадке деревьев на территориях Домов престарелых, Домов ребенка, помощь детям инвалидам, престарелым людям. Каждый скаут хорошо знает историю своего края, своего государства. Мы не выбираем время и место своего рождения и должны познать историю страны, где мы родились, таковой, какая она есть. Скаутинг учит, что в эти великие и малые события вплетены судьбы многих тысяч обычных людей, и мы должны беречь и уважать память о них. Патриотизм является элементом национальной культуры. Традиции и символы - это то, что постоянно напоминает нам о принадлежности к определенному

историческому пути, которым шли наши предки. Скаут - гражданин своей Родины, он принадлежит этому сообществу сегодня и уже сегодня вносит свой вклад в развитие общества на местном, национальном и международном уровнях. Стали традиционными летние палаточные лагеря, где ребята набираются умения противостоять трудностям, укрепляют здоровье и физическую подготовку. В этих лагерях они все делают сами - готовят обеды, проводят уборку территории, выступают с проектами и осуществляют их. При поддержке старших вожатых, конечно.

Интересен опыт работы детских организаций городов Алматы, Тараз и Костанай.

Комсомольский штаб «Арай», а сейчас просто штаб старшеклассников г.Алматы, ведет свою историю с 1986 года. И хотя давно прошли времена пионерии и комсомола, нашему штабу удалось «выжить», приспособиться к новым условиям и сохранить дух единства, братства, взаимодоверия и взаимопонимания, который окрыляет, дает силы и энергию, заражает творчеством, верой в добро и справедливость.

Началось все с того, что в 1986 году был проведен Республиканский сбор школьного комсомольского актива «Дружба», куда приехали ребята со всей Республики Казахстан. Итогом сбора было решение о создании центра, который мог бы направлять деятельность школьных комсомольских организаций и штабов. В феврале 1986 года, в Республиканском Дворце пионеров и школьников, под руководством Быковой Елены Валерьевны состоялось первое заседание Республиканского комсомольского штаба «Арай». В начале 90-х, ознаменовавших распад СССР, конечно же, в штабе был период кризиса - упразднили комсомол, развалились и другие молодежные организации, не стало коллективного дела, которое бы объединяло и помогало двигать вперед. Именно тогда и ныне действующий руководитель штаба Лаврушенко Оксана Витальевна «реанимировала» его, дав штабу новое направление, основанное на развитии личности, полноценном общении друг с другом и полезных делах на благо близким и дальним людям. И вот уже более 20 лет «Арай» развивается в этом русле. Стиль жизни арайцев и взаимодействия с окружающим миром - это доброе отношение к людям, их главный закон гласит «Чего бы ты не делал, добра в мире должно увеличиваться», поэтому истинный араец не тот, кто имеет звание посвященного арайца, а тот, кто идет по жизни с добрым сердцем.

Чтобы изменить мир к лучшему, надо начать с себя! На занятиях в клубе очень много игр, заданий именно для преодоления каких-либо комплексов, приобретения новых навыков в ораторском, театральном мастерстве. Так же много музыки - каждое занятие исполняются

бардовские и не только песни под гитару, многие из тех, что пришли в Арай, овладели этим инструментом и даже стали сочинять собственные песни. Однако, учитывая общественную направленность коллектив участвует в различных акциях: благотворительных - игровых программах в детских домах и больницах; экологических и т.д.

«Общественный Фонд поддержки, помощи детям и подросткам Казахстана с аутизмом и другими проблемами в развитии «Ашық Әлем» г. Алматы реализует свою программу с 2013года.

Цель проекта - инклюзивное образование для детей с аутизмом. Внедрение в Казахстане эффективной инновационной модели «АВА-Applied Behavioral Analysis» (прикладной поведенческий анализ) по обучению детей с аутизмом, которая позволяет подготовить их к инклюзии, т.е. включению в общеобразовательную и социальную среду.

Задачи:

- создать образовательный стандарт для детей с аутизмом.
- исключить методики, не отвечающих потребностям детей с аутизмом.
- ввести и начать применение объективных критериев и методов оценки способностей и успеваемости, независимо от уровня развития речи.
- адаптировать успешный зарубежный опыт к системе дошкольного и школьного образования в Казахстане.
- создать специализированные программы для обучения и инклюзии невербальных детей с аутизмом.

В Казахстане отсутствует стандарт по образованию детей с РАС (расстройства аутического спектра). Даже при нормальных способностях к обучению эти дети сталкиваются с неприятием и непониманием в общеобразовательных учреждениях и вынуждены становятся изгоями общества. Предлагаемая проектом форма обучения на дому обеспечивает доступ детей к полноценному образованию, не ограничивает их гражданские права и возможности. На сегодняшний день в Казахстане существует дефицит адаптированных методик и специалистов, готовых работать с этой группой детей. С этими проблемами и работает данный проект.

Результаты проекта:

Включение 10 детей с аутизмом в регулярные классы и группы организаций дополнительного образования.

Не менее 30 педагогов и других специалистов, а также родителей детей с аутизмом примут участие в обучении по инклюзии.

Долгосрочные перспективы:

Класс и группа будут расширены до 10 человек, будут созданы дополнительные группы и классы.

На базе проекта и его команды будет создана Лаборатория по инклюзии детей с аутизмом, которая будет проводить консультации и тренинги по методикам обучения этой группы детей в системе общего образования на регулярной основе.

Возможность внедрения подобной модели обучения детей с аутизмом на базе других государственных учреждений, сотрудничество партнеров проекта с представителями госструктур для внедрения инновационных образовательных моделей для этой группы детей.

В городе Тараз уже с 2009 года успешно реализуется общественным объединением «Общество родителей детей-инвалидов «БАТЫЛ АНА» проект «НУР БАЛА».

Проект направлен на социальную поддержку, реабилитацию, интеграцию в общество детей с нарушением опорно-двигательного аппарата и психоневрологическими заболеваниями.

В частности, проект «НУР БАЛА» использует в оздоровительной реабилитации детей-инвалидов новейшую и эффективную практику – иппотерапию. Конные прогулки дают удивительные результаты в оздоровлении детей, не говоря уже о том, какое удовольствие от общения с животными испытывают маленькие участники проекта.

Кроме того, проект предоставляет возможность летнего оздоровительного отдыха детям, имеющим инвалидность вместе со здоровыми детьми.

Также основным видом деятельности проекта является предоставление дополнительного образования. Автор проекта и сотрудники центра «НУР БАЛА» считают, что обучение детей с инвалидностью в общеобразовательных школах, в ВУЗ-ах или СУЗ-ах играет особую роль в становлении их личностных качеств, дальнейшем развитии конкурентоспособности на рынке труда.

За время существования проекта, в нем приняли участие порядка 807 человек. За этот же период достигнуты результаты, внушающие оптимизм:

- 17 детей-инвалидов получили возможность обучаться в организациях образования;
- 35 детей из числа ранее необучаемых научились читать, рисовать и писать;
- 145 детей с инвалидностью оздоровительные прошли курсы иппотерапии, в том числе у 43 детей с диагнозом ДЦП улучшилась статика;
- 270 детей провели свой отдых в летнем оздоровительном лагере;
- 23 человека, имеющих инвалидность трудоустроены;
- 52 человека из числа родителей детей-инвалидов задействованы в реализации проекта.

Помимо этого, центр «НУР БАЛА» помог многим из этих детей повысить самооценку, реализовать свои творческие способности, найти новых друзей.

По итогам работы проекта автором и его единомышленниками создана модель комплексного решения вопросов реабилитации, развития и интеграции детей и молодежи имеющие инвалидность в общество.

Молодежное общественное объединение «Родник» г. Костанай основано в октябре 2007 года. Основным направлением деятельности «Родника» является краеведение и экология. Работая в этих направлениях, ребята получают объемный и разнообразный материал для изучения и исследования родного края. Основная цель – это привлечение детей, молодежи к изучению истории родного края, воспитание личности, адаптированной к жизни в социуме, для которой духовно-нравственные приоритеты бесспорны.

Вся деятельность направлена на развитие творческой и научной деятельности участников объединения, организацию общественно полезных мероприятий, а так же привлечение населения к занятиям краеведческо - поисковой работы.

«Родник» шефствует над детьми инвалидами: проводит благотворительные и развлекательные мероприятия, акции. Для молодежи и детей организовываются конкурсно-развлекательные и интеллектуальные программы, фольклорные праздники, стало традицией проведение ко Дню Победы «Вахты памяти». В тесном контакте работают со школьной детской организацией. Для руководителей молодежных НПО, инициативных групп, руководителей клубов проводятся семинары, мастер-классы, тренинги.

В Павлодарской области на первое место выходят: реализация молодежных социальных проектов; содействовать развитию системы школьного и студенческого самоуправления; информирование о своей деятельности средства массовой информации и общественность с целью создания информационного пространства для вовлечения молодежи в работу детских и студенческих объединений; увеличение количества и качества детских СМИ; создание единого центра правового образования «Детская правовая школа» под эгидой областной детско-юношеской организации «Жас Ұлан»; выявление молодых лидеров и их продвижение во все сферы общественной деятельности.

Современное детское общественное движение необходимо рассматривать как социально-культурное явление, разворачивающееся в историческом пространстве, в реальном времени детского и подросткового возраста и испытывающее на себе влияние социальных, культурных, политических явлений общества. Детские общественные

организации и объединения являются наиболее стабильной и структурированной частью детского движения, представляя собой особый институт воспитания, а одним из эффективных средств, способных обеспечить формирование активной жизненной позиции и выявление инициативности подростков, является включение её в социально-культурную деятельность, целенаправленно организуемую детскими общественными организациями.

Значимость общественных организаций и, в частности, детских общественных организаций как института воспитания подрастающего поколения всемерно возрастает в современных условиях. Поэтому сегодня важно определить пути развития самоуправления в детской общественной организации как основного фактора социализации подрастающего поколения. Использование возможностей социально-культурной деятельности детских общественных организаций является, на наш взгляд, одним из продуктивных путей развития самоуправления в этих организациях.

В деятельности педагога должно быть место применению принципа: от сотрудничества к содружеству; от содружества к сотворчеству. Для этого вожатым, организаторам детского движения, педагогам нужно развивать творческую активность у детей, проводить больше творческих конкурсов. Ребенок и взрослый должны сотрудничать, педагог должен всячески помогать детям, но не делать работу за него полностью. Это очень важный принцип, который закладывает основу характеру взаимоотношений ребенка в других коллективах и сообществах. Если ребенок усвоит этот принцип, то в будущем процесс социализации личности будет протекать значительно быстрее и проще, а так же повысится вероятность реализации собственного творческого потенциала в дальнейшей жизни. Для этого необходимо проводить больше игр и мероприятий, отвечающих потребностям детей, активнее вовлекать их в жизнь школы. Ведь именно в процессе игры во многом происходит приобретение ребенком опыта социальных отношений и освоение новых социальных ролей в различных сферах деятельности. На основе имеющихся представлений и знаний, идет апробация вариантов социального взаимодействия детей и взрослых.

Вожатые и координаторы детского движения, педагоги должны расширить сферу интересов детей, активизировать и поддерживать интересы к активным и творческим видам деятельности, не пеняли за

увлечение общением с друзьями, развлечениями, а вовлекать в новые сферы деятельности. Для этого необходимо, чтобы в программе детского движения были представлены проекты и мероприятия самых различных направлений и сфер, что бы расширило творческий кругозор и мышление ребенка, чтобы ребенок смог попробовать себя в как можно больших направлениях, и сумел понять и определить «что именно мое».

Творческая активность у детей будет высокой в том случае если, они охотно участвуют в разных конкурсах. Для этого необходимо не учить, а привлекать молодого человека к тому, что формирует его характер.

Всё перечисленное, поможет координаторам детского движения, вожатым и педагогам в организации жизнедеятельности детского общественного движения, детской общественной организации на базе массовой школы и организации дополнительного образования, а так же успешной социализации детей и подростков.

Педагогическая система взаимодействия организаций дополнительного образования с семьями обучающихся

Система дополнительного образования детей является одной из составляющих сферы образования, что определяет необходимость педагогов не только учитывать в своей профессиональной деятельности влияние всех фактов, определяющих становление личности, но и по возможности создавать условия для их содержательного взаимодействия. Семья должна выступать помощником общества, а общество должно всемерно помогать и поддерживать семью.

С точки зрения общества, быть родителем – это значит, прежде всего, удовлетворять основные потребности ребенка, заботиться о его здоровье, благополучии, счастье. С точки зрения педагогики и детской психологии, в это понятие включаются взаимоотношения с детьми, их воспитание, направленное на развитие личности. Воспитание родителей – международный термин, под которым понимается также помощь родителям в исполнении ими функций воспитателей собственных детей. Родители испытывают потребность получать поддержку в воспитании своих детей. Очевидно, что сейчас эта потребность в квалифицированной помощи актуальна как никогда, поскольку, занимаясь профессиональной подготовкой подрастающего поколения, воспитание будущих родителей находится на низком уровне.

В отличие от школьного, отношения между учащимися, родителями и педагогами в дополнительном образовании построены на основе свободы выбора. Но, как правило, большинство родителей не

видит необходимости систематически общаться с преподавателями организаций дополнительного образования, вследствие чего обнаруживается проблема неэффективного взаимодействия с семьей ребенка. Отношение родителей к занятиям ребенка в системе дополнительного образования нередко носит парадоксальный характер:

с одной стороны – родители заинтересованы в том, чтобы ребенок занимался «полезным делом»;

с другой стороны, значительная часть родителей проявляет крайне «потребительское отношение» к занятиям и педагогу.

К сожалению, многие родители к занятиям в организациях дополнительного образования относятся как чему-то несерьезному, либо сразу рассматривают их как начальную профессиональную подготовку.

В тоже время успешное решение задач воспитания возможно только при объединении усилий семьи и других социальных институтов. Педагогов дополнительного образования и родителей объединяет забота о здоровье, развитии ребенка, создание атмосферы доверия и личностного успеха в совместной деятельности.

В современной образовательной ситуации изменения в сфере дополнительного образования возникают двояким способом.

Одни из них сопровождают начавшуюся модернизацию образования, организуемую сверху. Другие возникают как следствия самоорганизующихся культурообразных процессов, идущих снизу и чаще всего вне формальной реорганизации – собственным неспешным ходом. Практика прошлого была связана с изменениями сверху.

Сегодня в существующих организациях дополнительного образования детей и в соответствующих блоках дополнительного образования в школах все чаще приветствуется инициатива снизу. Получается, что и тот и другой способ присутствуют. Эти разнонаправленные изменения постепенно создадут, условия для становления обновленной, открытой системы дополнительного образования детей, отвечающего современным запросам общества.

Одно из таких условий – становление и последовательное развитие в организациях дополнительного образования демократического детско-взрослого сообщества и разнообразных форм сотрудничества, то есть целенаправленной совместной деятельности детей, педагогов, администрации и родителей на основе единых подходов и позиций.

Теперь о социальных запросах общества. Каков сегодня социальный заказ, то есть те условия и требования, которые предъявляет общество в лице детей и родителей, педагогической общественности, управленческих структур и другого окружения организаций дополнительного образования, прежде всего, к содержательной стороне деятельности? Здесь несколько позиций.

В последнее время наблюдается возрастание роли культурно-образовательных, информационных, досуговых услуг и у детей, и у родителей.

Следовательно, возрастает значение различных видов неформального образования для личности и общества, концентрация внимания системы дополнительного образования на индивидуальности каждого ребенка, каждого педагога и каждого родителя.

Если еще несколько лет назад родители устремлялись со своими чадами в коллективы, ориентированные на «востребованные» и «модные»: английский язык, информатика и проч., то сегодня родители хотят, чтобы их дети «росли здоровыми», «развивались творчески», «находили занятия для души», «учились общаться с другими». Одним словом, идет переориентация на коллективы с физкультурно-оздоровительной и развивающе-творческой направленностью. Таким образом, социальный запрос общества в лице родителей делает поправку на общечеловеческие ценности в дополнительном образовании.

На современном этапе конкурентоспособность организаций дополнительного образования на рынке образовательных услуг, безусловно, зависит от состояния материально-технической базы. Создание современных необходимых и достаточных условий для функционирования организаций является насущной задачей.

Модернизация системы дополнительного образования, демократизация управления организации дополнительного образования должна вести, прежде всего, к развитию практики:

- совместного с педагогами, родителями и детьми определения проблем их жизни в организации дополнительного образования и их ранжирования;
- совместного обсуждения проблем и возможных способов их решения;
- выявления всех предпочтений и существующих мнений в ходе обсуждения проблем, а не позиций;
- принятия окончательных публичных решений на основе достижений консенсуса и учета мнения всех участников дискуссий;
- признание права меньшинства влиять на принятие решений;

- обеспечение выбора поля совместной деятельности (в том числе и для тех, кто оказался в меньшинстве);
- открытого оперативного управления;
- публичного анализа итогов сотрудничества, в том числе в рамках общественной экспертизы деятельности педагогической системы в целом.

Педагог, понимающий свою задачу односторонне («научить рисовать натюрморты», «выучить па-де-де»), не станет заботиться об эмоциональном развитии ребенка, расширении его способности к коммуникации, к саморазвитию. Деятельность педагога может быть формальной, узко дисциплинарной, монотонной, навязанной, репродуктивной («Я передаю знания, учу детей танцевать уже 15 лет – делать такие-то па...»), а должна решать развивающие творческие задачи, нести позитивный, социально окрашенный заряд, быть привлекательной для детей.

Выход здесь такой: в выстраивании осознанной деятельности педагога сверху: через поощрения, педагогические советы, методические объединения, учебы, тренинги; снизу: через собственный анализ и рефлекссию педагогом своей деятельности (что опять-таки надо организационно выстраивать). Необходимо соотнесение реальной деятельности педагога с его образовательной программой, выявление «белых пятен» и заполнение их реальным содержанием.

Если организация дополнительного образования не может создать для ребенка условий для творчества (сначала, конечно, субъективного) – значит, в нем надо многое менять. Организация дополнительного образования призвана

подвести каждого воспитанника к его собственному открытию: показать ему, что это такое – «самому сделать открытие» и как это здорово – изобрести, придумать что-то полезное, новое, творческое.

Пусть сначала это будет новое движение в танце или сочиненная самим ребенком песенка, чтобы появилась возможность у ребенка создать что-то свое, несомненно, надо использовать знакомство с творчеством великих, с образцом творчества в разных направлениях искусства, науки и техники.

Ограничение прикосновением исключительно к «творчеству» одного педагога явно недостаточно, если мы говорим о профессионализме в деятельности, и вообще о воспитании. Необходимо

включение в образовательные программы, в положения о деятельности детских объединений этих

вопросов. А главное, надо выстраивать практику организации и проведения подобных дел.

Следующий, не менее значимый аспект развития – общение – важный вид деятельности детей в организациях дополнительного образования, что во многом дает ему преимущество перед школой. Дети, лишенные полноценного общения, плохо чувствуют себя в жизни. Воспитанники организаций дополнительного образования чаще всего обречены на одностороннее общение – педагог вещает, дети внимают. Организацию межличностного общения между детьми не все педагоги считают необходимым и полезным специально организовывать. На наш взгляд, это в корне неверно. Педагогу дополнительного образования должно быть важно помочь ребенку овладеть многообразными языками общения, что требует предварительного изучения в разных формах общения.

Здесь есть два пути:

1) путь пассивного отражения происходящего и реакции на происходящее;

2) путь активного самоопределения, попыток вмешиваться в события, влиять, изменять, выстраивать новые отношения. Это путь, основанный на заинтересованном познании, понимании происходящего, способности активно взаимодействовать с другими.

Что можно сделать для решения этого вопроса?

Организовывать общение взрослых (педагогов, родителей) и детей, используя игры, социально значимую (прежде всего направленную на людей, нуждающихся во внимании – ветеранов, инвалидов, детей с особенностями развития) и творческую деятельность (КТД, представления, фестивали, спартакиады и проч.), помогая каждому найти себя в общности, стать лидером в каком-либо направлении, вести диалог, быть готовым к разумным компромиссам, жить по нормам толерантности, без чего невозможно достижение счастья и успеха для себя и для другого.

Основная задача работы организаций дополнительного образования с родителями обучающихся, в создании психолого-педагогических условий для взаимодействия детей и родителей, укрепление партнерских отношений педагогов, родителей, детей, в мобилизации социокультурного потенциала семьи для создания единой гуманной, доброжелательной воспитательной среды. Вместо обособленности и формальной связи с родителями, педагоги дополнительного образования должны стремиться идти к социальному партнерству с семьей, с родителями, включая их в образовательный процесс.

Работа с родителями включает в себя комплекс мер: различные формы психологического просвещения, обучения, консультирования,

профилактики, которые помогают взрослым осознать свою роль в развитии семейных связей, лучше заботиться о благополучии ребенка, развивать его в интеллектуальном, социальном, чувственном, этическом, эстетическом плане.

Основные направления деятельности с родительской общественностью:

-диагностика потребностей родителей в воспитании и развитии детей;

-приобщение родителей к педагогическому процессу;

-педагогическое просвещение родителей по вопросам воспитания, образования и развития детей;

-практическая помощь в разрешении личностных и других проблем детей и родителей через индивидуальные педагогические консультации;

-привлечение родителей к участию в деятельности учреждения через культурно-досуговые мероприятия, поиск материалов и инструментов, необходимых для организации занятий, пробуждение интереса к успехам своего ребёнка.

Задачи сотрудничества с родителями:

5. Установить партнерские отношения с семьей каждого обучающегося.

6. Объединить усилия для полноценного развития и воспитания.

7. Создать атмосферу общности интересов, эмоциональной поддержки.

8. Активизировать и обогащать воспитательные умения родителей.

Педагогический коллектив осуществляет основные направления взаимодействия с родительской общественностью, используя *воспитательно-развивающую, просветительскую, коммуникативную, оздоровительную* функции.

Педагогов дополнительного образования и родителей объединяет забота о здоровье, развитии ребенка, создание атмосферы доверия и личностного успеха в совместной деятельности.

Сотрудничество участников образовательного процесса как способ социализации подростков

Подростковый возраст является одним из самых сложных периодов, как для ребенка, так и для его родителей. Сложность состоит в возникновении разногласий и конфликтов на тему «отцов и детей». Именно в этот период ребенку как никогда необходимы внимание и забота, как со стороны родителей, так и со стороны педагогов. На передний план выступает проблема социально- психологической

адаптации как одна из наиболее важных функций психики, определяющих механизмы социализации личности.

Общесоциальная система профилактики и раннее предупреждение правонарушений играют основополагающую роль. Что же можно отнести к общесоциальным мерам профилактики?

Прежде всего, это государственные программы, направленные на разрешение экономических, духовных, правовых проблем несовершеннолетних; решение проблем материнства, безнадзорности, беспризорности подростков в малообеспеченных семьях; материальную поддержку детского спорта, творчества, ремесленничества, досуга; формирование нравственно-духовной основы воспитания несовершеннолетних подростков; организацию правового просвещения через СМИ; укрепление способов и методов индивидуальной профилактики девиантного поведения подростков с психическими отклонениями и т. д. Специальные меры предупреждения преступности среди молодежи принимаются инспекцией по делам несовершеннолетних, подразделениями по предупреждению безнадзорности подростков и работе с неблагополучными семьями по месту жительства.

Существенная роль в воспитании, духовно-нравственном формировании ребенка принадлежит организациям дополнительного образования. Ведь в там ребенок не только получает знания, но также приобретает навыки социального поведения. Внешкольные организации учат порядочности, честности, трудолюбию, неприятию грубости, жестокости, равнодушия и эгоизма. И тем не менее подавляющая часть несовершеннолетних преступников – это подростки школьного возраста. Как же такое может происходить? Какие обстоятельства в работе данных организаций могут создавать почву для «неправильного» развития личности?

Обучение в школе порой недостаточно связывается с вопросами жизни, оно оторвано от трудового воспитания. В результате выпускники школ – почти взрослые люди, которые плохо приспособлены к самостоятельной практической деятельности; они не в состоянии применить свои силы в каком-либо общественно полезном деле. Необходимо наладить бесперебойную работу новой системы воспитания в сложившихся социально-экономических условиях. Следует предоставить подросткам возможность участвовать в посильном, неплохо оплачиваемом труде. Однако следует понимать, что воспитательным является тот труд, в котором гармонично сочетаются индивидуальные и общественные интересы. Школа осуществляет психологическую подготовку к получению высшего образования, но получить его удастся не всем. Однако и производственным трудом после окончания школы выпускники не

хотят или не могут заниматься. Эта ситуация переживается многими болезненно. Здесь и начинают проявляться срывы и отклонения в поведении, совершаются ненадлежащие поступки. Кроме того, школа ориентирует учащихся на престижные и высокооплачиваемые должности. Но по ряду причин не каждому подростку удастся их занять. Психическая неудовлетворенность подростка чревата возможностью педагогического срыва.

Анализ криминологических исследований свидетельствует о том, что чем раньше подросток оставил школу, тем выше вероятность того, что он встанет на преступный путь. Исключение из школы, прекращение учебы раньше времени могут лишить подростка воспитательного воздействия со стороны школьного коллектива. У подростка формируется озлобление против педагогов и школы вообще, он бездельничает, «болтается» на улице, общаясь с сомнительными людьми и т. д. В настоящий момент уделяемое родителями на воспитание своего чада время резко сократилось. Это связано прежде всего с нынешней экономической ситуацией.

А в задачу педагогов организаций дополнительного образования входит:

- пропаганда в среде подростков здорового образа жизни;
- сотрудничество с родителями подростка в его воспитании;
- выявление неблагополучных семей с последующей организацией социальной помощи нуждающимся подросткам и семьям;
- привлечение к совместной работе всех соответствующих органов, которые сотрудничают с семьями социального риска, неблагополучными семьями;
- тесное взаимодействие с психологами и родителями детей;
- организация досуга подростков при тесном взаимодействии школы с родителями, организация совместных конкурсов детей и их родителей.

Особую категорию составляют «трудные» дети, или дети с девиантным поведением, организация досуга которых является самой важной составляющей работы школы, в частности педагогов и социальных работников. Изучение потребностей и интересов подростков с девиантным поведением способно сыграть ключевую роль в решении проблемы. Условия отрицательной социальной среды – семейного и школьного неблагополучия – способствуют процессу деморализации с последующей криминализацией личности подростка. От того, насколько удастся добиться социального оздоровления этой отрицательной среды, зависит эффективность предупреждения правонарушений несовершеннолетних. Успешная социализация подростка возможна только при условии совместной деятельности педагогов и родителей.

Организации дополнительного образования – своего рода центр воспитательной работы. Они в силах привить здоровый образ жизни, может оказать влияние на уровень самооценки подростка. Кроме того, является одним из немногих общественных институтов, имеющих свободный доступ к семье ребенка, что важно для осуществления контроля ситуации в случае с «трудными» подростками и профилактики правонарушений среди несовершеннолетних.

Правовое просвещение и воспитание подростков – важное направление профилактики правонарушений. Должна вестись работа по доведению до подростков правовой информации более доходчиво, с учетом детской психологии. Решающее значение имеют:

- подготовка квалифицированных педагогов для обеспечения качественного воспитания;

- воспитание подростков с активным участием представителей правоохранительных органов, юристов и психологов.

Досуг может компенсировать неудовлетворенность подростка. Если нет успехов в учебе, нет возможности заниматься престижным трудом, то подросток, естественно, будет искать удовлетворение в общении со сверстниками, причем не всегда подходящими способами. Учеба и работа для подростка – сферы понимания собственной значимости. Здесь у него появляется больше трудностей, для преодоления которых ему нужно приложить усилия. Внутреннее состояние подростка напрямую зависит от успехов в труде и учебе, они очень важны для осознания собственной полноценности. Поэтому вовлечение несовершеннолетних в общественно полезные виды деятельности является важной предупредительной мерой.

Жизнь современного общества, его благополучие напрямую зависят от успешной социализации подрастающего поколения, от уровня его нравственного развития

Ни у кого не вызывает сомнения, что тесное сотрудничество и взаимодействие государственных органов и организаций с семьей является залогом успешной социализации личности. Причем семейная политика признается одним из приоритетных направлений социальной политики.

В Основном Законе нашей страны – Конституции Республики Казахстан, записано: «Забота о детях и их воспитание являются естественным правом и обязанностью родителей».

Практика показывает, что сотрудничество семьи и педагогов становится все более актуальным и востребованным. Педагоги сегодня озабочены тем, что родители не уделяют должного внимания своему ребёнку, родители беспокоятся, что в школе или в детском саду ребёнку не дают тех знаний и навыков поведения,

получить которые они ожидали, отдавая своего малыша в эту организацию образования.

Поэтому сегодня во многих педагогических коллективах четко определены точки взаимодействия, формы работы с родительской общественностью.

Все более открытой социально-педагогической системой, стремящейся к диалогу и широкому социальному взаимодействию, в частности – с семьей, становится в современном обществе организация дополнительного образования детей.

Так, например, одной из задач развития воспитательной системы во Дворце творчества школьников г. Усть-Каменогорска (далее – ДТШ) является повышение статуса семьи в обществе, пропаганда семейных ценностей, создание привлекательного образа семейной жизни, материнства, отцовства, укрепление семейных традиций. Сегодня признание приоритета семейного воспитания предъявляет новые требования к характеру и качеству отношений образовательных учреждений и семьи, к уровню профессиональной подготовки специалистов, взаимодействующих с родителями. Отношения должны определяться сотрудничеством, сотворчеством, взаимопомощью и доверительностью. При условии объединения усилий педагогов и родителей обеспечивается двойная защита ребенку, эмоциональный комфорт, интересная и содержательная жизнь и в ДТШ, и дома. Поэтому сегодня в ДТШ разрабатываются и реализовываются новые модели взаимодействия с семьей, которые предусматривают активные роли родителей, а не только зрителя и комментатора.

Методики проведения интерактивных форм сопровождения

(из опыта работы Дворца творчества школьников г. Усть-Каменогорск)

1. Организация родительского всеобуча (деловая игра)

Проведению игры предшествует изучение и анализ типичных для ОУ проблем семейного воспитания (на основе наблюдения ПДО: анкетирование, опросы, беседы, высказывания и т.д.). Коллектив следует разбить на команды, соответствующие возрасту детей.

Оборудование: бумага и ручки.

Работа в малых группах:

1. Индивидуальная работа (1-2 мин).

Ответьте письменно на вопрос: “Что родители детей данного возраста не знают, но должны знать обязательно?” Подумайте, запишите в столбик.

2. Групповое обсуждение и составление общего перечня (3-5 мин).

3. Презентации командных наработок и составление общегруппового списка ответов.

4. Та же процедура по вопросу “Что родители детей данного возраста не умеют, но должны уметь обязательно?”

5. Таким образом, результатом работы явился план теоретических и практических занятий в рамках родительского всеобуча.

6. В каждой возрастной группе выберите наиболее пять важных тем из одного, потом из другого списка, подчеркните (2-3 мин).

7. Распределите между собой темы лекционных и практических занятий (можно по жребию) (3-5 мин.) Если тем занятий больше, чем членов группы, то оставшиеся темы разыгрываются по жребию. Если меньше, то некоторые сложные темы дублируются.

8. Сформулируйте тему занятия, которое Вы готовы подготовить так, чтобы родители захотели его посетить (работа индивидуальная 2-5 мин).

9. Обсудите темы и составьте общий список в логике будущего изложения тем (5 мин).

10. Составьте примерный график всеобуча с указанием ответственных лиц

11. На ближайшем родительском собрании информируйте родителей об организации Всеобуча, его целях и задачах, ожидаемых результатах. Предложите отметить наиболее значимые для них темы и выразить свои пожелания.

12. Продумайте систему оповещения родителей, рекламу “Всеобуча”, систему мер дополнительного привлечения во “Всеобуч”, получите обратную связь об удовлетворенности родителей занятиями.

13. Подумайте возможности привлечения родителей к проведению занятий по некоторым темам на каждой возрастной ступени.

Примечание: Методика имеет свои положительные и отрицательные качества. К положительным можно отнести – глубокий уровень осмысления и осознания, побуждений к самоанализу и повышению психолого-педагогической компетентности как родителей, так и педагогов. К отрицательным – невозможность уложиться по процедуре в короткое время (Но стоит ли спешить в таком важном деле? «Поспешишь – людей насмешишь»).

2. Эстафета семейного опыта успешного воспитания детей (деловая игра)

Цели:

Найти и представить интересный опыт успешного семейного воспитания.

Освоить правила общения и навыки коллективного творчества.

I этап: «Мой личный опыт семейного воспитания». Родители заполняют предложенную им анкету, обмениваются заполненными карточками, обсуждают, чье решение по поводу конкретной проблемы оказалось наиболее оригинальным и как этот опыт будет представлен в группе.

II этап: «Версия» — защита и анализ опытов семейного воспитания.

Алгоритм проведения игры

1. Индивидуальная работа по осмыслению собственного опыта и заполнения анкеты-карточки.

2. Работа в парах. Знакомство с анкетой партнера, обсуждение.

3. Работа в группах по 6 человек. Выявление наиболее интересных решений конфликтных ситуаций. Подготовка к защите лучшего решения.

4. Защита решений и их оценка группой «экспертов».

Карточка-анкета для родителей «Наш опыт семейного воспитания»

1. Фамилия, имя, отчество супругов.

2. Домашний адрес.

3. Краткое описание конкретной, наиболее распространенной конфликтной ситуации. После краткого описания родителям задается вопрос: «Как вы решаете такую задачу?»

4. В какой форме хотите рассказать о своем решении (подчеркните подходящий вариант): разговор с глазу на глаз с педагогом; статья в родительскую газету; выступление перед родителями?

3. Архитектоника семьи (деловая игра)

Цели:

Формирование навыков сотрудничества. Выявление общего уровня психолого-педагогической подготовки родителей и понимания ими проблем семейного воспитания.

Распределение ролей:

Спикер — ведет обсуждение проблемы в группе.

Секретарь — делает записи проблем, версии.

Хронометрист — обеспечивает соблюдение темы, этапов, времени.

Психолог-диагност — проводит тестирование, анализирует результаты.

Эксперты — оценивают работу групп.

Алгоритм проведения игры

I этап. Индивидуальная работа с тестом на тему «Какие у вас отношения с ребенком?».

II этап. Составление заповедей семейного общения.

III этап. Защита заповедей.

IV этап. Подведение итогов.

4. Тест «Какой вы родитель?»

(Проводится на I этапе игры)

Кому не хочется получить ответ на этот вопрос! Именно поэтому мы предлагаем вам тест-игру. Отметьте те фразы, которые вы часто употребляете с детьми:

	Вопросы	Баллы
1	Сколько раз тебе повторять?	2
2	Посоветуй мне, пожалуйста...	0
3	Не знаю, что бы я без тебя делала...	1
4	И в кого ты только такой уродился?!	2
5	Какие у тебя замечательные друзья!	1
6	Ну, на кого ты похож (а)?	2
7	Я в твоё время!..	2
8	Ты моя опора и помощник (-ца)...	1
9	Ну что за друзья у тебя?	2
10	О чем ты только думаешь?!	2
11	Какая ты у меня умница!	1
12	А как ты считаешь, сынок (доченька)?	1
13	У всех дети как дети, а ты...	0
14	Какой ты у меня сообразительный!	1

Подсчитайте общее количество баллов. (Конечно, вы понимаете, что наша игра – лишь намек на действительное положение дел. Ведь то, какой вы родитель, не знает никто лучше вас самих.)

Если вы набрали **5 - 6** баллов — вы живете с ребенком душа в душу. Он искренне любит Вас и уважает Вас; ваши отношения способствуют становлению личности.

От **7 до 8 баллов** – намечаются сложности в Ваших отношениях с ребенком, непонимание его проблем, попытки перенести вину за недостатки его развития на самого ребенка.

9 – 10 баллов – Вы непоследовательны в общении с ребенком. Он уважает Вас, хотя и не всегда с вами откровенен. Его развитие подвержено влиянию случайных обстоятельств.

5. «Вариант» (деловая игра)

Цель игры: психолого-педагогический анализ ситуаций воспитания.

Игроки садятся за стол согласно своим номерам. Четыре игрока, отдельно лидер и три «защитника».

Игра проходит в четыре этапа; в ходе игры ее участники меняются местами. Задача лидера провести игру так, чтобы каждый «защитник» имел возможность изложить и аргументировать свою позицию. По окончании игры лидер оценивает выступления «защитников»; «защитники» оценивают действия лидера, ознакомившись со специальным бланком; «защитники» оценивают друг друга. Таким образом, каждый участник трижды играет роль «защитника» и один раз — лидера.

В ходе игры ее участники знакомятся с ситуацией и предлагают три варианта ее решения. 10 минут для обмена мнением с «родной» командой. Главная задача каждого участника — получить как можно больше баллов, выступая в роли «защитника» или «критика».

Оценочный лист «защитников»

Команда №:

Вы участник игры «Вариант». За вашим столом игроки, которые принимают участие в обсуждении ситуаций. Оцените работу каждого, поставив около фамилии игрока количество баллов, какое считаете нужным.

- 1.
- 2.

Оценочный лист лидера

Команда №

Вы участник игры «Вариант». У вас есть лидер, который должен увлечь вас темой и вести разговор в нужном направлении. Оцените его работу: 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50. Нужно количество баллов необходимо подчеркнуть.

Ситуация для общения

1. Ваша дочь стала молчаливой и замкнутой. Вам никак не удается вызвать ее на откровенность. При этом она считает, что у нее все в порядке. Как поступить?

2. В доме собрались ребята, друзья ваших детей. Как можно организовать их, чем занять, кроме праздничного угощения?

3. Вам необходима помощь ребенка, но он занят каким-то интересным делом. Как быть?

4. Ребенок плохо ведет себя на улице или в гостях. Как реагировать родителям?

5. Ребенок не уверен в себе, очень волнуется и переживает, когда отвечает у доски, участвует в коллективных делах, просто общается со сверстниками. Как помочь ребенку?

Полезнее, если ситуации для обсуждения «принесут» с собой родители, ведь в любой семье каждый день встречаются довольно сложные случаи.

Практикумы являются и своеобразной формой распространения опыта семейного воспитания. Любая работа с людьми носит творческий характер. Навести на мысль может и реплика ребенка, и рубрика в газете, и предложение коллег-педагогов. Надо только развивать в себе способность педагогического творчества.

6. «Все работы хороши, выбирай на вкус» (совместный семинар родителей и детей)

Цель: повысить уровень ориентации учащихся в мире профессий.

Подготовительный этап

До проведения собрания необходимо провести тесты по профориентации учащихся (методика ДДО Е. А. Климова, “Тип личности” Дж. Холланда и т. д.). Педагог анализирует тесты и готовит сообщение о результатах анкетирования учащихся.

Основной этап

Современная ситуация практической профориентации в Казахстане характеризуется тем, что все больше ощущается не только необходимость расширения ее масштабов, но и поднятие качественного уровня содействия в профессиональном и личностном самоопределении. Это в немалой степени связано с особой ситуацией хаоса не только в социально-экономической, но и в духовной сферах общественной жизни.

Именно в таких условиях приходится самоопределяться современным подросткам, а также самоопределяться их родителям, педагогам и психологам. В условиях, когда еще не ясны перспективы дальнейшего развития страны (да и всего остального мира), многим приходится выстраивать перспективы своего собственного личностного и профессионального развития.

Ознакомление с результатами тестирования учащихся и обсуждение результатов.

Родители и учащиеся образуют команды, которые будут участвовать в конкурсах. Формируется авторитетное жюри.

Практические задания для команд

Упражнение “Профессия на букву”.

Сейчас будет названа какая-то буква. Ваша задача – показать, что вы знаете немало профессий, начинающихся с этой буквы, т. е. продемонстрировать, насколько вы знаете мир профессий. Каждая команда будет называть по одной профессии на данную букву.

Педагог называет первую букву, а команды по очереди называют профессии. Если называется совершенно непонятная профессия, учитель просит пояснить, о чем идет речь. Если участники не могут этого объяснить, то считается, что профессия не названа, и ход передается следующей команде. Желательно больше 4–5 букв не предлагать, иначе задание перестанет казаться увлекательным. При проведении данного упражнения начинать следует с простых букв, по которым легко назвать профессии

(буквы: *м, н, о...*), постепенно предлагая участникам более сложные буквы (*ч, ц, я...*).

Конкурс “Кинокомедия”.

Педагог перечисляет несколько названий кинокомедий (4–5) и просит команды назвать профессии, встречающиеся в этих фильмах. Каждой команде на размышление дается 2–3 минуты. Предлагаемые варианты:

- «Бриллиантовая рука»;
- «Кавказская пленница»;
- «Иван Васильевич меняет профессию»;

- «Один дома».

Упражнение “Угадай профессию”.

Каждой команде раздаются листки бумаги, на которых написаны несколько имен прилагательных, характеризующих какую-либо профессию. Далее командам дается задание угадать, что это за профессия, и объяснить другой, не используя слов, которые были написаны на листке бумаги. На выполнение задания дается 5 минут.

Упражнение “Пантомима”.

Каждая команда получает задание изобразить особенности какой-нибудь профессии. Время на обдумывание – 3-5 минут. Когда все готовы, команды выступают по очереди друг перед другом. Загадывающая команда спрашивает: “Вам работники нужны?”. В ответ ее спрашивают: “А что вы умеете делать?”. Участник загадывающей команды начинает изображать задуманное: действия, которые выполняют люди этой профессии. Остальные отгадывают задуманное.

7. «Погода в доме»

(психолого- педагогическое сопровождение работы с родителями)

Повышение психолого-педагогической культуры родителей способствуют совершенствованию семейного воспитания, влияют на воспитательную семейную среду, вносят осознанность в действия родителей, повышают уровень положительного отношения к представителям педагогической общественности, раскрывают положительный семейный опыт.

Ежегодно в начале учебного года изучаются семьи обучающихся. В течение года проводится диагностика характерологических особенностей личности учащихся для организации эффективного подхода к каждому ребёнку, диагностика способностей, самооценки, мотивации на успех, коммуникативных и организаторских способностей учащихся, творческого потенциала учащихся, и педагогов.

Информация о семье необходима для решения оперативных педагогических задач: для точного целеполагания, адекватного образовательным потребностям семьи; для понимания истоков и причин сценария развития личности воспитанников, налаживания детско-родительских отношений, выработки индивидуальной тактики взаимодействия с родителями.

Вторичная диагностика в конце учебного года позволяет выявить эффективность проведённой за год работы.

Ежегодно в мае отслеживается удовлетворённость детей, родителей и

педагогов работой студий, детских объединений, изучаются запросы социума на образовательные услуги Дворца творчества “Изучение удовлетворенности педагогов жизнедеятельностью образовательном учреждении”, “Изучение удовлетворенности родителей школьной жизнью” (методики Андреева А.А.) и т.д. Анализ результатов мониторинговых исследований позволяет корректировать образовательный процесс в учреждении.

Процесс психолого-педагогического сопровождения во Дворце творчества можно представить в виде формулы:

$ППСУ = ППиП + (Д1 + К + КР + Д2) + ЭА$, где

ППСУ – психолого-педагогическое сопровождения работы с родителями;

ППиП – психологическое просвещение и профилактика;

Д1 – первичная диагностика;

К – консультирование (для детей, педагогов, и родителей) может быть индивидуальным, групповым, семейным и по формуле «родитель + ребёнок».

КР – коррекционно-развивающая работа с учащимися и родителями в групповой и индивидуальной форме.

Д2 – вторичная диагностика;

ЭА – экспертно-аналитическая деятельность.

В работе по психологическому просвещению и профилактике, выделяется два вида деятельности:

- познавательный (обогащение родителей психолого-педагогическими знаниями в вопросах воспитания и развития детей через индивидуальные и групповые формы работы); (приложение 1)

- наглядно-информационный (возможность донести любую информацию в доступной форме, тактично напомнить, например, о родительских обязанностях и ответственности, используя информационные стенды, библиотечку для родителей, методическую продукцию и т.п.).

В информационном поле выделяется несколько потоков. Это информирование:

- отдельных педагогов и родителей
- группы педагогов и родителей
- всех педагогов или родителей

Психологическое просвещение педагогов осуществляется на:

- педагогических советах;
- методических объединениях;

- семинарах-практикумах;
- групповых тематических консультациях;
- школе начинающего педагога.

Для педагогов выпускаются сборники игр, направленных на развитие или коррекцию чего-либо («Если ребенок агрессивен», «Если ребенок один в семье», «как научить ребенка правильному распределению времени»), стендовые консультации, памятки, буклеты, карманные книжки и т.д.

Используются различные варианты сочетания разнообразных методов психологического просвещения родителей:

- информационных (информация предлагается в готовом виде);
- поисковых (включение родителей в поиск ответов на поставленные вопросы);
- дискуссионных (обсуждение путей решения психологических проблем и коллективный поиск правильного ответа);
- взаимного просвещения (обмен опытом и литературой между родителями и др.).

8. «Семейный совет»

(детско-родительское управление деятельностью Дворца)

Взаимодействие семьи и Дворца творчества направлено на активное включение родителей в учебно-воспитательный процесс, привлечение к организации и проведению различных общественных мероприятий, оказание действенной помощи в укреплении материально-технической базы Дворца и экспертизе состояния учебно-воспитательного процесса, обеспечение общественного контроля за соблюдением действующего законодательства, прав всех участников образовательного процесса, качества и условий образования, а так же использование финансовых и материальных ресурсов..

Формы работы:

- Родительские комитеты детских объединений и отделов
- Родительские собрания «Семья и педагоги-партнеры в воспитании», «Склонности и интересы детей в выборе профессии» и т.д.
- Попечительский совет

9. «Дом без одиночества»

(поддержка семей, имеющих детей с особенностями в развитии)

Зачастую такие семьи остаются один на один со своими проблемами. Родители замыкаются в своем горе и негативное

отношение переносят на весь социум. Часто возникают амбивалентные состояния: желание рассказать о ребенке и страх быть не понятыми, отвергнутыми. И в этих ситуациях психологическая, социальная реабилитация в первую очередь необходима родителям, а затем уже детям. Все это и привело к развитию этого направления, главная идея которого заключена в его названии.

Формы работы:

- семейный клуб;
- реабилитационные тренинги;
- совместная деятельность с органами соцзащиты;
- круглые столы с приглашением специалистов разного профиля;
- конференции;
- праздники «Волшебный сундучок со сказками»;
- творческие мастерские;
- экскурсии.

10. «Семейные радости» (организация семейного досуга)

Это направление деятельности помогает родителям приобщиться к интересам ребёнка, организовать совместный семейный досуг. Родители и дети приобщаются к интересам друг-друга, поддерживают творческие начинания и тем самым увеличивают обоюдный шанс в достижении мастерства в выбранном направлении деятельности. Приоритетными направлениями Дворца является приобщение к здоровому образу жизни, развитие творческих способностей, организация досуговой деятельности.

Формы работы:

- дни открытых дверей;
- творческие мастерские;
- клубные дни (школа семейных праздников «Роль семейных традиций в воспитании детей»)
- часы общения «По секрету всему свету »
- курсы кройки и шитья, театр моды;
- секция аэробики и танца живота;
- семейные походы выходного дня;
- сеансы одновременной игры.

11. «Семья талантами богата» (семейное творчество)

Деятельность педагогов коллектива по этому направлению помогает гармонизации детско-родительских отношений, способствует открытию во всех членах семьи скрытые таланты. Родителям становятся не только болельщиками и наблюдателями, но и активными участниками образовательного процесса.

Формы работы:

совместные творческие проекты («Бабушкины посиделки»)
семейный клубный день по интересам «Традиции в нашей семье»;

фестивали семейного творчества;

семейный клубный день, основанный на русских народных традициях, обрядах «Раз в крещенский вечерок»;

дни успехов;

дни здоровья;

походы выходного дня «Отдыхаем всей семьёй»;

совместные традиционные мероприятия («Папы могут всё, что угодно», «Никого нет милее мамы» и т.д.);

выставки творческих работ «С мамой вдвоем украсим свой дом»;

выставка семейных работ «Остров семейных сокровищ»

мастер-классы (мастерская для пап и детей (подарок маме к 8 Марта), новогодние сюрпризы и т.д.).

тематические мероприятия (приложение 2);

семейные конкурсы («Загляните в семейный альбом», конкурс портфолио «Эстафета семейного успеха» и т.д).

отчетный концерт детей творческих объединений «Зажги свою звезду»

Обратная связь с родителями осуществляется через родительские собрания, открытые занятия, интернет-общение, творческие отчеты объединений Дворца, освещение деятельности в городских СМИ.

Координация и контроль за реализацией Программы осуществляется администрацией Дворца творчества, родительскими комитетами отделов, Управляющим советом, которые анализируют ход выполнения плана по реализации программы, вносят изменения, осуществляют организационное, информационное и научно-методическое обеспечение реализации программы.

В результате реализации программы у родителей воспитанников повысился интерес к повышению психолого-педагогической культуры. Так по инициативе родителей в 2014 году была создана школа для родителей «Счастливые дети - счастливые родители», где работа ведется более углубленно по согласованному с родителями плану, появилась страничка для родителей на сайте учреждения, там же

можно получить и Интернет-консультацию по любому интересующему вопросу.

Традиционный опрос родителей в конце прошлого 2013-2014 учебного года, выявил улучшение детско-родительских отношений и повышение уровня удовлетворенности качеством образовательного процесса и условиями пребывания во Дворце детей и родителей, улучшился имидж организации в глазах горожан, что можно проследить в увеличении количества воспитанников с 2200 в 2013-2014 году до 2350 в 2014-2015.

А, самое главное, произошло расширение воспитательного пространства за счет вовлечения семьи в единое образовательное пространство и активное участие родителей в деятельности Дворца.

Положительная динамика развития Дворца творчества, модернизация образовательного процесса, широкий спектр дополнительных образовательных услуг высокого качества, предоставляемых Дворцом творчества в соответствии с социальным заказом, способствуют укреплению благоприятного имиджа Дворца творчества среди населения города. Наличие позитивного отношения родителей (законных представителей) к деятельности Дворца значительно для педагогического коллектива, так как родители являются участниками образовательного процесса, заказчиками дополнительных образовательных услуг и союзниками педагогов в развитии и воспитании детей.

Устойчивое развитие деятельности Дворца, как открытой государственно-общественной системы, обеспечивающей новое качество воспитания и дополнительного образования, в соответствии с потребностями жителей города, общества и государства.

Дворец получает статус городского опорного центра по методическому сопровождению и координации образовательных организаций г. Усть-Каменогорска по направлениям воспитательной работы и развитию дополнительного образования детей.

Организационно-педагогические условия реализации системы взаимодействия специалистов организаций дополнительного образования с семьями обучающихся

«Кто не видит конечной цели, очень удивляется, придя не туда». Это высказывание Марка Твена предостерегает нас от ошибок в организации учебно-воспитательного процесса и заставляет конкретизировать и операционализировать цели современного образования.

Казахстан в настоящий момент - это страна, которая ставит целью переход к инновационному социально-ориентированному типу

развития общества, признаёт главным фактором стратегических преобразований — развитие человеческого капитала.

Каждое образовательное учреждение ищет свой собственный путь сотрудничества с родителями, этот путь легче будет найти, основываясь на разработке и внедрении программы или модели сотрудничества организаций дополнительного образования и семьи, а так же реализации конкретного проекта по работе с семьей.

Взаимодействие родителей и педагогов в воспитании – это взаимная ответственная деятельность взрослых участников воспитательно-образовательного процесса. К сожалению, не все родители, на необходимом уровне, вникают в проблемы воспитания, развития своего ребенка.

Поэтому в новых условиях особую актуальность приобретает поиск таких форм взаимодействия семьи, школы и организации дополнительного образования, которые позволяют эффективно реализовывать основную общеобразовательную программу.

Использование инновационных проектов в воспитательно-образовательном процессе — это одно из современных направлений в дополнительном образовании. Решение стоящих перед системой воспитательной работы задач зависит от внедрения в практику новых инновационных проектов. Инновации в воспитании – это системы или долгосрочные инициативы, основанные на использовании новых воспитательных средств, способствующие социализации детей и подростков и позволяющие нивелировать асоциальные явления в детско-юношеской среде.

В основе развития новой воспитательной системы лежат современные технологии. Воспитательные технологии как одно из средств воспитания позволяют получить определённые результаты: позитивный социальный опыт учащихся – опыт взаимодействия, общения, совместной деятельности.

В условиях развития современного общества все еще немногие педагоги используют разнообразные формы работы с родителями с использованием инновационных проектов.

В системе образования в настоящее время разрабатываются новые модели взаимоотношения семьи и образовательного учреждения. Это может быть:

- приобщение родителей к педагогическому процессу;
- неограниченное (по времени) пребывание родителей в образовательном учреждении в период адаптации ребенка;
- система мероприятий, которые позволяют родителям ближе познакомиться со спецификой дополнительного учреждения, знакомят с его воспитывающей и развивающей средой;
- совместная деятельность педагога и родителей по воспитанию и

развитию ребенка;

- игровая деятельность. Практически доказано, что совместная игровая деятельность является хорошей возможностью родителям увидеть своего ребенка с новой стороны, посмотреть на него другими глазами, просто провести время рядом с ним.

- разнообразные программы совместной деятельности детей и родителей.

Включение семьи в деятельность организаций дополнительного образования должно быть основано на:

-гуманистическом стиле общения и взаимодействия;

-уважительном отношении семьи и учреждения дополнительного образования к ребенку и друг к другу;

-систематическом повышении психолого-педагогического уровня педагогов и родителей.

Педагогический коллектив при взаимодействии с семьей призван выполнять следующие функции:

-воспитательно-развивающая - привлечение родителей для активного участия в учебно-воспитательном процессе;

-просветительская - совместный психолого-педагогический поиск методов эффективного воздействия на ребенка в процессе приобретения им общественных и учебных навыков;

-коммуникативная - обогащение семейной жизни эмоциональными впечатлениями, опытом культуры взаимодействия ребенка и родителей;

-охранно-оздоровительная – создание условий для содержательного и безопасного развития воспитанников, привитие навыков здорового образа жизни.

Создание союза трёх социальных сил – педагоги-дети-родители - осуществляется при помощи основного принципа: взаимопонимание и взаимоуважение всех участников образовательного процесса.

Ведущими методами взаимодействия могут стать:

-методы формирования сознания личности (формирование убеждений, взглядов, идеалов): беседы, лекции, личный пример взрослых;

-методы организации деятельности и формирование общественного поведения: общественное мнение, поручение, упражнение, создание воспитывающих ситуаций;

-методы стимулирования поведения и деятельности: соревнование, поощрение, благодарность, одобрение;

-методы самоконтроля и самооценки: педагогическое наблюдение, анализ результатов деятельности, психологические опросники;

-метод по степени самостоятельности мышления детей (частично-поисковый).

Большое значение в современных условиях придается выбору всевозможных форм работы с родителями:

Родительское собрание — одна из основных форм работы с родителями. На нем обсуждаются проблемы жизни объединения и родительского коллективов. Педагог направляет деятельность родителей в процессе его подготовки. Это взаимный обмен мнениями, идеями, совместный поиск. Тематика собраний может быть разнообразной: «Мы — одна семья»; «О доброте и милосердии»; «Учимся общению», «Психологический климат в коллективе» «Роль отца в воспитании детей» и др. Многие образовательные учреждения с учетом современных требований существенно разнообразили форму проведения родительского собрания. Оно может проходить в форме «круглого стола», тематической дискуссии самих родителей с приглашением специалистов, в которых заинтересована семья, консультации со специалистами и др.

Родительский лекторий, «Университет педагогических знаний» способствуют повышению педагогической культуры родителей, их психолого-педагогической компетентности в семейном воспитании, выработке единых подходов семьи и школы к воспитанию детей. В определении тематики мероприятий участвуют родители.

Тематические конференции по обмену опытом воспитания детей (на всех уровнях). Такая форма вызывает заслуженный интерес, привлекает внимание родительской и педагогической общественности, деятелей науки и культуры, представителей общественных организаций.

Презентации опыта семейного воспитания в средствах массовой информации.

Вечера вопросов и ответов проводятся с привлечением психологов, юристов, врачей и других специалистов; на них приглашаются родители с учетом возрастных особенностей детей.

Диспут, дискуссия — обмен мнениями по проблемам воспитания — одна из интересных для родителей форм повышения педагогической культуры. Она позволяет включить их в обсуждение важнейших проблем, способствует формированию умения всесторонне анализировать факты и явления, опираясь на накопленный опыт, стимулирует активное педагогическое мышление. Результаты дискуссий воспринимаются с большим доверием.

Встречи родительской общественности с администрацией учреждения целесообразно проводить ежегодно. Педагоги знакомят родителей с требованиями к организации работы, выслушивают пожелания родителей. В процессе совместного обсуждения возможно

составление программ действий, перспективных планов совместной работы.

Родительский клуб проводится в форме встреч и требует от организаторов специальной подготовки. Цель клуба — вовлечь родителей в обсуждение вопросов воспитания. Главное условие успеха таких встреч, дискуссий — добровольность и взаимная заинтересованность.

Родительские вечера — форма работы, которая прекрасно сплачивает родительский коллектив. Их проводят 2–3 раза в год без присутствия детей. Родительский вечер — это праздник общения с родителями друга своего ребенка, это праздник воспоминаний младенчества и детства собственного ребенка, это поиск ответов на вопросы, которые перед родителями ставит жизнь и собственный ребенок. Темы родительских вечеров могут быть самыми разнообразными. Главное, они должны учить слушать и слышать друг друга, самого себя, свой внутренний голос. Формы вечеров позволяют не только высказывать свое мнение по предложенным темам, но и услышать нечто полезное для себя в рассуждениях других родителей, взять на вооружение в свой воспитательный арсенал что-то новое, интересное.

Родительский тренинг — это активная форма работы с родителями, которые хотят изменить свое отношение к поведению и взаимодействию с собственным ребенком, сделать его более открытым

и доверительным. В родительских тренингах должны участвовать оба родителя. От этого эффективность тренинга возрастает, и результаты не заставляют себя ждать. Тренинг проводится с группой, состоящей из 12–15 человек. Родительские тренинги будут успешными, если все родители будут в них активно участвовать и регулярно их посещать. Чтобы тренинг был результативен, он должен включить в себя 5–8 занятий. Родительский тренинг проводится, как правило, психологом, который дает возможность родителям на время ощутить себя ребенком, пережить эмоционально еще раз детские впечатления.

Родительские ринги – одна из дискуссионных форм общения родителей и формирования родительского коллектива. Родительский ринг готовится в виде ответов на вопросы по педагогическим проблемам. Вопросы выбирают сами родители. На один вопрос отвечают две семьи. У них могут быть разные позиции, разные мнения. Остальная часть аудитории в полемику не вступает, а лишь поддерживает мнение семей аплодисментами. Экспертами в родительских рингах выступают учащиеся класса, определяя, какая семья в ответах на вопрос была наиболее близка к правильной их трактовке.

Все эти формы должны основываться на педагогике сотрудничества. Работу следует проводить в двух направлениях:

- педагог — родитель;
- педагог — ребенок — родитель.

Прежде чем выстраивать работу, надо понять, с кем предстоит работать (образовательный уровень родителей, психологическое состояние семьи, ее микроклимат). Значит, важно проводить работу дифференцированно, объединив родителей в подгруппы. Необходимость индивидуального подхода определяется также следующим. Традиционные формы работы, рассчитанные на большое количество людей, не всегда достигают целей, которые мы перед собой ставим.

При выборе форм общения с родителями надо помнить: следует отказаться от назиданий, надо привлекать родителей к решению важных проблем, нахождению общих правильных ответов.

Содержательно-методические аспекты процесса взаимодействия организаций дополнительного образования и семьи

Основными целями организации взаимодействия с родителями учащихся являются повышение роли семьи в воспитании и развитии детей, социализации подрастающего поколения, создании сплоченного

и дружного коллектива, а также организация сотрудничества родителей и школы в деле воспитания на основе единой педагогической позиции.

Задачи педагога дополнительного образования – убедить каждого родителя в ценности личности ребенка, его уникальной индивидуальности, помочь в определении личностной направленности воспитания детей. Задачи раскрываются и реализуются соответствующими программами и планами мероприятий, которые учитывают особенности конкретного коллектива детей и родителей.

Взаимодействие школы и семьи начинается с изучения условий и микроклимата семейного воспитания, индивидуальных особенностей детей и родителей. Изучение семьи ученика позволяет ближе познакомиться с ним, понять стиль жизни семьи, ее духовные ценности, воспитательные возможности, взаимоотношения ученика с родителями. При этом используется комплекс традиционных методов психолого-педагогической диагностики: наблюдение, беседа, тестирование, анкетирование, деловые игры, материалы детского творчества и др.

Изучение семьи - дело тонкое, требующее от педагога проявления уважения ко всем членам семьи, искренности, желания оказать помощь в воспитании детей. Важно соблюдать следующие правила:

1. Родители и дети не должны чувствовать себя объектами изучения.

2. Изучение должно быть целенаправленным, планомерным и систематическим.

3. Методы изучения должны быть взаимосвязаны с методами воспитания.

4. Психолого-педагогические методы должны быть разнообразны, применяться в комплексе.

Целесообразно сочетание коллективных, групповых и индивидуальных форм взаимодействия. В практике организации взаимодействия с родителями используются массовые, групповые и индивидуальные формы и методы работы с родителями. Все они направлены на повышение педагогической культуры родителей, на укрепление взаимодействия школы и семьи, на усиление ее воспитательного потенциала, а также на привлечение родителей к воспитанию детей.

Главнейшими приоритетными задачами в деятельности организаций образования, реализующих дополнительное образование являются:

- личностно-деятельностный характер образовательного процесса;

- оснащенность образовательного процесса программами, помогающим детям овладеть функциональной грамотностью;

- предоставление каждому ребенку свободного выбора образовательной области, профиля программ, времени их освоения;
- многообразии видов деятельности, удовлетворяющих самые разные интересы;
- профориентация, возможность получения до профессионального и начального профессионального образования;
- социокультурная направленность всех мероприятий.

Осознавая значимость и роль семьи в организации занятости детей организации дополнительного образования Актюбинской, Западно-Казахстанской, Алматинской, Восточно-Казахстанской, Карагандинской и др. областей большое значение придают вовлечению родителей совместно с подростками в общественно-значимую и спортивную деятельность.

Так, в Глубоковском районе ВКО в Уваровской средней школе содружество семьи и школы стало поистине ведущим принципом воспитательной системы. Родители активно включаются в процесс решения педагогических задач. Они принимают активное участие в проведении различных соревнований и конкурсов, организуют культурный досуг детей: привозят детей для посещения театров, музеев г. Усть-Каменогорска. Организуют летний отдых детей.

Традиционным в школе стало проведение конкурса «Лучшая семья года», который повышает статус семейного воспитания. Общешкольный родительский комитет разработал критерии выбора «Семья года». Село Уварово разделено на 122 «территории ученического действия», в каждой из которых имеется штаб. В этой группе выбирается командир из числа старшеклассников, закрепляется ответственный родитель, отвечающий за безопасность жизнедеятельности детей. Родители приняли активное участие в обустройстве 89 игровых площадок и футбольных полей. Каждый ребенок в селе чувствует постоянное внимание родителей и общественности.

В Бородулихинском районе созданы клубы из числа родителей «Семейная встреча». Цель такого объединения – углубление взаимоотношений детей и родителей, закрепление связей между семьей и школой.

Родители принимают активное участие в подготовке и непосредственном участии в геологических экспедициях, туристических походах, соревнованиях по техническим видам спорта, экскурсиям. При поддержке родителей собран видеоматериал по результатам экспедиций в район Калбы, пос. Жанатас Уланского района.

Внешкольные учреждения г. Семипалатинска активно работают с родительской общественностью микрорайонов. Так, в детском центре

«Жас жулдыз» родители помогли краеведческому кружку «Атамекен» провести археологическую экспедицию в район Старой крепости, по итогам которой была проведена научно-практическая конференция с участием юных краеведов.

Серьезное внимание уделяют занятости детей во внеурочное время дворовые клубы. Сегодня уже можно говорить о том, что дворовые клубы помогают отвлечь детей от бесцельного времяпровождения, занимают их полезным делом.

В городских дворах Карагандинской области, г.Астаны, где есть клубы, восстановлены детские площадки, обустроены мини футбольные поля, за их содержанием следят дети и родители.

В рамках областных акций «Зеленый сад - чистый город», «Мое именное дерево» по инициативе областного Центра туристско-краеведческого направления Западно-Казахстанской области совместно с детьми и родительской общественностью по области посажено всего- 100 тыс. саженцев, из них совместно с родителями- 30 тыс.

Для более активного привлечения родительской общественности к вопросам развития и самоопределения их детей используются различные формы взаимодействия организаций дополнительного образования с родителями:

Благодарственное письмо родителям используется с целью информирования родителей о достижениях детей, а также как выражение благодарности семье за помощь, активное участие, поддержку и инициативу. Благодарственные письма подписываются директором и педагогом.

Родительское собрание – одна из основных форм работы с родителями. На нём обсуждаются проблемы жизни творческого объединения, учреждения и родительского коллектива. Это – взаимный обмен мнениями, идеями, совместный поиск. Родительское собрание может проходить в форме «круглого стола», тематической дискуссии родителей с приглашением нужных специалистов, консультации со специалистами и др.

Информационный стенд– форма наглядного отражения деятельности организации дополнительного образования. Оформление стендов подчинено единым принципам, ведущими из которых являются оперативность и красочность. Материалы стенда, как правило, адресованы не только родителям, но и самим ребятам, и всем, проходящим в учреждение.

Консультация для родителей – проводят педагоги, методисты и администрация учреждения по поводу решения конкретных психолого-педагогических, личностных или административных проблем. По способу организации консультации – групповые и индивидуальные. Групповые консультации сопровождаются разработкой памяток,

рекомендаций и других печатных материалов, адресованных родителям.

Открытое учебное занятие – учебное занятие с приглашением родителей воспитанников, администрации учреждения. Основная цель – укрепление взаимопонимания в триаде «педагог-ребёнок-родитель». Открытое занятие позволяет продемонстрировать родителям творческие возможности, успехи и достижения детей, степень их включённости в занятие, методы работы педагога с детьми и уровень взаимопонимания между участниками образовательного процесса. Традиционно после открытых занятий родителям предлагаются анкеты для получения обратной связи, организуется обмен мнениями и пожеланиями.

День открытых дверей – мероприятие, позволяющее родителям приобщиться к интересам ребёнка, организовать совместный семейный досуг.

Мероприятия – организованная форма совместного досуга родителей и детей. Проводится с целью активного включения родителей в жизнь учреждения. Родители привлекаются и как участники, и как соорганизаторы мероприятий.

Выставка – форма представления творческих работ воспитанников. Может быть совместной с родителями, бабушками, дедушками. Проводится с целью активизации творческого потенциала детей и их родителей, повышения статуса семьи.

Творческий отчёт перед родителями – традиционная форма работы с родителями. Проводится с целью демонстрации творческого роста воспитанников, мотивации родителей к сотрудничеству с коллективом учреждения. Используются разнообразные формы творческих отчётов в зависимости от направления творческой деятельности объединения: выставка, соревнования, мероприятие и т. д. В настоящее время родителям доступен сайт учреждения, на котором они могут ознакомиться с размещённой на нём информацией.

Формы трудовой деятельности: оформление кабинетов, помощь в подготовке к выставкам, соревнованиям.

Заключение

*От того, как прошло детство,
кто вёл ребенка за руку в детские годы,
что вошло в его разум и сердце
из окружающего мира - от этого
в решающей степени зависит,
каким человеком станет сегодняшний малыш.*
В.А.Сухомлинский

Решение задач социализации подрастающего поколения в современных условиях жизни нашего общества диктует необходимость изменения характера деятельности учреждений дополнительного образования как открытой социально-педагогической системы. Государственная политика в этой области отражена в Законе Республики Казахстан «Об образовании», ориентирующая на построение новой системы дополнительного образования, в центре которой находится личностное развитие ребенка.

Сегодня педагоги-практики организаций дополнительного образования (ОДО) как никогда ранее нуждаются в осмыслении имеющегося опыта и проблем сотрудничества с семьями воспитанников, выявлении наиболее перспективных направлений и форм такой работы. Без союза с семьей, без активного и заинтересованного взаимодействия без установления прочных и продуктивных контактов сложно ожидать высоких результатов в личностно-творческом развитии ребенка. Всестороннее развитие детской личности требует единства, согласованности всей системы воспитательно-образовательных воздействий взрослых на ребенка.

Роль семьи в создании такой согласованности трудно переоценить. Семья как первый институт социализации имеет решающее влияние на развитие основных черт личности ребенка, на формирование у него положительного духовно-нравственного потенциала. Именно в семье дети получают первые уроки нравственности, формируется их характер; в семье закладываются жизненные исходные позиции. Поэтому крайне важно, чтобы составной частью профессиональной деятельности педагогов ОДО была систематическая работа по повышению эффективности взаимодействия специалистов организации и семьи.

Показателями эффективности процесса взаимодействия специалистов ОДО и семьи являются: стремление членов семьи к сотрудничеству со специалистами ОДО, появление интереса у членов семьи к содержанию занятий с ними, которые организуют и проводят различные специалисты ОДО; возникновение дискуссий, проведение различных форм работы, связанных с семейным воспитанием, по

инициативе самих членов семьи; увеличение количества и качества вопросов к педагогам ОДО, касающихся личности ребенка, его внутреннего мира, отношения с окружающими; активная включенность членов семьи в учебно-воспитательный процесс ОДО.

Деятельность педагогов организаций дополнительного образования и родителей в интересах ребенка может быть успешной только в том случае, если они станут союзниками, что позволит им лучше узнать ребенка, увидеть его в разных ситуациях и, таким образом, помочь взрослым в понимании индивидуальных особенностей детей, развитии их способностей, формировании ценностных жизненных ориентиров, преодолении негативных поступков и проявлений в поведении.

В заключении, хочется вспомнить **золотые правила**, которые помогут эффективно взаимодействовать с родителями обучающихся:

- родителям нужна поддержка, помощь и добрый совет. Если вы ими располагаете, создайте необходимые условия для общения;

- не беседуйте с родителями второпях, на бегу; если вы не располагаете временем, лучше договоритесь о встрече в другой раз;

- разговаривайте с родителями спокойным тоном, не старайтесь назидать и поучать — это вызывает раздражение и негативную реакцию со стороны родителей;

- умейте терпеливо слушать родителей, давайте возможность высказаться по всем наболевшим вопросам. Не спешите с выводами! Обдумайте хорошо то, что вы от родителей услышали;

- то, о чем родители вам поведали, не должно стать достоянием других родителей, учащихся и педагогов. Если есть профессиональная необходимость поделиться той информацией, которую сообщили родители, еще с кем-то, родителей необходимо поставить об этом в известность;

- каждая встреча с семьей ученика должна заканчиваться конструктивными рекомендациями для родителей и самого ученика;

- если педагог в какой-то проблеме или ситуации некомпетентен, он должен извиниться перед родителями и предложить им обратиться за консультацией к специалистам;

- готовясь к встрече с семьей ученика, необходимо помнить, что любой родитель хочет услышать не только плохое, но и хорошее, дающее шанс на будущее.

Работа с родителями по воспитанию обучающихся является одной из составных частей работы организации дополнительного образования. Только опираясь на семью, только совместными усилиями мы можем решить главную нашу задачу — воспитание человека с большой буквы, человека разносторонне развитого, грамотного, человека, который будет жить в XXI веке.

Тема семьи, взаимопонимания между членами семьи, а также между семьёй и педагогами должна стать одной из самых важных в работе образовательного учреждения. Формирование такой системы взаимодействия родителей с педагогами создаст благоприятные условия для свободного развития личности и сформирует у детей ценностное отношение к семье.

Чтобы организация дополнительного образования жила и развивалась в нынешних социально-экономических условиях, ей необходима поддержка и союзники, в первую очередь в лице родителей.

Работа с родителями – одно из самых сложных направлений в профессиональной деятельности педагога.

Организация образования может помочь родителям при решении ими многих вопросов воспитания детей, но она не может конкурировать с семьёй.

Именно семья является самым мощным средством в формировании личности ребенка. Жизнь доказала, что все беды детей, а потом и взрослых объясняются ошибками семейного воспитания, главная из которых - отсутствие любви и неумение хвалить и поддерживать своих детей.

Социокультурные особенности жизни семьи, экономическое положение

семьи имеет большое значение в воспитании личности учащихся. Информирование родителей о деятельности организации является одним из условий организации сотрудничества учреждений дополнительного образования и семьи.

Первым и решающим условием положительного взаимодействия считаем доверительные отношения. Необходимо, чтобы у родителей возник интерес к процессу воспитания, уверенность в своих силах.

Педагогам важно установить партнерские отношения с семьёй каждого воспитанника, создать атмосферу взаимоподдержки и общности интересов. Только совместная деятельность поможет добиться оптимальных результатов в деле воспитания детей.

План работы

№	Направление	Сроки исполнения	Ответственные
Психолого-педагогическая диагностика			
1	<i>Анкетирование родителей</i>	ежегодно	
	«Изучение семей воспитанников, социального статуса семьи»	сентябрь	педагоги
	Первичное (личностные качества детей, склонности, одаренность, особенности эмоциональной сферы)	в начале учебного года сентябрь	педагоги
	Вторичное (достижения ребенка, удовлетворенность родителей услугами дополнительного образования, пожелания родителей)	в конце учебного года Апрель	педагоги
2	<i>Анкетирование, тестирование, диагностика детей</i>	Ежегодно	
	Первичное (собеседование, тестирование)	сентябрь	педагоги
	Удовлетворенность образовательным процессом (отношение к деятельности детского объединения, педагогам, пожелания)	май	педагоги
	Опросники по проведенным мероприятиям	в течение учебного года	методист
Организационно-педагогическая деятельность			
1.	<u>Родительские собрания, встречи:</u> “День открытых дверей” - презентация творческих объединений	сентябрь	Администрация педагоги
	Беседа «Как стать другом для своего ребенка»	декабрь	педагоги
	Беседа «Подросток и курение. Стадии табакокурения» (с применением презентации)	март	педагоги

	Индивидуальное консультирование родителей	в течение года	педагоги
	Беседа «Безопасность детей на дороге»	1 раз в квартал	педагоги
2.	<u>Мероприятия с родителями и детьми</u> Круглый стол «Наши семейные традиции»	в соответствии с планом работы п.д.о.	педагоги
	Вечер отдыха, посвященный Дню пожилого человека «Бабушкины посиделки»	в соответствии с планом работы п.д.о.	педагоги
	Оформление стенда в объединении «Семья, друзья и здоровье»	в соответствии с планом работы п.д.о.	педагоги
	Выставка семейных работ «Остров семейных сокровищ»	в соответствии с планом работы п.д.о.	педагоги
	Помощь родителей в подготовке к выставкам, соревнованиям, конкурсам, мероприятиям	в течение года	педагоги
	Оформление кабинета к Новому году	декабрь	педагоги
	«Женский день – 8 марта» – чтение стихов, поделки мамам, бабушкам	март	педагоги
	«День Защитника Отечества» - поздравление пап, дедушек	май	педагоги
3.	Открытое занятие. Мастер-класс «Терем весёлых затей». Творческий отчет перед родителями. Награждение родителей грамотами, благодарственными письмами	май	педагоги методисты
	<u>Мероприятия с детьми</u> «Счастливый день»- рисунки о самом запомнившемся семейном событии	в соответствии с планом работы п.д.о.	педагоги
	«Мама, мамочка, мамуля» - конкурс рисунков.	в соответствии с планом работы п.д.о.	педагоги

	«Мой любимый папа» - конкурс стихов	в соответствии с планом работы п.д.о.	педагоги
	«Событие в моей семье» - конкурс на самый интересный рассказ о событии, произошедшем в семье.	в соответствии с планом работы п.д.о.	педагоги
	Итоговая выставка работ в каждом объединении «Покажи свой талант»	май	педагоги, методист

Формы организации совместной деятельности родителей и детей

Формы познавательной деятельности: общественные форумы знаний, творческие отчеты, дни открытых уроков, праздники знаний и творчества, турниры знатоков, совместные олимпиады, выпуск предметных газет, заседания, отчеты научных обществ воспитанников и т. д. Родители могут помочь в оформлении, подготовке поощрительных призов, оценке результатов, непосредственно участвовать в мероприятиях, создавая собственные или смешанные команды. Это могут быть конкурсы: «Семья-эрудит», «Семейное увлечение»; читательские конференции «Круг семейного чтения» и др.

Формы трудовой деятельности: оформление кабинетов, благоустройство и озеленение школьного двора, посадка аллей, создание библиотеки; ярмарка-распродажа семейных поделок, выставки «Мир наших увлечений» и др.

Формы досуга: совместные праздники, подготовка концертов, спектаклей, просмотр и обсуждение фильмов, спектаклей, соревнования, конкурсы, КВНы, туристические походы и слеты, экскурсионные поездки.

Широкое распространение получают семейные праздники и фестивали: День матери, День отца, День бабушек и дедушек, День моего ребенка, День взаимного благодарения; игровые семейные конкурсы: Спортивная семья, Музыкальная семья, конкурс семейных альбомов, конкурс хозяек, конкурс «Мужчины на поверке» (соревнования между отцами и сыновьями) и др. Совместная деятельность в творческих объединениях различной направленности, музеях и т. п.

Формы и приёмы работы по психологическому просвещению родителей

Индивидуальные	консультации устные консультации письменные (памятки, буклеты, карманные книжки, сборники рекомендаций и т.п.)
Групповые, массовые	родительские собрания (выступления, дискуссии или диспуты, лекции) деловые, ролевые игры и тренинги (обсуждение и разыгрывание ситуаций, анализ ситуаций, поступков детей и родителей, типов коммуникативных взаимоотношений) семинары и конференции тематические и по обмену опытом воспитания детей; консультации, стендовые консультации; неделя психологии; интернет-просвещение «Доверие»; университет педагогических знаний; психолого-педагогические гостиные; тематические круглые столы; методическая литература.

Формы работы с родителями

Индивидуальные	Групповые	Коллективные
<ul style="list-style-type: none"> • посещение на дому; • приглашение в школу; • индивидуальные консультации педагога; • переписка; 	<ul style="list-style-type: none"> • родительский лекторий; • тематические консультации; • классные детские мероприятия; • родительские вечера. 	<ul style="list-style-type: none"> • классные родительские собрания; • общешкольные родительские собрания; • дни открытых дверей; • концерты; • выставки учебных работ; • творческие отчеты.

Индивидуальные формы работы с родителями

1. Посещение семьи на дому

Посещая учащихся на дому, выясняются условия семейного воспитания. Информация о микроклимате в семье, об особенностях отношения к ребенку, об ориентации родителей в вопросах воспитания позволяла индивидуально работать с семьей, а также более точно определить направления и средства коррекционного воздействия на ребенка в школе. Нас интересуют условия жизни ребенка, отношение к нему родственников, отношение ребенка к членам семьи. Не имея этих сведений, нельзя оказать ученику необходимой поддержки.

Очень важно, чтобы родители были уверены, что педагог приходит в семью не для выговора ученику, не с жалобами на него, а как помощник в деле воспитания ребенка. Жалобы педагога на ученика или обвинения родителей только удручают родителей и вызывают нередко жестокое и несправедливое отношение к ребенку, а со стороны ученика – озлобленное конфликтное отношение и потерю интереса к учению.

Родители заранее предупреждаются о приходе.

При посещении учащегося на дому соблюдаются следующие правила:

- проявлять высокий такт в разговоре с родителями, всегда начинать с похвалы и комплиментов;
- исключать жалобы на ученика, говорить о проблемах, подсказывать пути их решения;
- беседовать в присутствии учащегося, только в исключительных случаях требовать конфиденциальной встречи;
- не предъявлять претензий к родителям;
- всячески подчеркивать свою заинтересованность судьбой воспитанника;
- советы и рекомендации давать ненавязчиво, взвешивать уровень своих требований и возможности семьи;
- договариваться о конкретных совместных делах;
- не давать беспочвенных обещаний, быть крайне сдержанным в сложных случаях, выражать осторожный оптимизм.

2. Приглашение в школу

Родители приглашаются в том случае, когда надо поделиться радостной новостью, например, ребенок овладел тем учебным материалом, который ему долго не давался. Для участия ребенка в

театральной постановке, надо помочь ему изготовить костюм, поучить с ним слова роли и т. д.

Нужно стараться не приглашать родителей для того, чтобы пожаловаться на плохое поведение ребенка или низкую успеваемость. Подобные приглашения вызывают у родителей негативное отношение к организации образования.

3. Индивидуальные консультации педагога

Это одна из важнейших форм взаимодействия педагога с семьей. Консультации проводятся для того, чтобы преодолеть беспокойство родителей, боязнь разговора о своем ребенке. Они способствуют созданию хорошего контакта между родителями и учителем.

Консультации проводятся по мере необходимости, часто по инициативе родителей. В процессе бесед с родителями в неофициальной обстановке выясняются необходимые для профессиональной работы сведения (особенности здоровья ребенка; его увлечения, интересы; поведенческие реакции; особенности характера; мотивации обучения и т.д.).

4. Переписка

В работе с родителями переписка используется довольно широко. Особенно часто эта форма работы применяется к тем родителям, которые не в состоянии часто посещать организацию образования много работают или очень далеко живут.

Коллективные формы работы

1. Научно – практическая родительская конференция – форма сочетания пропаганды педагогических знаний с практическим передовым опытом семейного воспитания. Их организаторами выступают родительский комитет и актив группы. Это могут быть заседания, посвященные отдельным воспитательным проблемам.

Конференции проводятся 1 – 2 раза в год, так как требуют тщательной подготовки. Ход конференции обсуждается на родительском комитете: продумывается план, выявляются семьи, чей опыт воспитания достоин распространения.

Успех конференций зависит от самостоятельной работы родителей по анализу литературы, осмыслению и обобщению своего опыта, умения на основе критических знаний оценивать воспитательный процесс, увидеть возможность совершенствования форм и методов сотрудничества с детьми.

Условиями успешного проведения родительских конференций являются следующие:

- актуальность, значимость и доступность предложенной темы;
- тщательная предварительная подготовка (тема и план представляются родителям за 2 – 3 недели до проведения, указывается рекомендованная литература);
- организация консультаций в период подготовки по отбору материала, его систематизации, анализу, подготовке выступлений;
- создание благоприятного эмоционального климата во время проведения конференции, характеризующегося общей заинтересованностью, откровенностью разговора.

Порядок работы конференции может быть определен следующим образом:

4. Вступительное слово педагога, директора, заместителя директора) о значимости и сущности проблемы и позитивном опыте семей.

5. Выступления родителей (обмен опытом, анализ воспитательного процесса в семье).

6. Заключение ведущего конференции, содержащее оценку выступлений, опыта семейного воспитания. Проблем, которые предстоит решить.

2. Наиболее распространенной формой работы с родителями является родительское собрание. Главным ее предназначением является согласование, координация и интеграция усилий организации

дополнительного образования и семьи в создании условий для развития личности ребенка.

Родительское собрание – одна из основных универсальных форм взаимодействия с семьями обучающихся и пропаганды психолого- педагогических знаний. Это способствует повышению у родителей компетентности в вопросах обучения детей, формирующая родительское общественное мнение, родительский коллектив.

На собрании обсуждаются проблемы жизни группы и родительского коллектива. По тем конкретным задачам, которые решаются на собраниях, их можно разделить на несколько видов:

1. Организационные собрания (выбор родительского комитета; выбор деятельности по направлениям; выбор представителей в Попечительский совет; разборка и утверждение плана работы родительского комитета и т.п.).

2. Аналитические собрания (ориентированные на разрешение возникающих проблем педагогического просвещения родителей).

3. Итоговые собрания (направленные на подведение итогов работы определенным период времени: полугодие, год).

4. Комбинированные собрания (включающие в себя задачи всех предыдущих видов собраний).

На организационных собраниях утверждаются планы работы, избирается родительский комитет, разрабатывается план мероприятий, распределяются общественные поручения и создаются инициативные группы родителей по различным направлениям работы, разрабатываются планы проведения мероприятий, участия в различных конкурсах, соревнованиях, с участием родителей.

Родительское собрание включает в себя шесть обязательных компонентов:

1. Анализ достижений воспитанников группы. В этой части собрания педагог дополнительного образования знакомит родителей с результатами деятельности кружка.

2. Знакомство родителей с состоянием эмоционального климата в группе, кружке. Темой для разговора здесь могут быть взаимоотношения воспитанников, внешний вид и другие вопросы.

3. Психолого- педагогическое просвещение. Этот компонент можно выделить в отдельный пункт собрания, но можно естественным образом включить в структуру других составляющих.

4. Обсуждение организационных вопросов (экскурсии, поездки, участие в городских, областных, республиканских, международных мероприятиях пр.).

5. Рефлексия. В конце родительского собрания родители оценивают его значимость, актуальность, полезность.

6. Личные беседы с родителями.

Организуя родительские собрания, можно придерживаться следующих принципов:

родительское собрание должно просвещать родителей, а не констатировать ошибки и неудачи детей;

тема собрания должна учитывать возрастные особенности детей;

собрание должно носить как теоретический, так и практический характер (разбор ситуаций, тренинги, дискуссии);

педагог должен не назидать, а общаться с родителями. Давая им возможность высказать свое мнение в ходе собрания, а не после него;

родительское собрание не должно быть длительным, главным в его содержании является четкость, лаконичность, системность;

каждое родительское собрание должно давать родителям пищу для размышлений и полезную информацию, которую можно использовать во благо ребенку.

Семь правил успешного проведения родительского собрания

1. Уважайте!
2. Помогайте!
3. Объясняйте!
4. Доверяйте!
5. Учитесь!
6. Спрашивайте!
7. Благодарите!

Важно!

1. Говорите о проблеме, а не о персоналиях.
2. Отмечайте успехи и резервы. Никаких обсуждений конкретного ребенка. Если хвалите, то всех – за что –нибудь.
3. Педагог не диктует правильное решение, а стимулирует к его поиску коллектив родителей.

3. Творческие отчеты

Творческие отчеты служат для подведения итогов работы различных кружков. Чаще всего используются не как самостоятельная форма, а включаются в праздники, концерты и другие формы воспитательной работы.

4. Выставки работ

Подобная форма работы также используется в основном, как сопутствующая другим формам, а не самостоятельная.

Так, например, выставки организовывают во время проведения дня открытых дверей, концертов, родительских собраний и т.д.

Выставки являются своеобразным стимулом для детей, желающих, чтобы родители похвалили и оценили по достоинству их труд.

Таким образом, все индивидуальные, групповые и коллективные формы работы с родителями призваны наладить взаимодействие между школой и семьей, повысить эффективность процесса воспитания детей с нарушениями интеллекта в семье и школе.

Анкета 1

«Знакомство с родителями»

На первой же встрече педагога с родителями можно попросить их ответить на следующие вопросы:

1. Какого мнения вы о нашем Центре и о творческом коллективе, в котором будет заниматься ваш ребёнок?

2. Каким вы видите руководителя этого творческого коллектива?

3. Каким бы вы хотели видеть детский коллектив, в котором предстоит заниматься вашему ребёнку?

4. Какие традиции и обычаи, по вашему мнению, должны развиваться в детском коллективе?

5. Чем вы могли бы помочь руководителю объединения в создании детского коллектива?

6. Какие проблемы воспитания вызывают у вас серьёзную тревогу и опасения?

Анкета 2

«Перспективы обучения и воспитания ребёнка»

1. С каким чувством переступает порог Центра ваш сын или дочь?

2. Как чувствует себя ваш ребенок в творческом коллективе?

3. Знаете ли вы друзей и приятелей своего ребёнка из коллектива Центра? Назовите их.

4. Как у вашего ребёнка складываются отношения с педагогом?

5. Создаёт ли, по вашему мнению, Центр условия для самореализации вашего ребёнка?

6. Какую помощь необходимо оказать вашему ребёнку для повышения результативности его творческой деятельности?

Анкета 3

«Ваш ребёнок»

С целью изучения характера воспитанников, их взаимоотношений в семье можно использовать в анкетировании следующие вопросы:

1. Какие положительные качества характера своего ребёнка вы можете назвать?
2. Какие отрицательные качества характера вашего ребёнка мешают ему комфортно чувствовать себя в коллективе?
3. Как ведёт себя ваш ребёнок дома?
4. Делится ли ваш ребёнок с вами своими впечатлениями о событиях, происходящих в Центре, о жизни коллектива, который он посещает?
5. Приглашает ли ваш ребёнок Вас на мероприятия, проходящие в Центре, хочет ли демонстрировать свои достижения?
6. Как вы думаете, каким будет будущее вашего ребёнка?

Методика

«Незаконченные предложения»

Эта методика используется для диагностики взаимоотношений воспитанников и их родителей. И дети, и родители дают ответы на одни и те же вопросы, что позволяет определить причины конфликтов в их взаимоотношениях. Ни для кого не секрет, что несовпадение точек зрения, взглядов, убеждений, мнений родителей и детей могут привести к конфликтным ситуациям и проблемам в воспитании ребенка.

Проанализировав ответы воспитанников и их родителей, можно использовать их результаты для подготовки и проведения различных воспитательных мероприятий как с родителями, так и с детьми.

Предложения для учащихся:

- Центр для меня – это ...
- Коллектив, в котором я занимаюсь, - это ...
- Педагог для меня – это человек, который ...
- Мои товарищи по коллективу – это ...
- Занятия для меня – это ...
- Деятельность, которая мне нравится, - это ...
- Деятельность, которая мне не нравится, - это ...

Предложения для родителей:

- Центр, где занимается мой ребенок, - это ...
- Коллектив, в котором обучается мой ребёнок, - это ...
- Товарищи моего ребёнка по коллективу – это ...
- Выполнение домашних заданий для моего ребёнка – это ...
- Деятельность, нравящаяся моему ребёнку, - это ...
- Деятельность, которая не нравится моему ребёнку, - это ...

В целях изучения традиций и обычаев семей воспитанников, их нравственных ценностей можно использовать такие **незаконченные предложения**.

Для воспитанников:

- Я радуюсь, когда ...
- Я огорчаюсь, когда...
- Я плачу, когда...
- Я злюсь, когда...

- Мне нравится, когда...
- Мне не нравится, когда....
- Я верю, когда...
- Если у меня хорошие новости, то я...
- Если у меня, плохие новости, то я ...
- Если у меня что-то не получается, то я...

Для родителей:

- Я радуюсь, когда мой ребёнок....
- Я огорчаюсь, когда мой ребёнок....
- Я плачу, когда мой ребёнок....
- Я злюсь, когда ребёнок...
- Мне нравится, когда мой ребёнок...
- Мне не нравится, когда мой ребёнок...
- Я не верю, когда мой ребёнок...
- Я верю, когда говорят, что мой ребёнок...
- Если у моего ребенка хорошие новости, то...
- Если у моего ребёнка плохие новости, то
- Если у моего ребёнка что-то не получается, то....

Рисуночный тест

«Выходной день в моей семье»

Интересные результаты дают рисуночные диагностики, которые можно предлагать выполнить детям и родителям на одну и ту же тему. Например, ребятам предлагается нарисовать рисунки по следующим темам: «Выходной день в моей семье», «Наша семья», «День рождения в моей семье».

И детям, и родителям раздаются листы бумаги, на которых нарисованы круги, в них нужно поместить предметы или членов семьи в выходной день, которые чем-то заняты.

Это может выглядеть так:

мама		папа		я
книга		газета		уроки
кухня		диван		друзья

Сравнительный анализ результатов позволяет руководителю творческого коллектива выявить различные противоречия в организации жизни семьи, помочь найти детям и родителям взаимопонимание.

Тест

«День рождения в моей семье»

Родителям в ходе родительского собрания, а ребятам после занятия можно предложить расположить на рисунке в определённой последовательности гостей на дне рождения. Сравнительный анализ выполненных рисунков позволяет увидеть, какие традиции и обычаи, связанные с этим праздником, существуют в их семьях.

Можно также предложить детям и родителям построить ассоциативный ряд к словосочетанию «день рождения». Лексический ряд, который получается в ходе записи, говорит о том, что является значимым, приоритетным и традиционным в семьях воспитанников.

Сочинение-размышление

Такая диагностика возможна там, где руководитель коллектива и родители – единомышленники, объединенные единой целью – сделать жизнь учащихся и в Центре, и в семье лучше, добрее. Темы

размышлений могут быть самыми разнообразными. Главное – родители и дети должны быть в них искренними.

Тематика подобных сочинений для детей и родителей может быть следующей:

«Быть отцом (матерью) взрослой дочери (сына) - это...»,

«Мой дом – моя крепость?!»,

«Моя будущая семья... Какой ей быть?»,

«За что я люблю своих родителей»,

«Радости моего дома»,

«Праздники и будни моей семьи»,

«Истории и предания моего рода»,

«Самый печальный день в жизни моей семьи»,

«Советы родителям по воспитанию детей»,

«Законы жизни семьи» и др.

Такие сочинения-размышления заставляют родителей по-новому взглянуть на своих детей, на их отношение к жизни, к своей семье, позволяют предположить, с какими проблемами могут столкнуться их дети в будущем.

Тест

«Я родитель, я приятель?!»

На вопросы этого теста предлагается ответить **родителям**.

13. Вы смотрите по телевизору фильм, но ваш ребёнок требует переключить на другую программу: там выступают рок-музыканты. Как вы поступите?

- А) выполните просьбу и посмотрите передачу вместе;
- Б) попросите подождать, так как фильм скоро закончится;
- В) не обращаете внимания на просьбу ребёнка;
- Г) злитесь на ребёнка за то, что он обратился с такой просьбой.

14. Вы видите в своих детях:

- А) людей, равных себе;
- Б) людей, копирующих вас в молодости;
- В) маленьких взрослых;
- Г) благодарных слушателей.

15. Какую причёску вы предпочитаете?

- А) которая больше всего вам подходит;
- Б) которая отвечает последней моде;
- В) которая копирует чью-то причёску;
- Г) которая копирует стиль ребёнка.

16. Немного о возрасте родителей:

- А) знают ли дети ваш возраст;

В) вы подчёркиваете возрастную черту между собой и детьми;
В) вы не обращаете внимания на разницу в возрасте между собой и детьми;

Г) постоянно требуете признания от детей понимания того, что вы старше.

17. Какого стиля в одежде вы придерживаетесь?

А) стараетесь не отставать в одежде от молодёжного стиля;

Б) стараетесь одеваться так, как советует ваш ребёнок;

В) стараетесь надевать ту одежду, которая вам подходит;

Г) следуете своему пониманию стиля;

18. Представьте, что ваш сын-подросток вдел в ухо серьгу или дочь сделала пирсинг. Как вы поступите?

А) посчитаете это личным делом ребёнка;

Б) станете подшучивать над его (её) поступком;

В) признаете, что это стильно;

Г) сделаете то же самое.

19. Если музыка звучит в доме на полную громкость:

А) вы затыкаете уши ватой;

Б) уменьшаете громкость;

В) миритесь с увлечением своего ребёнка;

Г) включаете еще громче.

20. Если вы спорите со своим ребёнком, то:

А) стараетесь ему возразить;

Б) признаёте его правоту;

В) спорите до полной победы;

Г) уходите от спора.

21. Ваш ребёнок празднует день рождения:

А) вы сидите вместе с ним за одним столом;

Б) обслуживаете детей за столом;

В) уходите из дома.

22. Ребёнок идёт на дискотеку:

А) вы идёте вместе с ним;

Б) вы не разрешаете ему идти;

В) вы выясняете, с кем идёт ваш ребёнок;

Г) вы ограничиваете его во времени.

23. В общении со своими детьми вы:

А) откровенны;

Б) закрыты;

В) сдержанны;

Г) открыты.

24. В отношениях со своими детьми вы:

А) ведёте себя как приятель;

Б) как строгий судья;

В) как друг;

Г) как родитель.

Оценку результатов теста родители проводят самостоятельно, так как он наглядно выявляет возможные проблемы взаимоотношений с детьми-подростками.

На основе данной диагностики можно провести с родителями воспитанников вечер вопросов и ответов, в ходе которого обсудить каждое положение данного теста, его «за» и «против». Такой тест заставляет многих взрослых иначе посмотреть на результаты своего воспитания, увидеть себя глазами других родителей, определить характерные черты положительного и отрицательного стиля поведения.

В ходе встречи с родителями необходимо не только говорить с ними об их ребёнке, обсуждать проблемы детей, но и предлагать им конструктивные решения появившихся проблем.

Определение самостоятельности ребёнка

Можно предложить родителям выполнить следующее задание: определить с помощью таблицы степень самостоятельности собственного ребёнка.

Родителям предлагается перечень действий ребёнка. Они распределяют эти действия в две колонки таблицы самостоятельно.

Ваш ребёнок самостоятельно	Только по вашему требованию, с вашей помощью и с вашего разрешения
...	...

Перечень действий:

- собирается в школу;
- выбирает себе одежду для занятий и для праздника;
- делает уроки;
- определяет, с кем ему дружить;
- выбирает направление для занятий в Центре;
- готовит еду, если это необходимо;
- убирает квартиру по собственной инициативе;
- ходит в магазин за покупками;
- помогает по дому и на даче;
- приглашает друзей к себе домой;
- определяет время возвращения домой после школьного вечера и дискотеки;
- принимает решения в различных ситуациях повседневной жизни;
- распоряжается денежными средствами, которые вы ему даёте;
- объективно оценивает себя и свои поступки;
- сдерживает свои негативные эмоции в общении с другими людьми;
- терпимо относится к младшим братьям и сёстрам;
- помогает в воспитании младших.

Работа с перечнем действий и с таблицей помогает родителям взглянуть на свою семью со стороны, увидеть результативность своей воспитательной системы. Многие, работая с таблицей, начинают осознавать, что в семье растёт ребёнок, которому не дают возможности быть самостоятельным, предупреждают все его желания, действия и поступки, сдерживают проявление им какой бы то ни было самостоятельности.

Выявление эмоциональной атмосферы в семье

Ещё одна таблица, которую уместно заполнить родителям, – это показатель словесного проявления положительных эмоций в семье по отношению к ребёнку. Такая диагностика полезна при подготовке к тематической консультации. Она позволяет определить причину высокой тревожности воспитанников. Принято считать, что высокий уровень тревожности связан с проблемой адаптации. Однако дело не только в адаптации. Это связано ещё и с изменением положения ребёнка в семье. «Раньше ты был маленький, а теперь большой! Я не буду сюсюкать с тобой, как раньше!» - такие высказывания демонстрируют изменения эмоционального восприятия ребёнка в семье, которое выражается в жестах, мимике, взглядах и, конечно же, в словах.

Таблица для родителей

Слова и фразы, с помощью которых я	
Поддерживаю ребёнка	Ругаю его
...	...

Если в коллективе есть трудные дети, а значит, и проблемы с их воспитанием, то необходимо предложить и воспитанникам заполнить аналогичную таблицу, а затем провести сравнительный анализ таблиц родителей и детей.

Таблица для детей

Слова и фразы, которыми мои родители меня			
Поощряют	Как часто	Ругают	Как часто
...

Сценарий открытия родительской конференции

Звучат фанфары.

Песня «Смех детства».

Ведущая 1:

Қиналғанда арқа сүйеп жүретін,
Жанұядан барма басқа сүйеніш?
Қуансам да бірге жүріп қуанып,
Тірегімсің, ақылшымсың бір өзің!

Ведущая 2: Добрый день, дорогие участники конференции, уважаемые родители! Все мы должны отдавать себе отчет в том, что воспитывая ребенка, мы тем самым вносим свой особый вклад в общественное развитие, а потому всем нам необходимо понимать, что труд родителей предоставляет свои особые возможности для творчества, фантазии, самоутверждения.

Ведущая 1: Адамның өмірі жанұядан басталып, осында оның азамат екендігі ресімделінеді. Жанұя - махаббат, құрмет, ынтымастық және құштарлықтың көзі, онда кез келген өркениеттік қоғамда құралады, онсыз адам бола алмайды. *(С семьи начинается жизнь человека, здесь происходит формирование его как гражданина. Семья – источник любви, уважения, солидарности и привязанности, то, на чем строится любое цивилизованное общество, без чего не может существовать человек.)*

Ведущая 2: Нам не безразлично, какими людьми вырастут наши дети, станут ли они настоящими гражданами своей страны. Мы понимаем, что и завтра растить детей будет также непросто, как и вчера. Но для нас, людей обыкновенных, дети – наш главный след на земле: они совершат то, чего мы не успели, в них воплотится все, о чем мы мечтаем. Именно они делают нас предками, продолжают историю рода человеческого. Так давайте же растить их с полным осознанием значимости своего вклада в эту историю – каждый из нас, отцов и матерей, вписывает в нее неповторимую страницу.

Ведущая 1: Итак, начинаем конференцию, посвященную родительской общественности!

**Сценарий
конкурсной программы
«мама, папа, я – дружная семья»
(к Международному Дню семьи)**

Цели и задачи:

- Отметить Международный День семьи
- Организовать совместную деятельность детей и родителей
- Раскрыть творческие способности детей и родителей
-

Предварительная подготовка:

- Семьи-участницы конкурсной программы
- Необходимое оформление и реквизит для конкурсов
- Дипломы участников и призы для победителей

Звучит музыка в зал забегают 2 клоуна.

Клоун 2: Қайырлы күн, құрметті достар!

Клоун 1: Здравствуйте дорогие ребята, уважаемые гости и родители!

Клоун 2: Біз сіздерді бүгін осы залда көргенімізге қуаныштымыз!

Клоун 1: Ведь сегодня 15 мая отмечается Международный День семьи.

Клоун 2: Осы мерекеге біз «Әкем, шешем және мен – тату отбасымыз» сайыстық бағдарламамызды арнаймыз.

Клоун 1: Слово для поздравления предоставляется руководителю отдела образования города Усть-Каменогорска.

Выступление руководителя отдела образования.

Клоун 2: Қазіргі уақытты мемлекет жанұя институтына ерекше назар аударуда.

Клоун 1: На сегодняшний день для поддержки социально незащищённых слоёв населения и семей, оказавшихся в трудной жизненной ситуации в городе создан «Центр поддержки семьи и детства» Акимата г. Усть-Каменогорска, краткую информацию о котором вы сейчас узнаете.

Презентация Центра поддержки семьи и детства.

Клоун 2: Жанұя дегенімін не?

Клоун 1: Это дружный коллектив родственников, связанных кровными узами, это единомышленники, друзья, готовые всегда прийти на помощь.

Клоун 2: Жанұя сөзі қалай пайда болғанын білесіздер ме?

Клоун 1: Когда-то о нём не слыхала Земля...

Но Еве сказал перед свадьбой Адам:

Клоун 2: Сейчас я тебе семь вопросов задам.

Кто деток родит мне, богиня моя?

Клоун 1: И Ева тихонько ответила: «Я».

Клоун 2: Кто их воспитает, царица моя?

Клоун 1: И Ева покорно ответила: «Я».

Клоун 2: Кто пищу сготовит, о радость моя?

Клоун 1: И Ева всё также ответила: «Я».

Клоун 2: Кто платье сошьёт, стирает бельё,
Детей приласкает, украсит жильё?

Клоун 1: «Я, я, - тихо молвила Ева. – Я, я»

Сказала она знаменитых семь «я»-

Вот так на земле появилась семья.

Клоун 2: Сіздердің қошеметтеулеріңізбен біздің бағдарламаға қатысушыларды қарсы аламыз.

Представление семей:

1 команда— _____

2 команда— _____

3 команда— _____

4 команда— _____

5 команда— _____

Клоун 2: Ал бізде әділ қазылар бар ма?

Клоун 1: За всеми передвижениями команд во время конкурсов, будет следить наше строгое и справедливое жюри:

Представление членов жюри.

Клоун 2: Болды, менің сайысты бастығым келіп тұр. Тыңдашы, біздің қанша сайыскерлеріміз бар?

Клоун 1: Конкурсов у нас будет 9. И сейчас, я с огромным удовольствием объявляю конкурс под номером 1 – Герб семьи!

Звучит муз. отбивка.

Конкурс № 1 «Герб семьи» (ватман – 5 шт., 15 маркеры – 15.)

Клоун 1: Каждой команде предоставляется по 1 ватману и 3 маркерам. Ваша задача, за установленное время - 3 минуты, нарисовать герб семьи. Но и, конечно же, по окончанию конкурса объяснить символику герба. Готовы? Начали! *Звучит отбивка.* А пока наши конкурсанты рисуют, для вас поёт

Исполняется песня «Песенка о дружбе».

Клоун 2: Семейки, загляденье, когда надо любую картину Пикассо так подделают – не отличишь.

Клоун 1: Жюри подводит итоги первого конкурса, а мы с вами плавно переходим к следующему, который называется «Компашки»

Звучит музыкальная отбивка.

Конкурс № 2 «Компашки» (обручи – 5 шт., стулья - 5)

Клоун 2: Компашки? Это как?

Клоун 1: А очень просто. Папы берут обручи, становятся на старт. Ваша задача, как можно быстрее добежать до синеньких стульчиков, обежать их и вернуться за мамой. Вместе вам нужно добежать до стульчиков, обежать их и вернуться за ребенком. Чья команда с задачей справиться быстрее, та и получает 5 баллов. Готовы? На старт, внимание, марш.

Звучит музыка, пока идет конкурс.

Клоун 2: Я и не подозревал, что папы и мамы такие быстрые. Вы, наверное, и сами от себя не ожидали. Да? *Обращается к командам.* Пока жюри подводит итоги, для Вас танцует

Танецв исполнении хореографического коллектива «Туган жер»

Клоун 1:Предоставляется слово жюри для оглашения промежуточных результатов

Клоун 2: Ваши бурные аплодисменты!

Клоун 1:А мы продолжаем

Конкурс № 3 «Прыгалка» (скакалки 5шт., мячи 5шт., обручи 5 шт.)

Звучит музыкальная отбивка.

Каждой команде выдается по 1 скакалке – маме, мяч – папе, и обруч – ребенку. Первыми стартуют папы. С мячом между ног они прыгают до определенного ориентира и обратно, затем передают эстафету мамам. Мамы бегут, прыгая, через скакалку, дети – через обруч. Готовы? На старт, внимание, марш.

Звучит музыка, пока идет конкурс.

Клоун 2:Предоставляется слово жюри для оглашения промежуточных результатов

Клоун 1: Ваши бурные аплодисменты!

Клоун 2: Семья – это не только родители и дети. Это ещё многочисленные родственники, которые называются по-разному. И я объявляю

Конкурс № 4который, называется «Вот и вся моя семья»

Звучит музыкальная отбивка.

Клоун 1: Каждой команде я буду задавать по два вопроса, вам необходимо по словесному толкованию определить степень родства следующих людей

Команда № 1

- Мать отца или матери по отношению к их детям - Бабушка
- Сын дочери или сына по отношению к дедушке или бабушке -

Внук

Команда № 2

- Брат отца или матери - Дядя

- Мать жены - Теща

Команда № 3

- Сестра мужа - Золовка
- муж дочери по отношению к матери и отцу, а также муж сестры по отношению к брату, жене брата - Зять

Команда № 4

- Жена брата или жена сына - Сноха
- Отец жены- Тесть

Команда № 5

- Мать мужа- *Свекровь*
- Брат жены - *Шурин*

Клоун 2: Жюри подводит итоги, а мы продолжаем

Если в доме прописан уют,
Значит, будут в нём дети и внуки,
Потому что уют создают
Благодарные женские руки.
Человек устаёт от дорог,
И поэтому снова и снова
Он приходит на добрый порог
Дома отчего, так дорогого

Клоун 1: В нашем славном городе Усть-Каменогорске проживает огромное количество семей, да и не просто семей, а настоящих династий, о которых мы вам и расскажем.

Клоун 2: Династия Садвакасовых: отец и сыновья работают на Ульбинском Metallургическом Заводе. Общий стаж семьи составляет 103 года.

Клоун 1: Следующая династия – семья Мараховец. Глава династии Александр Фёдорович его жена и дети, а всего 7 человек являются работниками УМЗ, имеют огромное количество наград и почётных званий. Их общий стаж составляет 171 год, 1 месяц и 17 дней.

Клоун 2: И, наконец, династия Абубакировых. Вся семья в количестве 10 человек так же работают на УМЗ. Общий стаж этой семьи составляет 191 год 1 месяц.

Клоун 1: А есть ли в нашем городе педагогические династии?

Клоун 2: Конечно есть, например династия Акитбаевых.

Выступление директора школы-гимназии.

Клоун 1: Для всех семейных династий нашего города звучит песня в исполнении вокального коллектива «Акцент» «Жангулім»

Клоун 2: Предоставляется слово жюри для оглашения промежуточных результатов.

Клоун 1: Кто в семье самый сильный?

Клоун 2: Конечно, папа.

Клоун 1: Вот и следующий конкурс мы назвали

Конкурс № 5 «Отжималки»

Звучит муз. отбивка.

Папы, вам нужно отжаться 20 раз. Чей папа быстрее, та команда и получает заветные баллы. А чтобы было всё по-честному, за участниками будут следить наши справедливые таймкиперы. Готовы? Тогда на старт. Начали!

Звучит музыка, пока идет конкурс.

Клоун 2: Но и, конечно же, как мы могли обойти стороной очаровательных мам. Следующий конкурс для вас.

Конкурс № 6 «Скакалки» (скакалки 5шт.)

Звучит музыкальная отбивка.

Клоун 1: Мамы, ваша задача, в течении 1 минуты, как можно больше выполнить подсчёте прыжков вам будут наши таймкиперы. Готовы? На старт, внимание, марш.

Звучит музыка, пока идет конкурс.

Клоун 2: жюри подсчитывает баллы, а я объявляю заключительный конкурс

Конкурс № 7 «Танцевалочка»

Звучит музыкальная отбивка.

Клоун 1: Хочу поздравить это последний конкурс. Каждой команде по очереди включается музыкальная композиция, ваша задача станцевать, но не просто так, а показать основные движения данного танца.

Команда №1

- *Казахский*

Команда №2

- *Лезгинка*

Команда №3

- *Ламбада*

Команда №4

- *Летка Енька*

Команда №5

- *Барыня*

Клоун 2: Мы вас поздравляем, каждая команда отстояла честь своей семьи. Пришло время подсчетов баллов и впереди самая приятная часть всего конкурса - награждение.

Клоун 1: Пока жюри посчитывает баллы, мы предлагаем вашему вниманию небольшую концертную программу.

Художественные номера.

Клоун 1: Настал самый волнующий момент нашего праздника.

Клоун 2: Марапаттау сәті!

Клоун 1: Слово предоставляется жюри.

Награждение команд.

Клоун 2: Пусть все это только игра,

Клоун 1: Но ею сказать мы хотели:

Клоун 2: Великое чудо – семья!

Клоун 1: Храните её, берегите её!

Клоун 2: Нет в жизни важнее цели!!!

Клоун 1: Будьте счастливы!

Клоун 2: Сау болыңыздар!

Клоун 1: До новых встреч!

Список литературы

1. Боровиков, Л.И. Педагогика дополнительного образования. Учебно-метод. пособие для руководителей детских творческих объединений [Текст]: / Л.И.Боровиков.—Минск: Технология, 1999.-146с.
2. Галкина, Т.И. Воспитательная работа классного руководителя [Текст]: /Т.И.Галкина.- Ростов н./Д: Феникс, 2008.-313с.
3. Дерклеева, Н.И. Новые родительские собрания: 5-9 классы [Текст]: Н.И.Дерклеева.- М.: ВАКО, 2007.-302с.
4. Евладова, Е.Б. Дополнительное образование детей [Текст]: Учеб. Пособ. для студ. учрежд. проф. образования /Е.Б. Евладова.-М., 2002.– 127 с.
5. Жигалова, З.Я., Планирование воспитательной работы [Текст]: З.Я. Жигалова // научно-методический журнал заместителя директора школы по воспитательной работе. – 2008.- №7– с 4 –8
6. Иванов, И.П. Воспитывать коллективистов. [Текст]: И.П.Иванов.- М.: Учитель, 1984.- 167с.
7. Иванов, И.П. Энциклопедия коллективных творческих дел. [Текст]: /И.П.Иванов.- М.: Учитель,1989.-118с.
8. Кульневич, С.В. Управление современной школой [Текст]: /С.В. Кульневич. - М.: Учитель, 2003. – 221с.
9. Маленкова, Л.И. Как вести за собой. Большая книга вожакого. Учебное пособие. [Текст]: / Л.И.Маленкова — М.: Педагогическое общество России, 2004.—608 с.
10. Методические рекомендации "О взаимодействии ОУ с семьей". Приложение к письму МО РФ от 31.01.01 г. №90/30-16.
11. Михайлова, Н.В. Формы работы с родителями //Справочник классного руководителя. 2007. №2.
12. Моница, Г.Б. Коммуникативный тренинг: педагоги, психологи, родители [Текст]: / Г.Б.Моница.-СПб.:Издательство «Речь», 2006,- 179с.
13. Ольшанская, Н.А. Педагоги, родители, дети [Текст]: Н.А.Ольшанская – М: Педагогика, 2004.– 212с.
14. Ольшанская, Н.А.Техника педагогического общения: практикум для учителей и кл. руководителей [Текст]: / Н.А. Ольшанская. -Волгоград: Учитель, 2005.- 117с.
15. Соловейчик, С.Л. Воспитание по Иванову. [Текст]:/С.Л.Соловейчик.- М.: Центр «Педагогический поиск»,1989.-169с.